

Analýza mediální reprezentace konfliktu v Sýrii
ve vysílání ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus
(12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016)

Obsah

ÚVOD	6
ZADÁNÍ A SPECIFIKACE VÝZKUMU	7
1. METODOLOGIE KVANTITATIVNĚ-KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU ZPRAVODAJSKÝCH, PUBLICISTICKÝCH A DISKUZNÍCH MEDIÁLNÍCH OBSAHŮ	15
1.1 SPECIFIKACE ZKOUMANÉHO VZORKU	19
1.2 METODOLOGIE KVANTITATIVNĚ-KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU ZPRAVODAJSKÝCH, PUBLICISTICKÝCH A ZPRAVODAJSKO-PUBLICISTICKÝCH MEDIÁLNÍCH OBSAHŮ	22
1.3 METODOLOGIE KVANTITATIVNĚ-KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU DISKUZNÍCH MEDIÁLNÍCH OBSAHŮ	30
2. ANALÝZA MEDIÁLNÍ REPREZENTACE KONFLIKTU V SÝRII VE VYSÍLÁNÍ ČRO RADIOŽURNÁLU A ČRO PLUS.....	34
2.1 AGENDA VYBRANÝCH POŘADŮ ČRO RADIOŽURNÁLU A ČRO PLUS V OBDOBÍ OD 12. 12. 2016 DO 27. 1. 2017 (s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016)	35
2.2 ANALÝZA MEDIÁLNÍ REPREZENTACE SYRSKÉ PROBLEMATIKY V OBSAZÍCH ČRO RADIOŽURNÁLU A ČRO PLUS V OBDOBÍ OD 12. 12. 2016 DO 27. 1. 2017 (s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016).....	44
2.3 SHRUTÍ ANALYTICKÉ ČÁSTI	80
3. ZÁVĚR.....	84
4. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A CITOVANÝCH A ANALYZOVANÝCH ZDROJŮ.....	87
5. PŘÍLOHY.....	93

Zadavatel svým rozhodnutím z 18. dubna 2017 (Rozhodnutí zadavatele o výběru nejvhodnější nabídky a přidělení dílčí veřejné zakázky pro část 4 v šestém minitendru veřejné zakázky č. j. VZ013/2015) přidělil dílčí veřejnou zakázku s názvem „Analýza mediální reprezentace konfliktu v Sýrii“ uchazeči Media Tenor, spol. s r.o., a to na základě předloženého návrhu struktury níže uskutečněného analytického textu.

Analýza mediální reprezentace konfliktu v Sýrii ve vysílání Českého rozhlasu Radiožurnálu a Plus v období od 12. prosince 2016 do 27. ledna 2017 (s výjimkou dnů 24., 25. a 26. prosince 2016) vznikla z iniciativy a na zadání Rady Českého rozhlasu, která účel zpracování specifikovala následovně: *„Analýza vzniká primárně pro potřeby Rady Českého rozhlasu a veřejnosti, kterou RČRo vůči Českému rozhlasu zastupuje (analýza bude zveřejněna). Přestože Rada ČRo ve svém návrhu zadání poptává také hodnocení, nakolik vysílatel plní příslušné požadavky zákona o ČRo a Kodexu ČRo, nesnímá tím ze sebe odpovědnost za vlastní hodnocení práce Českého rozhlasu. Rada ČRo zdůrazňuje, že v poptávaných analýzách pokládá za klíčová zejména empirická, konkrétní zjištění opřená o kvalitní teoretické vědomosti a relevantní metodologie a výzkumné metody“.*

Autoři

PhDr. Vlastimil Nečas, Ph.D.

Absolvent doktorského programu Mediální studia a odborný asistent na Katedře mediálních studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy. Ve své pedagogické a vědecké činnosti se zaměřuje na oblast politické komunikace, účinků médií a zkoumání procesů nastolování agendy. Mimo akademickou sféru spolupracuje zejména s veřejnými institucemi (RRTV, ČT, Úřad vlády ČR) a neziskovým sektorem (dTest, o.p.s.), spolupracoval také na výstupech pro Český rozhlas zadávaných z iniciativy Rady Českého rozhlasu: Analýza náboženského vysílání Českého rozhlasu s důrazem na stav během 3. čtvrtletí roku 2016 a Veřejná služba v mediální sféře a doporučení k postupu Rady ČRo při systematickém hodnocení veřejné služby poskytované Českým rozhlasem.

Mgr. Štěpán Sedláček

Rozsáhlá řešitelská praxe (více než 300 realizovaných děl a publikací, mj. pro Úřad vlády ČR, RRTV, ČT, TV Nova, RTVS, TV Markíza). Absolvent oboru Mediální a komunikační studia Filosofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Diplomová práce: Senátní a komunální

volby v TV zpravodajství. Člen komunikačního týmu MS v klasickém lyžování Liberec 2009, MS v basketbalu žen 2010 a MS v ledním hokeji 2015. Desetiletá praxe analytika. Vedl mj. také zpracování výstupů pro Český rozhlas zadávaných z iniciativy Rady Českého rozhlasu: Analýza náboženského vysílání Českého rozhlasu s důrazem na stav během 3. čtvrtletí roku 2016 a Veřejná služba v mediální sféře a doporučení k postupu Rady ČRo při systematickém hodnocení veřejné služby poskytované Českým rozhlasem.

Ing. Pavel Herot, PhD.

Expert v oblasti výzkumu médií s mezinárodními zkušenostmi, 16 let praxe v analýzách a managementu výzkumné agentury. Držitel certifikátů o mimořádném studijním výsledku v programech Ogilvy Institute – marketing a PR pro profesionály a Media Evaluation and Measurement, Amec College, Londýn, Spojené království. Autor řady publikací na téma média a komunikace, či mediálních obrazů regionů a zemí. Z velké části publikace věnoval Ostravsku a jeho mediálnímu obrazu, a to včetně své dizertační práce. Spolupracoval také na výstupu pro Český rozhlas zadávaného z iniciativy Rady Českého rozhlasu: Analýza náboženského vysílání Českého rozhlasu s důrazem na stav během 3. čtvrtletí roku 2016 a zároveň na analytických výstupech pro Český rozhlas v letech 2007 – 2010.

Autoři analýzy děkují všem, kteří jakkoliv přispěli ke zdárnému zpracování tohoto díla, zvláště pak Bohumile Mališové, Vlastě Kormancové, Petře Greiplové, Zuzaně Greiplové, Zuzaně Scholzové, Barboře Lindovské, Jakubu Talovi, Michale Vanderkové, Markovi Sedláčkovi, Tereze Ocetkové a Šárce Sikorové.

ÚVOD

Mohou, či nemohou mít média výraznější vliv na to, co si lidé, členové rozvrstvených mediálních publik, myslí o značce, firmě, organizaci či dokonce o společensko-politickém fenoménu, či ozbrojeném konfliktu s mezinárodním přesahem? Český rozhlas ve svém Kodexu definuje své poslání mimo jiné slovy „*Český rozhlas si musí zakládat na otevřenosti, nestrannosti a nezávislosti. Musí však také dostát povinnosti stát vždy na straně lidské důstojnosti, základních lidských práv a svobod a úcty k přírodě a kulturnímu dědictví. Programy Českého rozhlasu ovládá tvořivý přístup, tolerance a kritické myšlení.*“ (Preambule Kodexu Českého rozhlasu).

Úsilí o nepředpojaté zkoumání hromadně šířených obsahů sahá už do raného novověku. Výraznému boomu se analýzy masmédií těší ale až od nástupu hromadných sdělovacích prostředků, zejména právě rozhlasu. V současné době vedle sebe stojí jak průzkumy veřejného mínění, které dávají odpověď na otázku, jak vypadá myšlení lidí v okamžiku zodpovězení otázky, tak analýzy mediálních obsahů, které napomáhají odhalit, jakým směrem se může utvářet myšlení lidí v budoucnu. (Havlíček, 2005)

Srovnáme-li trendy výzkumů veřejného mínění a výzkumů mínění zveřejněného v médiích, v řadě případů zjistíme, že křivky se nápadně podobají. Můžeme říci, že mezi míněním zveřejněným a veřejným se v některých obdobích objevuje provázanost: obsah médií se s určitým zpožděním promítá do myšlení veřejnosti. Vezměme za příklad pohyb volebních preferencí politických stran: intenzivní negativní mediální prezentace strany se s určitým zpožděním promítá do poklesu jejích preferencí. Tím neříkáme, že média určují, co přesně si budou lidé myslet, ale přinejmenším ovlivňují, o čem budou přemýšlet, a jaké úhly pohledu k tomu budou zaujímat. (McCombs, 2009; Nečas, 2008)

Analogicky pak platí toto konstatování o mediálním formování myšlení veřejnosti ve vztahu ke konfliktním a válečným situacím. Rolí médií při referování o ozbrojených konfliktech se zabývaly už úvodní práce z počátků mediálních studií (Lasswell, 1927, Lippmann, 1921). K účelu této analýzy poskytují vhodná východiska aktuální studie, jež umožňují identifikovat obecné

tendence a typizované způsoby zobrazování konfliktů (DeVreese, 2005; Aday, Livingston & Hebert, 2005; Godefroidt, Berbers a d'Haenens, 2016; Bartyzalová, 2014).

ZADÁNÍ A SPECIFIKACE VÝZKUMU

Předmětem zadání je analýza toho, jaký mediální obraz konfliktu v Sýrii přinášely vybrané relace stanic Radiožurnál a ČRo Plus v období od pondělí 12. 12. 2016 do pátku 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016. **Cílem analýzy** je zjistit, nakolik si ČRo během stanoveného období v určených pořadech počínal v souladu s povinnostmi média veřejné služby uvedenými v Zákoně 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu a v Kodexu Českého rozhlasu. Analýza bude kombinovat kvantitativní a kvalitativní metody.

Z povahy výzkumného záměru přitom vyplývá, že těžiště analýzy musí být položeno především na kvalitativní metodu, která bude rozebírat v první řadě nestrannost moderátorů a redaktorů. Především jde o ověření, zda moderátoři postupovali v souladu s Kodexem ČRo, tj. tak, „aby posluchač nemohl rozpoznat, jaký názor mají na věc, o níž informují“, a zda se nedopouštěli nějakých podob favoritce či naopak defavorizace – respondentů, či subjektů, o kterých se v pořadech hovořilo a zda jsou transparentně uváděny zdroje informací, včetně afiliací pozvaných respondentů. V původní předkládané osnově se jevílo jako účelné, že pro kvalitativní část budou klíčová analytická kritéria KONFRONTAČNOST v práci moderátorů a TRANSPARENTNOST v odkazování moderátorů, která ukazuje na profesionalitu a přípravu v rámci redakce. V praktické realizaci bylo kritérium konfrontačnosti nakonec spíše upozaděno, a to především v důsledku vysokého podílu zpravodajských obsahů na celé zpracované bázi a zároveň v důsledku nerelevantnosti posuzování kritéria vzhledem ke složení hostů diskuzních pořadů.

Analýza se bude opírat o mediálněvědné poznatky týkající se globalizace zpravodajství a problematiky globálních zpravodajských agentur. V kvantitativní části se hodláme zaměřit na intenzitu a tonalitu v medializaci jednotlivých subjektů – stran syrského konfliktu. Zároveň část

zodpoví, zda byl počet a škála zdrojů využívaných Českým rozhlasem při referování konfliktu adekvátní.

Předkládaný obsah zpracování:

A) Specifikace zadání

Zadání a osnovu analýzy zpracovatel rozpracoval do strukturovaných výzkumných otázek.

Výzkumná otázka č. 1 (VO1): Jak byla syrská problematika v obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus tematicky zarámována?¹

Výzkumná otázka č. 1.1 (VO1.1): Jaký podíl ve vysílání ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus tvořilo informování o syrské problematice?

Výzkumná otázka č. 1.2 (VO1.2): Jaké tematické agendě se ČRo Radiožurnál a ČRo Plus v určeném zkoumaném období věnoval?²

Výzkumná otázka č. 1.3 (VO1.3): Jakým detailním tématům byla věnována pozornost v příspěvcích ČRo Radiožurnál a ČRo Plus o syrské problematice?

Výzkumná otázka č. 2 (VO2): Jaká byla skladba aktérů ve zpravodajství ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o syrské problematice?

Výzkumná otázka č. 2.1 (VO2.1): Jaká explicitní označení aktérů syrské problematiky ve vysílání ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus zaznívala?

¹ Odpověď na předkládanou VO1 naplní požadavek zadavatele na posouzení vyhovění Preambulí Kodexu ČRo naznačená pravidla formulovaná jako „*poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů*“ a „*vytváření pluralitní, nápadité a rozmanité programové nabídky, která splňuje vysoká etická a kvalitativní měřítka*“.

² Úkolem VO1.1 a VO1.2 je vyhovět požadavku zadavatele, který „*očekává, že dodavatel provede vlastní rešerši na internetových stránkách ČRo a zejména ve zvukovém archivu ČRo volně dostupném na webu ČRo a že při analýze zohlední i poznatky o tom, jakým dalším tématům se ČRo ve stanoveném období v daných relacích věnoval a v jaké míře*“.

Výzkumná otázka č. 2.2 (VO2.2): S jakou tonalitou byly aktéři syrské problematiky v obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus rámováni?

Výzkumná otázka č. 2.3 (VO2.3): Jací hosté se v diskuzních formátech programů ČRo Plus a ČRo Radiožurnálu k syrské problematice vyjadřovali?³

Výzkumná otázka č. 2.4 (VO2.3): Byly v obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus náležitě uváděny afiliace pozvaných respondentů a citovaných/parafrázovaných osob?⁴

Výzkumná otázka č. 3 (VO3): Byl počet a škála zdrojů využívaných ČRo Radiožurnálem a ČRo Plus při referování o syrské problematice adekvátní?⁵

Výzkumná otázka č. 3.1 (VO3.1): Které mediální zdroje byly uvedeny ve vysílání ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o syrské problematice?

Výzkumná otázka č. 3.2 (VO3.2): Které zpravodajské agentury byly využity ve vysílání ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o syrské problematice?

Výzkumná otázka č. 3.3 (VO3.3): Jaká je geografická příslušnost využitých mediálních zdrojů ve vysílání ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o syrské problematice?

B) teoretické zarámování analýzy (stručný výklad důležitých pojmů, operacionalizace atd.)

B1) teoretický rámeček analýzy

Závazné normativní požadavky na ČRo v oblasti šíření informací a zpravodajství z válečných konfliktů jsou specifikovány v Zákoně 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu (dále jen ZČRo)

³ Odpověď na VO2.3 úzce souvisí s úkolem ČRo formulovaným v Preambuli Kodexu ČRo slovy „*působení ČRo coby fóra pro veřejnou diskusi, v níž je možno vyjadřovat široké spektrum názorů a hledisek*“.

⁴ VO2.3 přímo navazuje na znění zadání výzkumu, podle kterého „*Zadavatel dále očekává, že užití metody umožní analyzovat a explicitně zhodnotit mimo jiné i to, zda byly náležitě uváděny zdroje a afiliace pozvaných respondentů a citovaných/parafrázovaných osob.*“

⁵ Součástí zadání je požadavek formulovaný následovně: „*Zadavatel očekává, že se analýza bude opírat mimo jiné o mediálněvědné poznatky týkající se globalizace zpravodajství a problematiky globálních zpravodajských agentur.*“

a v Kodexu Českého rozhlasu (dále jen Kodex ČRo). Jako relevantní vzhledem k zadání analýzy byly označeny následující části:

§ 2, odst. 1, zákona 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu

„Český rozhlas poskytuje službu veřejnosti tvorbou a šířením rozhlasových programů, popřípadě dalšího multimediálního obsahu a doplňkových služeb na celém území České republiky a do zahraničí (dále jen "veřejná služba v oblasti rozhlasového vysílání").“

§ 2, odst. 2, písm. a) zákona 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu

„Hlavními úkoly veřejné služby v oblasti rozhlasového vysílání jsou zejména (...) a) poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů,“

§ 2, odst. 2, písm. c) zákona 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu

„Hlavními úkoly veřejné služby v oblasti rozhlasového vysílání jsou zejména (...) c) vytváření a šíření programů a poskytování vyvážené nabídky pořadů pro všechny skupiny obyvatel se zřetelem na svobodu jejich náboženské víry a přesvědčení, kulturu, etnický nebo národnostní původ, národní totožnost, sociální původ, věk nebo pohlaví tak, aby tyto programy a pořady odrážely rozmanitost názorů a politických, náboženských, filozofických a uměleckých směrů, a to s cílem posílit vzájemné porozumění a toleranci a podporovat soudržnost pluralitní společnosti“.

Preambule Kodexu Českého rozhlasu, konkrétně

písm. b) *„Své programy vysílá svobodně a nezávisle.“*

písm. d) *„Představuje fórum pro veřejnou diskusi, v níž je možno vyjadřovat široké spektrum názorů a hledisek.“*

písm. e) *„Poskytuje nestranné a nezávislé zpravodajství, informace, komentáře a analýzy.“*

písm. h) „(ČRo) Odráží rozmanitost filozofických koncepcí a náboženských vyznání ve společnosti, aby napomohl vzájemnému porozumění a toleranci a podporoval soudržnost mnohonárodnostní a multikulturní společnosti.“

v dalším textu: „Český rozhlas si musí zakládat na otevřenosti, nestrannosti a nezávislosti. Musí však také dostát povinnosti stát vždy na straně lidské důstojnosti, základních lidských práv a svobod a úcty k přírodě a kulturnímu dědictví. Programy Českého rozhlasu ovládá tvořivý přístup, tolerance a kritické myšlení.“

Článek 1. Kodexu Českého rozhlasu, konkrétně

Článek 1.3: „Český rozhlas je povinen pečlivě posuzovat, zda pořady či jejich části nesměřují, ať již otevřeně nebo skrytě, k prosazování určitých obchodních nebo politických zájmů.“

Článek 2. Kodexu Českého rozhlasu, konkrétně

Článek 2.2: „Programy Českého rozhlasu umožňují svobodné šíření, výměnu, případně konfrontaci informací, názorů a postojů. Základní smysl jeho působení spočívá ve vytváření otevřeného prostoru pro veřejnou rozpravu o otázkách veřejného zájmu a pro sdělování rozmanitých zkušeností či prožitků vnímání světa.“

Článek 6. Kodexu Českého rozhlasu, konkrétně

Článek 6.6: „Ve zpravodajských a publicistických pořadech Český rozhlas dbá na přesnost a nestrannost, spočívající především ve zjišťování a ověřování skutečnosti.“

Článek 6.7: „Český rozhlas striktně rozlišuje mezi informací zpravodajského charakteru (zprávou) a hodnotícím soudem (komentářem). Zprávou se rozumí informace o určitém ději nebo stavu obsahující zpravidla také informaci o postojích hlavních aktérů události, která je předmětem zprávy. Není dovoleno vydávat za zprávy pouhé domněnky. Hodnotící soud vyjadřuje názory, postoje nebo pocity. Český rozhlas ve svém vysílání jednoznačně, pro posluchače zřetelně, odděluje zprávy od hodnotících komentářů. Zvláště není přípustné směšovat zprávu a hodnotící soud v jedné větě redaktora.“

Článek 6.8: „Zpráva musí být založena na zjištěných a ověřených údajích. Český rozhlas je při získávání a zpracovávání informací plně povinen zjistit a posluchačům zprostředkovat věcně správný obraz skutečnosti. V případech, kdy to není beze zbytku uskutečnitelné pro nemožnost opatřit si všechny informace, musí postupovat tak, aby se pravdě maximálně přiblížil. Zamlčení důležité informace nebo potlačení jejího podstatného aspektu je vždy hrubým porušením této povinnosti.“

Článek 6.13: „Redaktoři Českého rozhlasu si musí při vystupování ve zpravodajských a politicko-publicistických pořadech s výjimkou komentářů počínat tak, aby posluchač nemohl rozpoznat, jaký názor mají na věc, o níž informují. V komentářích, které obsahují osobní stanovisko autora, se nesmějí odchylovat věcně od skutečnosti.“

Článek 6.15: „Je-li to možné a účelné, Český rozhlas doprovází uvedení zprávy identifikací redaktorů, kteří za její přípravu nesou odpovědnost.“

Článek 17. Kodexu Českého rozhlasu, konkrétně

Článek 17.4: „Český rozhlas je povinen zvažovat skutečnost, že jeho publikum tvoří rozmanité skupiny obyvatel, z nichž některé mohou obsah určitých pořadů chápat jako útok na své náboženské či etické přesvědčení. Zvláště musí být brán ohled na příslušníky národnostních či etnických menšin. Český rozhlas je povinen posluchače předem upozornit na výrazně eticky či nábožensky kontroverzní obsah pořadu, což učiní tak, že sdělí posluchačům vhodnou formou faktické informace o charakteru obsahu takového pořadu.“

Článek 18. Kodexu Českého rozhlasu, konkrétně

Článek 18.1: „Český rozhlas se musí vyvarovat toho, aby v posluchačích vyvolával nebo utvrzoval představu, že si lidé náležející k určité rasové, národnostní, etnické nebo sociální skupině zaslouží pro tuto svoji skupinovou příslušnost jiné postavení ve společnosti než ostatní. Český rozhlas je povinen zdržet se stereotypů v popisování konkrétních skupin, respektive jejich příslušníků.“

Článek 23. Kodexu Českého rozhlasu, konkrétně

Článek 23.1: „Český rozhlas musí posluchačům zprostředkovat informace o mimořádných událostech, které vážně ohrožují nebo narušují běžný život obyvatel doma i v zahraničí. Takovými událostmi jsou zejména válečné konflikty, teroristické činy, násilné střety, přírodní katastrofy, technologické nebo dopravní havárie (dále kritické situace). Rozhodnutí o zařazení informací o kritických situacích do vysílání včetně času, který jim bude věnován, se řídí především vážností dopadů na komunitu v určitém místě nebo celé zemi. Český rozhlas proto nebude v tomto smyslu ve vysílání přikládat mimořádný význam událostem, které mají pouze individuální dopady do sféry poškozených osob (například běžná dopravní nehoda), není-li z hlediska veřejného zájmu jiný důvod takovou událost zprostředkovat (například upozornit na nebezpečný dopravní úsek).“

Článek 23.4: „Při informování o válečných a ozbrojených konfliktech neopomine Český rozhlas ve zpravodajství a publicistice věnovat pozornost humanitárním otázkám včetně způsobu zacházení s civilním obyvatelstvem, zajatci a uprchlíky, a to bez ohledu na strany konfliktu.“

Článek 23.5: „Při působení pracovníků Českého rozhlasu na místě kritické situace nesmí činnost pracovníků Českého rozhlasu překážet poskytování pomoci postiženým nebo odstraňování jiných následků. Pokud je na místě pracovník Českého rozhlasu dříve, než dorazí pomoc, je jeho povinností poskytnout nutnou pomoc postiženým a této povinnosti dát přednost před zpracováváním události.“

Článek 23.7: „Pokud je při zpracování kritické situace kvůli aktuálnosti nebo nemožnosti nahrát vlastní materiál použit zvukový materiál, o němž je Českému rozhlasu známo, že je neúplný nebo předtím upravený úřady nebo jinou třetí osobou, musí uveřejnění tohoto materiálu doprovodit upozornění, že materiál byl pořízen, případně zpracován mimo kontrolu Českého rozhlasu. Ustanovení čl. 21.25 zůstává nedotčeno.“

B2) operacionalizace proměnných analýzy

Z povahy výzkumného zadání vyplývá požadavek na analytické zaznamenávání souboru proměnných. Jejich detailní popis a teoretické ukotvení je předmětem následující metodologické kapitoly. Vzhledem ke skutečnosti, že drtivá část obsahu předaného k analýze měla zpravodajskou (případně zpravodajsko-publicistickou) povahu, tak je na místě soustředění především na metodu zpracování zpravodajských, publicistických a zpravodajsko-publicistických mediálních obsahů.

Základní výzkumnou jednotkou analýzy je takzvaná **výpověď**, tedy segment informace, v němž je citován nebo popisován sledovaný **subjekt**. Mezi aspekty výpovědi tak patřily tyto proměnné: **subjekt, adjektivum, tonalita, přesnost** (resp. transparentnost).

Na úrovni příspěvku přitom byly zaznamenávány aspekty jako: **datum vysílání, stanice, pořad** a dále pak také **lokalizace** příspěvku a **tematizace** (sestavující z tematické kategorie a detailního tématu).

Ve formátech diskuzních soustředíme pozornost na přesnost uvádění **afiliací** vystupujících hostů a především na **kategorizace** vystupujících osob komentujících syrskou problematiku.

1. METODOLOGIE KVANTITATIVNĚ-KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU ZPRAVODAJSKÝCH, PUBLICISTICKÝCH A DISKUZNÍCH MEDIÁLNÍCH OBSAHŮ

Mediální analýza ve své kvantitativní, kvalitativní i kombinované kvantitativně-kvalitativní podobě nabízí možnost nepředpojatého poznání zveřejněného obsahu médií tím, že jednotlivé obsahy zpracovává podle předem definované metodiky. Detailní popis metodiky a použitých metod zajišťuje, že jsou analytická data získávána jednotným způsobem, ať už zkoumané obsahy analyzuje kdokoliv. Standardizovaná validní a reliabilní metodika (více Scherer, 1998; Sedláková, 2015) slouží nejen ke klasifikaci a třídění informací, ale rovněž k jejich rozklíčování a interpretaci. Převedeno do praxe, seznámí-li se zadavatel podrobně s využitými a transparentně popsanými metodickými principy, rozumí datům a výsledkům stejně jako analytik, který je zpracoval. Tímto je eliminován prostor pro zkreslení a dezinterpretace.

Podstata metodiky analýzy médií společnosti Media Tenor vychází z teorie a praxe obsahové analýzy mediálních sdělení. Zabývá se výzkumem vybraných aspektů zpravodajského, publicistického a diskuzního obsahu sdělovacích prostředků, jejichž souhrn analyzovanou oblast výstižně charakterizuje.

Jako každá jiná výzkumná metoda, má i kvantitativně-kvalitativní metodika analýzy obsahu mediálních textů založená na určitém stupni zobecnění skutečností (vycházející z jejich kvantifikace a kategorizace), úskalí spočívající právě ve zmíněné míře zobecňování (více Trampota, 2008). S uvedenou skutečností souvisí i fakt, že v možnostech analytiků není posouzení/ověřování „pravdivosti“ informací zveřejněných autory mediálních textů (moderátory, redaktory, komentátory, editory ad.) v jednotlivých relacích (není to ani úkolem analytiků, protože základním pilířem použitých metod je zkoumání zveřejněných mediálních obsahů, pochopitelně však analytici jsou schopni odhalit zjevné logické či faktické defekty, či chyby způsobené komolením či nepřesným uváděním vlastních jmen atd.). Zvolený postup obsahové analýzy umožňuje posuzovat kvalitativní i kvantitativní aspekty pořadů jako takových prostřednictvím zkoumání jejich celkové obsahové struktury. Vymezení, teoretické

zarámování a přesnou definici postupu kvantitativní i kvalitativní analýzy mediálních obsahů vedle již výše uvedených zdrojů detailně popsali například Belobrad (2008), Krippendorff (2004), Trampota a Vojtěchovská (2010) nebo Trampota (2008).

Role médií při referování o ozbrojených konfliktech je předmětem odborného zájmu již od počátků mediálních studií (Lasswell, 1927, Lippmann, 1921). Vzhledem k značnému počtu publikací a multidisciplinárnímu charakteru tématu je obtížné stručně shrnout množství existujících přístupů, specifických konceptů a empirických poznatků. Pro potřeby této práce je důležité zmínit, že výzkumy odvíšeného či publikovaného zpravodajství (analýzy mediálních obsahů) představují jen jednu z etablovaných oblastí zkoumání. Množství empirických studií je zaměřeno také na mediální produkci, tedy na ekonomické, organizační či kulturní vlivy při produkci zpravodajství. Ke zkoumání mediální produkce se váží koncepty a pojmy jako např. gatekeeping⁶, mediální rutiny⁷, práce se zdroji⁸, osobnostní vlivy⁹, předpojatost¹⁰, profesní normy¹¹). Samostatnou oblast pak představuje výzkum účinků zpravodajství, a to (1) na znalosti, postoje a chování veřejnosti¹², (2) na nastolování politické agendy¹³. Do oblasti účinků zpravodajství lze zařadit také studie zaměřené na vliv velkých zpravodajských médií (tzv. „elitních médií“) a globálních zpravodajských agentur na podobu zpravodajství ostatních médií – zahrnuje koncepty v odborné literatuře označované jako „*intermediální nastolování agendy*“¹⁴ a „*globalizace zpravodajství*“¹⁵. Dosavadní poznatky z této oblasti potvrzují, že agenda (události, témata, aktéři) prosazovaná „elitními médii“ se stává zpravodajsky hodnotnou pro jiná média. Jako typický příklad „elitního média“ je uváděn deník The New York

⁶ Viz Shoemaker & Voss, 2009.

⁷ Balabanova, 2007.

⁸ Manning, 2001 a také Farnsworth, Lichter & Schatz, 2013.

⁹ Donsbach & Klett, 1993.

¹⁰ Nečas, 2008.

¹¹ Schudson, 2001.

¹² Morris, 2007, McCombs, 2009.

¹³ Přehledně shrnuje např. Van Aelst a Walgrave (2011). Zahrnuje také zkoumání tzv. „CNN efektu“ (Robinson, 2005).

¹⁴ Dearing & Rogers, 1996; McCombs, 2009.

¹⁵ Boyt-Barrett & Rantanen, 1998.

Times¹⁶, jehož význam popisuje McCombs: „Zpravodajskou hodnotu tématu často dodává jeho přítomnost na titulní straně *The New York Times*. Ačkoliv se tématům mnoho měsíců věnovaly lokální noviny, pozornost národa se neobrátila k vážnému chemickému znečištění Love Canal na západě státu New York ani k radonové hrozbě v nedaleké Pensylvánii a New Jersey, dokud se tyto problémy neobjevily v agendě *The New York Times*“ (2009, s. 165).

„Elitní média“ a jejich schopnost ovlivňovat podobu a nasměrování mediální i veřejné agendy jsou jen jedním z empiricky doložených projevů procesů intermediálního nastolování agendy.

Množství odborných studií zdůrazňuje význam zpravodajských agentur, jakožto klíčového novinářského zdroje¹⁷, značná pozornost je věnována globálním zpravodajským agenturám (Reuters, AP, AFP), které do značné míry určují agendu zahraničního zpravodajství médií v mnoha zemích světa. Důsledků tohoto jevu, označovaného jako globalizace zpravodajství (Boyd-Barrett, Rantanen, 1998), je popisováno mnoho¹⁸. Základní důsledek globalizace zpravodajství spočívá v homogenizaci prezentovaných témat i aktérů, dlouhodobější nepřímé dopady pak spočívají v prosazování „západních“ hodnot a ideologií – označovaných jako westernizace: „Studie o zpravodajských agenturách potvrzuje, že globalizace je „westernizací“. Agentury samotné pojímaly globalizaci jako westernizaci, když pokládaly západní zájmy za normu (např. v jejich zpravodajství o studené válce, a v jejich zkreslených globálních mapách upřednostňujících zprávy ze západní Evropy, Spojených států a z jiných dějišť určitých událostí majících přímou relevanci pro západní zájmy), a když prosazovaly západní hodnoty zpravodajství, podnikání a politiky. Potvrdily, že globalizace je proces zároveň ekonomický, politický a kulturní: týká se hodnotových systému, které byly v rámci politicko-ekonomické dynamiky komodifikovány.“ (Boyd-Barrett, 2002, s. 8)

¹⁶ McCombs, 2009, Farnsworth, Lichter & Schatz, 2013, Dearing & Rogers, 1996.

¹⁷ V minulosti již např. White (1950), Breed (1955), dále také např. McCombs & Shaw (1972), Whitney & Becker (1982), Shoemaker (1989), Rampal (1995).

¹⁸ Viz např. Bielsa (2012), Flourney & Stewart (1997), Paterson (2000).

Relevantní studie zabývající se mediálním zpravodajstvím o konfliktu v Sýrii lze rozdělit do dvou základních skupin¹⁹. Do první skupiny spadají studie zaměřené na konkrétní specifika zpravodajství o vybraném konfliktu, kdy je zpravidla kladen důraz na tematickou strukturu zpravodajství, přítomné aktéry, použité zdroje a vývoj mediální agendy v čase. Závěry takto zaměřených studií přinášejí množství detailních poznatků o charakteru mediálního zpravodajství o dané události, nicméně tyto poznatky jsou nepřenositelné, platné pouze pro daný specifický kontext, a jejich zobecnitelnost (i komparace) je značně limitovaná. Oproti tomu studie řazené do druhé skupiny se zaměřují na hlubší, strukturní charakteristiky či narativy přítomné ve zpravodajství. Tyto studie umožňují identifikovat obecné tendence a typizované způsoby zobrazování konfliktů, které lze vysledovat ve zpravodajských obsazích o různých událostech (konfliktech), napříč různými médii a zeměmi. Takto designované studie lze použít pro analýzu (trendů) delších časových úseků či pro komparativní analýzu zpravodajství v různých zemích (DeVreese, 2005). Jako příklad je možné zmínit analýzu televizního zpravodajství o válce v Iráku (Aday, Livingston & Hebert, 2005), srovnávací analýzu zpravodajství Amerického, Britského, Francouzského a Ruského tisku (Godefroidt, Berbers a d'Haenens, 2016) a srovnávací obsahovou analýzu M. Bartyzalové (2014). Pro potřeby této analýzy z uvedeného vyplývá, že poznatky studií zařazených do první skupiny jsou nepřenositelné a jejich použití pro srovnání s výsledky této analýzy se limitně blíží nule. Poznatky prací zařazených do druhé skupiny by bylo možné zohlednit v této analýze, nicméně pracujeme s nimi jen okrajově, protože primárním cílem této práce je pojmenování konkrétních aspektů zpravodajství, nikoliv zhodnocení obecných rámců či narativních struktur přítomných ve zpravodajství Českého rozhlasu.

¹⁹ Rozdělení vychází z konceptu tzv. „*issue specific frames*“ a „*generic frames*“ popsané Semetko a Valkenburg (2000).

1.1 SPECIFIKACE ZKOUMANÉHO VZORKU

Zadavatelem výzkumu, tedy Radou ČRo, zvolený a určený výzkumný vzorek, zahrnující obsahy Českého rozhlasu Radiožurnálu a Českého rozhlasu Plus v období od 12. prosince 2016 do 27. ledna 2017 s výjimkou dnů 24., 25 a 26. prosince 2016²⁰ odpovídá svým formátem jednak zpravodajské a publicistické, případně zpravodajsko-publicistické mediální tvorbě (normativně definována Článkem 6 Kodexu ČRo), jednak diskuzní mediální tvorbě (Kodex ČRo definuje pravidla závazná pro diskuzní formáty v Článku 7). V tabulkách č. 1 a 2. uvádíme přehled pořadů, který byl v zadavatelem zvoleném časovém rozmezí určen k detailnímu zkoumání.

Rozdílný formát analyzovaných mediálních obsahů a pořadů vyžaduje zčásti specifické modifikace aplikované výzkumné metodiky, proto je následující text metodologické a metodické kapitoly rozdělen na dva oddíly, nicméně klíčovým krokem k dosažení výzkumných cílů a požadavků zadavatele je vhodná kombinace kvalitativních a kvantitativních metod a vzájemná souměřitelnost žánrově a formátově rozdílných rozhlasových pořadů (pochopitelně v aspektech, které vzájemně srovnávat lze a zároveň, kde je srovnání žádoucí a relevantní).

²⁰ Detailní definici zkoumaného vzorku specifikovala Rada ČRo, jako zadavatel výzkumu takto: „Části vysílání a pořady vybrané k analýze (od 12. 12. 2016 do 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016): 1) Vysílání RŽ ve výše uvedených dnech v části vždy 6:30 – 16:00 hod a dále relace RŽ 20 minut Radiožurnálu od 17:05 a Hlavní zprávy v době 18:00 – 18:30 hod. (včetně publicistického bloku; sdíleno s ČRo Plus). 2) Vysílání ČRo Plus ve výše uvedených dnech v části vždy 6:00 – 13:00 hod. a navíc titulkové pořady ČRo Plus Den podle (17:10 – 18:00 hod.), Názory a argumenty (18:33 – 19:00 hod.), Svět ve 20 minutách (cca 19:10 – 19:30) a Den v 60 minutách (21:10 – 22:00 hod.).“

K problematice zobecnění platnosti zjištěných závěrů na širší populaci se vyjádřili Sedláková, Burešová a Lapčík (2015), jejich popis situace platí také pro předkládaný text: „Volba právě tohoto termínu není nijak objasněna. Přitom nekoresponduje ani s nějakou událostí, jejíž pokrytí by bylo součástí sledovaného tématu, ani s žádnou nám známou změnou v redakci zkoumaného média apod. Ve standardních případech analýzy médií je vzorek volen buď náhodně, například technikou tzv. náhodného týdne (podrobněji viz např. Sedláková 2014) nebo naopak záměrně ve vztahu ke konkrétní události, jejíž reprezentace je zkoumána. Jedná se tedy zpravidla o výrazně větší vzorky a delší časová období, během nichž je pokrytí jevu zkoumáno. Tato skutečnost má nutně dopad i na širší platnosti zjištěných poznatků, respektive na možnost jejich zobecnění. Vzhledem k tomu, že se jedná o nezdůvodněně nahodilý (nikoli náhodný; podrobněji viz Sedláková 2014) výběr, níže uvedené poznatky jsou platné primárně pouze pro vybrané pořady stanice ČRo Radiožurnál a ČRo Plus v daném termínu. Jejich širší zobecnění je však z odborného hlediska problematické“.

V samotném předkládaném výzkumu hrají žánrová specifika pořadů a jednotlivé rozhlasové pořady sekundární roli a zjištěné výsledky v první řadě srovnávají (re)prezentaci syrské problematiky a mediálního zobrazování syrského konfliktu na linii ČRo Radiožurnál versus ČRo Plus. Detailní rozbor jednotlivých pořadů je uváděn tam, kde je toto rozlišování relevantní a funkční vzhledem ke zjištěným závěrům.

Tabulka č. 1: Přehled analyzovaných pořadů ČRo Radiožurnálu²¹

Název relace	Běžný čas vysílání
Zprávy ČRo Radiožurnálu	6:00
Zprávy ČRo Radiožurnálu	7:00
Ranní interview	7:50
Zprávy ČRo Radiožurnálu	8:00
Ranní interview	8:50
Zprávy ČRo Radiožurnálu	9:00
Host Radiožurnálu	9:05
Host Lucie Výborné	9:05
Zprávy ČRo Radiožurnálu	10:00
Host Radiožurnálu	10:05
Zprávy ČRo Radiožurnálu	11:00
Hlavní zprávy ČRo Radiožurnálu (včetně publicistické části)	12:00
Zprávy ČRo Radiožurnálu	13:00
Zprávy ČRo Radiožurnálu	14:00
Zprávy ČRo Radiožurnálu	15:00
Dvacítka Radiožurnálu	17:05
Hlavní zprávy ČRo Radiožurnálu (včetně publicistické části)	18:00
Kontinuální vysílání ČRo Radiožurnálu	mimo výše uvedené časy v rozsahu od 6:30 – 16:00

²¹ Tučně vyznačené relace zkoumány v rámci první fáze výzkumu (viz níže), a to ve svém plném rozsahu. Totéž platí i pro zvýrazněné relace v tabulce č. 2.

Tabulka č. 2: Přehled analyzovaných pořadů ČRo Plus

Název relace	Běžný čas vysílání
Zprávy ČRo Plus	6:00
Zprávy ČRo Plus	7:00
Zprávy ČRo Plus	8:00
Zprávy ČRo Plus	9:00
Zprávy ČRo Plus	10:00
Zprávy ČRo Plus	11:00
Interview Plus	11:34
Zprávy ČRo Plus	12:00
Radiofórum	12:30
Den podle...	17:10
Názory a argumenty	18:10
Svět ve 20 minutách	19:00
Den v 60 minutách	21:10
Kontinuální vysílání ČRo Plus	mimo výše uvedené časy v rozsahu od 6:00 – 13:00

1.2 METODOLOGIE KVANTITATIVNĚ-KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU ZPRAVODAJSKÝCH, PUBLICISTICKÝCH A ZPRAVODAJSKO-PUBLICISTICKÝCH MEDIÁLNÍCH OBSAHŮ

Základní výzkumnou jednotkou analýzy (bez ohledu na žánrová specifika zkoumaných pořadů) je takzvaná **výpověď**, tedy segment informace, v němž je citován nebo popisován sledovaný **subjekt**, tedy v případě specifického výzkumu orientovaného na mediální reprezentaci konfliktu v Sýrii ve vysílání ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus, je subjektem míněna osoba, skupina osob, stát a další vystupující či vyjadřující se ke sledované problematice. V jedné větě může být obsaženo více výpovědí (v závislosti na počet jmenovaných subjektů), stejně jako se více vět může skládat z výpovědi jediné. Analogicky pak v jednom příspěvku může být obsaženo více výpovědí, nebo naopak výpověď žádná, není-li žádný ze sledovaných subjektů zmiňován (typicky ve stručném úvodním přehledu zpráv).

Výpověď je sama o sobě definována čtveřicí aspektů, a to již zmíněným **subjektem**, rozvíjejícím a popisným **adjektivem** či **přívlastkem** (explicitní označení subjektu), **tonalitou** medializace subjektu a **přesností** označení subjektu.

Klíčová složka výpovědi, tedy **subjekt**, představuje položku ze seznamu 228 medializovaných „hráčů“ v syrském konfliktu, tedy například jednotlivé milice, zainteresované státy a jejich zástupce a představitele, syrské i nesyrské politické představitele, mezinárodní organizace, humanitární organizace, ale i tuzemské politiky, komentátory a odborníky na problematiku syrské občanské války. V komplikovaně přehledné struktuře konfliktu je každý ze subjektů řazen do jedné z pěti **kategorií subjektů**, tedy stran konfliktu v Sýrii: a) Syrské vládní síly, b) Syrská opoziční koalice, c) Syrské demokratické síly, d) Islámský stát, e) nezúčastněné subjekty.

Popisné a rozvíjející **adjektivum** či **přívlastek** úzce souvisí s kvalitativním aspektem jazykové příznakovosti²² a rámováním mediálního obrazu subjektu (např. Hurtíková, 2016). Jedná se

²² Aspekt adjektivum souvisí z příznakovostí použitého jazyka. Zpravodajsko-publicistické pořady totiž umožňují širokou variabilitu ztvárnění příspěvků o konkrétních subjektech a tématech, příznakovost určuje intenzitu využití výrazových prostředků na ploše příspěvku. Příznakovost je jedním z implicitních prostředků, jak může dát redakce najevo své stanovisko k představeným subjektům, popř. tématům. Zvýšená míra příznakovosti signalizuje přítomnost faktorů, které mohou mít vliv na diváckou interpretaci. Přičemž korektnost užívání příznakových

o zpřesňující výraz, frázi, která popisuje daný subjekt. Příkladem je výraz *rebelové, povstalci* nebo *protivládní opozice* pro označení subjektů z kategorie Syrská opoziční koalice, *teroristů, džihádistů* nebo *extremistů* pro označení příslušníků Islámský stát, atd. Z logiky věci vyplývá, že aspekt adjektivum je sledován pouze tehdy, je-li v rozhlasových obsazích explicitně zmíněn. Zároveň je tento aspekt sledován pouze v případě kategorií subjektů Syrské vládní síly, Syrská opoziční koalice, Syrské demokratické síly a Islámský stát, v případě kategorie nezúčastněných subjektů není sledování tohoto aspektu relevantní.

Zbývající dvojice aspektů, tedy **tonalita** medializace subjektu a **přesnost** v hodnocení subjektu, může nabývat vždy pouze trojice variant. A to variant pozitivní, neutrální a negativní v případě tonality, a variant přesné, středně přesné a nepřesné v případě aspektu přesnosti. Tonalita medializace určuje, zda je subjekt představen v pozitivním či negativním světle v závislosti na širších souvislostech (neurčuje tedy, jak je subjekt explicitně hodnocen, ale jakou povahu mají skutečnosti, s nimiž je spojován). Hovoříme o skrytém hodnocení, protože tón medializace má významný vliv na formování příznivého, či nepříznivého obrazu sledovaného subjektu.²³

hodnotících výrazových prostředků (takové stylistické prostředky, které vedle funkce obsahové nesou i další přidané funkce, například estetické nebo hodnotící) definuje Kodex ČRo v bodech 6.7 („*Český rozhlas striktně rozlišuje mezi informací zpravodajského charakteru (zprávou) a hodnotícím soudem (komentářem). Zprávou se rozumí informace o určitém ději nebo stavu obsahující zpravidla také informaci o postojích hlavních aktérů události, která je předmětem zprávy. Není dovoleno vydávat za zprávy pouhé domněnky. Hodnotící soud vyjadřuje názory, postoje nebo pocity. Český rozhlas ve svém vysílání jednoznačně, pro posluchače zřetelně, odděluje zprávy od hodnotících komentářů. Zvláště není přípustné směšovat zprávu a hodnotící soud v jedné větě redaktora.*“) a 6.14 („*Hodnotící soud je vždy subjektivní a není ze své povahy podrobitelný důkazu pravdy. To však Český rozhlas nezbavuje povinnosti zařazovat do vysílání zpravodajských a publicistických pořadů jen takové hodnotící soudy, které jsou prezentovány čestně a bez klamavé manipulace s fakty, jimiž má být hodnocení odůvodněno. Tato povinnost však nebrání zprostředkovat posluchačům hodnotící soudy aktérů událostí. V takovém případě Český rozhlas ponechá na posluchači, aby si učinil vlastní názor, zda aktéři události předkládají hodnotící soudy čestně.*“).

²³ Příklady negativního, neutrálního a pozitivního tónu (uvedené příklady se týkají české mediální agendy, o níž má předpokládaný čtenář jasnější přehled a modelové příklady tak chápe snáze, než komplikovanější situaci v syrském konfliktu):

a) Negativní tón medializace – autor výroku (tedy i novinář-autor) nesouhlasí nebo kritizuje sledovaný subjekt, nebo výrok má na něj negativní dopad:

- ODS poklesly volební preference o 10 procent. (negativní výpověď o subjektu ODS)
- Nesouhlasím s návrhem vlády na zvýšení daňového zatížení občanů. (negativní výpověď o subjektu vláda)
- Kalouskovi se nelíbí Babišův návrh státního rozpočtu. (negativní výpověď o subjektu Andrej Babiš)

b) Neutrální tón medializace – autor výroku (tedy i novinář-autor) sledovaný subjekt nekritizuje ani nechválí, výrok má neutrální dopad:

Aspekt **přesnosti**, v návaznosti na požadavek Rady ČRo „Zadavatel očekává, že užití metody umožní analyzovat a explicitně zhodnotit mimo jiné i to, zda byly náležitě uváděny afiliece pozvaných respondentů a citovaných/parafrázovaných osob“, určuje na škále přesné – středně přesné – nepřesné způsob pojmenování subjektu – strany syrského konfliktu (podobně jako v případě aspektu adjektivum, není přesnost sledována u subjektů z kategorie nezúčastněných). Platí přitom, že čím přesněji je subjekt pojmenován, tím ideálnější stav pro posluchače nastává.²⁴

Samostatnou jednotkou zkoumanou na úrovni výpovědi jsou citované mediální zdroje. Jak totiž uvádí zadavatel výzkumu, „Zadavatel očekává, že se analýza bude opírat mimo jiné o mediálněvědné poznatky týkající se globalizace zpravodajství a problematiky globálních zpravodajských agentur“ a „Zadavatel dále očekává, že užití metody umožní analyzovat a explicitně zhodnotit mimo jiné i to, zda byl počet a škála zdrojů využívaných Českým rozhlasem při referování o daném tématu adekvátní“. Koncept globalizace zpravodajství a problematika globálních zpravodajských agentur byla představena výše. V předložené analýze je tato problematika zohledněna ve výzkumné otázce VO3, kdy jsou sledovány odkazy na mediální zdroje, které byly využity ve vysílání ČRo při referování o syrské problematice. Vzhledem ke specifikaci zadavatele jsou tedy zdroje vymezeny jako: *zpravodajská média, zpravodajské agentury a sociální síť, které byly explicitně využity ve vysílání ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus při referování o syrské problematice*. Zahrnutý jsou tedy vedle zpravodajských

-
- Vláda rozhodla o nákupu nadzvukových stíhacích letounů. (neutrální výpověď o subjektu vláda)
 - KDU-ČSL prosazuje urychlené schválení církevních restitucí. (neutrální výpověď o subjektu KDU-ČSL)
 - Ministryně školství uvažuje o zrušení státních maturit. (neutrální výpověď o subjektu Kateřina Valachová)
 - c) Pozitivní tón medializace – autor výroku (tedy i novinář-autor) souhlasí nebo chválí sledovaný subjekt, nebo výrok má pro něj pozitivní dopad:
 - Naprosto souhlasím s vládním návrhem státního rozpočtu. (pozitivní výpověď o subjektu vláda)
 - ČSSD vyhrála volby s velkým náskokem. (pozitivní výpověď o subjektu ČSSD)
 - Zeman pochválil na Facebooku Němečka a Prachaře. (pozitivní výpovědi o subjektech Antonín Prachař a Svatopluk Němeček).

²⁴ Pro příklad uvádíme modelové situace:

- a) Syrské ozbrojené síly – přesné označení, syrská armáda – středně přesné označení (potenciálně se může jednat o širší množinu bojovníků), vojáci – nepřesné označení (z principu věci může jít o jakoukoliv ozbrojenou jednotku);
- b) Lidové obranné jednotky YPG – přesné označení, kurdské bojové jednotky – středně přesné označení, Kurdové – nepřesné (obecné) označení.

agentur (například Reuters, AP, Anadolu ad.) také odkazy na česká (například DTV, Právo ad.) i zahraniční média (např. The New York Times, The Independent, Le Parisien, Hürriyet ad.), včetně sociálních sítí (Facebook, Twitter, Instagram).²⁵

Výše popsané aspekty výpovědí jsou klíčové pro naplnění základních cílů výzkumu, tedy mediální prezentace a zarámování syrského konfliktu a zúčastněných i nezúčastněných stran, a to na detailní úrovni. O úroveň výše jsou pak proměnné analyzované na úrovni jednotlivých **příspěvků**, přičemž příspěvkem je myšlen ucelený televizní nebo rozhlasový informační blok, uzavřený zpravodajský, publicistický nebo diskuzní „článek“ (reportáž, zpráva, debata, komentář atd.), zpravidla ohraničený moderací a definovaný svým tematickým zaměřením a lokalizací.

Specifikum předkládaného výzkumu reprezentace konfliktu v Sýrii vycházelo z požadavku Rady ČRo: *„Zadavatel očekává, že dodavatel provede vlastní rešerši na internetových stránkách ČRo a zejména ve zvukovém archivu ČRo volně dostupném na webu ČRo a že při analýze zohlední i poznatky o tom, jakým dalším tématům se ČRo ve stanoveném období v daných relacích věnoval a v jaké míře.“* Analýza byla proto prováděna ve dvou fázích. Ve fázi první byla provedena reprezentativní rešerše, v níž bylo na úrovni příspěvků zkoumáno 2035 zpráv, debat, komentářů, reportáží a dalších zpravodajských, publicistických i diskuzních formátů zveřejněných v určeném období od 12. 12. 2016 do 27. 1. 2017 (s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016) ve vysílání ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus. Jednalo se o kompletní obsah 15 relací: Zprávy ČRo Radiožurnálu (v 7:00, 9:00, 12:00, včetně publicistické části), Ranní interview (7:50 a 8:50), Host Radiožurnálu (9:05 a 10:05), Host Lucie Výborné, Dvacítka Radiožurnálu, Zprávy ČRo Plus (9:00), Interview Plus, Radioforum, Den podle..., Názory a argumenty a Den v 60 minutách.

²⁵ Při realizaci výzkumu bylo zachyceno 67 různých mediálních zdrojů, tedy proměnných čítajících 67 variant odhalených v kompletní zkoumané bázi 905 příspěvků, přičemž termín **báze** v předkládaném metodickém kontextu představuje počet výpovědí, příspěvků, replik, osob, témat a dalších jednotek, které byly zahrnuty do analýzy. Číslo v bázi (uvádíme jako doplnění ke každému z grafů či tabulek) se nemusí vždy shodovat se součtem hodnot uvedených v grafu nebo tabulce, prezentuje-li například pouze nejvýznamnější výsledky – například prvních 10 nejčtenějších tematických aspektů, nejčastější komentátory vyjadřující se k určitému subjektu atd.

V tomto širokém vzorku byla zkoumána obecná **lokalizace** a **tematizace** zveřejněných obsahů ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus. Přičemž proměnná lokalizace nabývala vždy jedné ze tří variant: a) ČR (jen domácí a regionální obsahy), b) zahraničí (obsahy se vztahem k zahraničnímu dění, ovšem bez vztahu k Sýrii, včetně zpravodajských, publicistických a diskuzních příspěvků o ČR se vztahem k zahraničí – zahraniční cesty českých politiků, komentáře českých odborníků k mezinárodním vztahů atd.), c) Sýrie (vše se vztahem k Sýrii).

Proměnná **hlavní téma**, jako jeden z klíčových aspektů teorie agenda-setting, je definována jako obsahový aspekt, kterého se převážná část příspěvku či repliky (v případě diskuzních formátů) týká. V rámci každého příspěvku se tak stanovuje vždy jedno nebo více hlavních témat prezentovaných na relevantním prostoru, může však v něm být zmiňováno více různých detailních aspektů, tedy výše definovaných výpovědí. Témata, která jsou příspěvkům a výpovědím přiřazována, vybírá analytik z předem definovaného seznamu, jenž obsahuje cca 470 různých položek strukturovaných do 28 **tematických kategorií**²⁶.

První fáze výzkumu slouží ke kvantifikaci tematické skladby obsahů ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus a zároveň vyčíslení počtu i podílu obsahů orientovaných na domácí, zahraniční a syrské dění. Bylo tak vyhověno jednomu z požadavků zadavatele výzkumu.

²⁶ Tematické kategorie: 1. bezpečnostní politika, 2. církve, náboženství, 3. doprava, 4. energetika, 5. Evropská unie, 6. historie, 7. hospodářská politika, 8. podniková sféra, 9. justice, 10. média, 11. menšiny, lidská práva, 12. mezinárodní události, 13. nehody, kalamity, 14. obrana, NATO, 15. regionální politika, 16. sociální politika, 17. společenské jevy, 18. sport, 19. státní správa, 20. stranická oblast, 21. školství, 22. umění, kultura, 23. zábava, 24. zdravotnictví, 25. zemědělství, 26. životní prostředí, 27. kriminální činy, 28. věda a výzkum.

Ve fázi druhé byly zkoumány k syrské problematice relevantní příspěvky z kompletní báze definované Radou ČRo takto: „*Části vysílání a pořady vybrané k analýze (od 12. 12. 2016 do 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016): 1) Vysílání RŽ ve výše uvedených dnech v části vždy 6:30 – 16:00 hod a dále relace RŽ 20 minut Radiožurnálu od 17:05 a Hlavní zprávy v době 18:00 – 18:30 hod. (včetně publicistického bloku; sdíleno s ČRo Plus). 2) Vysílání ČRo Plus ve výše uvedených dnech v části vždy 6:00 – 13:00 hod. a navíc titulkové pořady ČRo Plus Den podle (17:10 – 18:00 hod.), Názory a argumenty (18:33 – 19:00 hod.), Svět ve 20 minutách (cca 19:10 – 19:30) a Den v 60 minutách (21:10 – 22:00 hod.)*“.

Pro vytvoření zkoumaného vyčerpávajícího vzorku bylo proto zpracováno 572 hodin nahrávek ČRo Radiožurnálu a 748 hodin nahrávek ČRo Plus (celkem tedy 1320 hodin nahrávek), v nichž bylo na základě definovaných klíčových slov „Sýrie, syrský, syrská, syřané, syřan, Bašár, Asad, Aleppo, Homs, Damašek, Palmyra, Islámský stát, Kurdové“ identifikováno 905 relevantních příspěvků určených k detailní analýze. Právě v těchto 905 příspěvcích byly na úrovni detailních výpovědí zkoumány výše popisované aspekty (citované zdroje, subjekty, tonalita medializace subjektu, adjektiva a přesnost označení). Zároveň byla na úrovni jednotlivých příspěvků zkoumána **struktura zmiňovaných lokalit** (na úrovni států i nad-státních útvarů typu Evropské unie) a především **detailní tematická struktura** zachycující agendu medializace syrské problematiky ve zkoumaných obsazích rozhlasových stanic. V průběhu zpracování datového souboru tak bylo identifikováno 19 námětů.

Obdobně jako v průběhu první fáze výzkumu, má analytik možnost použít v rámci každého příspěvku vždy jedno nebo více tematických aspektů prezentovaných na relevantním prostoru, přičemž volí z uvedené báze 19 námětů:

Tabulka č. 3: seznam detailních témat řazených do kategorie syrská témata:

Název tematického aspektu
válka v Sýrii obecně
humanitární pomoc/krise
životní úroveň obyvatelstva
boje, bitvy
evakuace raněných, zdravotní stav obyvatel
terorismus v Evropě
syrští uprchlíci
mírový proces/mírové rozhovory
terorismus v regionu (Sýrie, Turecko, Irák, ad.)
účast jednotlivců z Evropy v bojích za IS
porušování lidských práv/bezpečnost obyvatelstva
armáda obecně
turecko-americké vztahy
turecko-ruské vztahy
americko-ruské vztahy
vztahy EU a Sýrie
dodávka zbraní povstalcům
chemické zbraně
ničení historických památek

Aspekty a analytické jednotky aplikované na zpravodajské, publicistické (a zpravodajsko-publicistické) formáty a pořady ČRo Radiožurnál a ČRo Plus se do značné míry – minimálně v případě kvantitativních proměnných – shodují s níže definovanými proměnnými aplikovanými na výzkum formátů diskuzních. Nebude proto nutné jejich operacionalizaci opakovat v následující kapitole. Jedná se konkrétně o proměnné **hlavní téma**, **tematická kategorie** a **lokalizace** na úrovni příspěvků, a proměnné **subjekt**, **adjektivum**, **tonalita medializace** a **přesnost označování** na úrovni detailních výpovědí. Zásadním a shodným aspektem je také kvalitativní ukazatel **transparentnosti**. Ten je jednak přímo provázán jak s přesností označování, tedy s požadavkem zadavatele na *náležitě uvádění zdrojů a afiliací pozvaných respondentů a citovaných/parafrázovaných osob*, jednak navazuje na problematiku *globálních zpravodajských agentur* a výše popsaný zkoumaný aspekt citovaných mediálních

zdrojů. Platí přitom, že vyšší variabilita korektně citovaných a parafrázovaných zdrojů znamená příznivější hodnocení v aspektu transparentnosti. Ten přímo navazuje na Kodexem ČRo definované požadavky, a to v bodech 6.8²⁷, 6.9²⁸ a 6.10²⁹.

²⁷ „Zpráva musí být založena na zjištěných a ověřených údajích. Český rozhlas je při získávání a zpracovávání informací plně povinen zjistit a posluchačům zprostředkovat věcně správný obraz skutečnosti. V případech, kdy to není beze zbytku uskutečnitelné pro nemožnost opatřit si všechny informace, musí postupovat tak, aby se pravdě maximálně přiblížil. Zamčení důležité informace nebo potlačení jejího podstatného aspektu je vždy hrubým porušením této povinnosti.“

²⁸ „Český rozhlas smí odvysílat zprávu ověřenou alespoň ze dvou důvěryhodných a na sobě vzájemně nezávislých zdrojů, pouze v případě informací, které oficiálně zpřístupnily veřejné úřady a instituce, postačí jeden oficiální zdroj, není-li z okolností zřejmé, že jde o nepravdivé nebo nepřesné údaje. Český rozhlas za smluvně stanovených podmínek odebírá zpravodajský servis renomovaných agentur, které odpovídají za pravdivost a správnost svých informací. Pokud není patrný důvod k pochybnostem o informaci ve zprávě nebo pokud není patrná chyba, nemusí redaktor každou zprávu agenturního servisu odebíraného Českým rozhlasem ověřovat. V případě sebemenší pochybnosti o správnosti údajů z agenturního servisu je redaktor povinen okamžitě takovou informaci ověřit alespoň ze dvou na sobě nezávislých zdrojů. Pokud je v naléhavých případech pro nemožnost ověřit informaci u druhého zdroje a s ohledem na váhu veřejného zájmu, k němuž se zpráva vztahuje, výjimečně nezbytné odvysílat informaci pocházející pouze z jednoho zdroje, musí na to být posluchač upozorněn.“

²⁹ „Český rozhlas nesmí odvysílat informaci, jejíž původ není znám. Je povinen seznámit posluchače se zdrojem vysílané informace s výjimkou obecně známých skutečností a informací převzatých od renomovaných zpravodajských agentur, které jej zásobují informacemi na základě platné smlouvy. Použití utajovaného zdroje musí povolit šéfredaktor příslušné stanice za předpokladů uvedených v čl. 21.11 a 21.12. Zákonné právo redaktorů na ochranu zdroje není dotčeno.“

1.3 METODOLOGIE KVANTITATIVNĚ-KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU DISKUZNÍCH MEDIÁLNÍCH OBSAHŮ

Vhodnou kombinací kvalitativní a kvantitativní metriky vzniká komplexní kvantitativně-kvalitativní metoda výzkumu zpravodajských, publicistických a diskuzních obsahů vysílání Českého rozhlasu Radiožurnálu a Českého rozhlasu Plus. Vedle výše popsaných kvantitativních i kvalitativních aspektů a proměnných výzkumu, je specifickou zkoumanou úrovní diskuzních formátů úroveň **diskutujících hostů**, kteří přímo spoluvytvářejí mediální obsahy a dokreslují výsledný publikovaný mediální obraz syrské problematiky.

Pro pořady diskuzního charakteru³⁰ jsou zásadní kvantitativní proměnnou **hosté**, tedy aktéři diskuzí (nikoliv moderátoři) a **kategorie hostů**. Media Tenor ve svých kontinuálních výzkumných projektech pracuje s databází 22 kategorií osob – hostů. Tato struktura byla použita také pro potřeby předkládané Analýzy mediální reprezentace konfliktu v Sýrii. Kategorie osob – hostů jsou následující: 1) zástupci armády, 2) zástupci církví, 3) ekonomové a analytici, 4) ministři a členové vlády, 5) poslanci a senátoři, 6) komunální politici, 7) jiní politici (např. europoslanci), 8) zástupci justice, 9) manažeři a podnikatelé, 10) zástupci nadací a neziskového sektoru, 11) novináři a komentátoři, 12) zástupci odborů a profesních komor, 13) policisté a hasiči, 14) sportovci, 15) zástupci školství, 16) umělci, 17) úředníci veřejné správy, 18) vědci a experti, 19) veřejnost, 20) osoby ze zahraničí, 21) zástupci zdravotnictví a 22) zástupci zemědělství.

Pro zkoumanou problematiku jsou z logiky věci klíčovými skupinami hostů tuzemští politici (zastoupení v kategoriích č. 4, 5 a 7), odborníci na blízkovýchodní problematiku a geopolitickou situaci (zastřešení kategorií č. 18), zástupci humanitárních organizací (kategorie č. 10) a autentické osobnosti ze zahraničí (kategorie č. 20). Předložený výzkum ukazuje, že pro ČRo Radiožurnál a ČRo Plus jsou klíčovými aktéry zahraniční zpravodajové a komentátoři Českého

³⁰ Jako diskuzní pořady byly posuzovány tyto relace vysílané ČRo Radiožurnálem a ČRo Plus: Ranní interview (7:50 a 8:50), Host Radiožurnálu (9:05, 10:05), Host Lucie Výborné, Dvacítka Radiožurnálu, Interview Plus, Radio fórum (za hosty pořadu byly považováni pouze hosté-odborníci přítomní ve studiu, nikoliv telefonující posluchači-panelisté), Den podle ... a Den v 60 minutách.

rozhlasu (zastoupeni v kategorii č. 11; více níže). I v případě struktury hostů platí, že vyšší variabilita osob zajišťuje různorodost a plasticitu prezentovaných názorů na syrskou problematiku a pochopitelně nejen na ni. Jde totiž o jeden ze způsobů jak zajistit „*fórum pro veřejnou diskusi, v níž je možno vyjadřovat široké spektrum názorů a hledisek*“, jak jej definuje odstavec d) Preambule Kodexu ČRo.³¹

³¹ V návaznosti na Radou ČRo přijatou osnovu výzkumu, na základě které byla společnosti Media Tenor přidělena dílčí zakázka, jejímž předmětem plnění je předkládaná Analýza mediální reprezentace konfliktu v Sýrii, se jako nezbytné jeví uvést, že jedním z klíčových zamýšlených aspektů výzkumu měl být aspekt **konfrontačnosti**. Tu charakterizujeme následovně: základní výzkumnou jednotkou kontinuálně aplikované metodiky kvantitativně-kvalitativního výzkumu diskuzních obsahů (či kvantitativní metodiky kvality diskuzních obsahů) je tzv. promluva neboli replika. Analytik zkoumá vyslovené promluvy na dvou úrovních, a sice na úrovni moderátora/moderátorky a na úrovni hosta. Podle Chlebouna, který se vývojem metodiky založené na posuzování jednotlivých replik zabýval, „*základním nástrojem pro analýzu nestrannosti moderátora (jako hlavního kritéria objektivit) je formální klasifikace všech promluv, kterými se moderátor v průběhu diskuze obrací na své hosty. Termín promluva odpovídá do značné míry replice postavy v dramatickém dialogu: je ohraničena vstupem účastníka (v tomto případě moderátora) do diskuze a ukončením (uzavřeným, neuzavřeným), kdy do diskuze vstupuje další účastník,*“ a dodává „*zkoumání nestrannosti je tak plně převedeno na projev řečové aktivity moderátora, závisí na výběru otázek i způsobu, jakým jsou jednotlivé promluvy pronášeny*“ (Chleboun, 2003: 18). Zmíněnou nestrannost moderátora je možné posuzovat podle konfrontačního, neutrálního, případně vstřícného charakteru jeho replik. Platí, že čím je relativní poměr konfrontačních promluv k jednotlivým uskupením, či konkrétním hostů (v dlouhodobějším časovém horizontu) vyrovnanější, tím je moderátorův přístup objektivnější, nestrannější. Dodejme, že aspekt konfrontačnosti úzce souvisí s tonalitou mediálního obrazu jednotlivých hostů a skupin hostů (například politických stran, stran konfliktu či náboženských skupin ad.) a tzv. framingem, tedy rámcováním při vytváření mediálního obrazu jednotlivých subjektů, objektů a skupin. Při realizaci výzkumu a výzkumného cíle orientovaného na mediální prezentaci stran syrského konfliktu, se ukázalo být sledování aspektu konfrontačnosti nerelevantní, protože hosty diskuzí a diskuzních částí pořadů byli výhradně osoby ze skupiny nezúčastněných subjektů (nejčastěji redaktoři a komentátoři ČRo, vědci a experti nebo zástupci nadací a humanitárních organizací) s jedinou výjimkou v osobě velvyslance USA v České republice Andrew Schapira.

Od zkoumání konfrontačnosti bylo tedy upuštěno, její funkci v dostatečné míře zastupuje kvantitativní aspekt tonality medializace subjektů v kombinaci s aspektem adjektivum, které komplexitu zarámování mediálního obrazu stran konfliktu v jeho plasticitě plně zachycují.

1.4 VÝZKUMNÉ OTÁZKY ANALÝZY MEDIÁLNÍ REPREZENTACE KONFLIKTU V SÝRII

Uvnitř výše uvedených metodologických kapitol jsme naznačili řadu výzkumných otázek, vycházejících ze zadání analýzy. Zde tedy explicitně definujeme jejich znění, čímž si zároveň stanovujeme logickou strukturu samotné realizace analýzy. Specifikace zadavatele je rozpracována do tří hlavních výzkumných otázek (dále konkretizovaných deseti vedlejšími výzkumnými otázkami). Tyto otázky pokrývají zadání, respektive cíle analýzy vymezené Radou ČRo „*Cílem analýzy je zjistit, nakolik si ČRo během stanoveného období v určených pořadech počínal v souladu s povinnostmi média veřejné služby uvedenými v Zákoně 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu a v Kodexu Českého rozhlasu*“.

Výzkumná otázka č. 1 (VO1): Jak byla syrská problematika v obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus tematicky zarámována?³²

Výzkumná otázka č. 1.1 (VO1.1): Jaký podíl ve vysílání ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus tvořilo informování o syrské problematice?

Výzkumná otázka č. 1.2 (VO1.2): Jaké tematické agendě se ČRo Radiožurnál a ČRo Plus v určeném zkoumaném období věnoval?³³

Výzkumná otázka č. 1.3 (VO1.3): Jakým detailním tématům byla věnována pozornost v příspěvcích ČRo Radiožurnál a ČRo Plus o syrské problematice?

³² Odpověď na předkládanou VO1 naplní požadavek zadavatele na posouzení vyhovění Preambulí Kodexu ČRo naznačená pravidla formulovaná jako „*poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů*“ a „*vytváření pluralitní, nápadité a rozmanité programové nabídky, která splňuje vysoká etická a kvalitativní měřítka*“.

³³ Úkolem VO1.1 a VO1.2 je vyhovět požadavku zadavatele, který „*očekává, že dodavatel provede vlastní rešerši na internetových stránkách ČRo a zejména ve zvukovém archivu ČRo volně dostupném na webu ČRo a že při analýze zohlední i poznatky o tom, jakým dalším tématům se ČRo ve stanoveném období v daných relacích věnoval a v jaké míře*“.

Výzkumná otázka č. 2 (VO2): Jaká byla skladba aktérů ve zpravodajství ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o syrské problematice?

Výzkumná otázka č. 2.1 (VO2.1): Jaká explicitní označení aktérů syrské problematiky ve vysílání ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus zaznívala?

Výzkumná otázka č. 2.2 (VO2.2): S jakou tonalitou byly aktéři syrské problematiky v obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus rámováni?

Výzkumná otázka č. 2.3 (VO2.3): Jací hosté se v diskuzních formátech programů ČRo Plus a ČRo Radiožurnálu k syrské problematice vyjadřovali?³⁴

Výzkumná otázka č. 2.4 (VO2.4): Byly v obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus náležitě uváděny afiliace pozvaných respondentů a citovaných/parafrázovaných osob?³⁵

Výzkumná otázka č. 3 (VO3): Byl počet a škála zdrojů využívaných ČRo Radiožurnálem a ČRo Plus při referování o syrské problematice adekvátní?³⁶

Výzkumná otázka č. 3.1 (VO3.1): Které mediální zdroje byly uvedeny ve vysílání ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o syrské problematice?

Výzkumná otázka č. 3.2 (VO3.2): Které zpravodajské agentury byly využity ve vysílání ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o syrské problematice?

Výzkumná otázka č. 3.3 (VO3.3): Jaká je geografická příslušnost využitých mediálních zdrojů ve vysílání ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o syrské problematice?

³⁴ Odpověď na VO2.3 úzce souvisí s úkolem ČRo formulovaným v Preambuli Kodexu ČRo slovy „působení ČRo coby fóra pro veřejnou diskusi, v níž je možno vyjadřovat široké spektrum názorů a hledisek“.

³⁵ VO2.3 přímo navazuje na znění zadání výzkumu, podle kterého „Zadavatel dále očekává, že užití metody umožní analyzovat a explicitně zhodnotit mimo jiné i to, zda byly náležitě uváděny zdroje a afiliace pozvaných respondentů a citovaných/parafrázovaných osob.“

³⁶ Součástí zadání je požadavek formulovaný následovně: „Zadavatel očekává, že se analýza bude opírat mimo jiné o mediálněvědné poznatky týkající se globalizace zpravodajství a problematiky globálních zpravodajských agentur.“

2. ANALÝZA MEDIÁLNÍ REPREZENTACE KONFLIKTU V SÝRII VE VYSÍLÁNÍ ČRO RADIOŽURNÁLU A ČRO PLUS

Analytická část předkládané práce je strukturována do dvou souvisejících kapitol a výzkumných fází. První z nich, pojmenované **Agenda vybraných pořadů ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus v období od 12. 12. 2016 do 27. 1. 2017 (s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016)**, reaguje na požadavek zadavatele, který „*očekává, že dodavatel provede vlastní rešerši na internetových stránkách ČRo a zejména ve zvukovém archivu ČRo volně dostupném na webu ČRo a že při analýze zohlední i poznatky o tom, jakým dalším tématům se ČRo ve stanoveném období v daných relacích věnoval a v jaké míře*“. Pro tuto rešerši byl vybrán kompletní obsah 15 relací Zprávy ČRo Radiožurnálu (v 7:00, 9:00, 12:00, včetně publicistické části), Ranní interview (7:50 a 8:50), Host Radiožurnálu (9:05 a 10:05), Host Lucie Výborné, Dvacítka Radiožurnálu, Zprávy ČRo Plus (9:00), Interview Plus, Radiofórum, Den podle..., Názory a argumenty a Den v 60 minutách. Vzorek je tvořen 2035 příspěvky zpravodajského, publicistického i diskuzního formátu, a to 1000 příspěvků v relacích ČRo Radiožurnálu a 1035 příspěvků v relacích ČRo Plus. Analýza vybraných pořadů je obsahově orientována jednak na tematickou agendu zadavatelem určeného časového období, jednak na zjištění podílu domácích, zahraničních (bez vztahu k syrské problematice) a syrských obsahů. To vše při vzájemném srovnání jednotlivých stanic Českého rozhlasu. Ve zmiňované kapitole tak poskytujeme odpovědi na výše formulovanou hlavní výzkumnou otázku VO1 a z ní vycházející vedlejší výzkumné otázky VO1.1 a VO1.2.

Klíčovou pasáží analytické části práce je kapitola **Analýza mediální reprezentace syrské problematiky v obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus v období od 12. 12. 2016 do 27. 1. 2017 (s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016)**. Jde o samotnou realizaci zadavatelem požadovaného výzkumu orientovaného jak na problematiku globálních zpravodajských agentur, tak na (re)prezentaci, tonalitu, rámování, způsob a přesnost v označování stran syrského konfliktu a jednotlivých aktérů či subjektů (včetně kategorizace hostů diskuzních pořadů), jakož i na tematizaci a lokalizaci informací o syrské problematice ad. Detailní analýze bylo podrobeno 905 zpravodajských, publicistických a diskuzních příspěvků zmiňujících syrskou problematiku,

příčemž jde o vyčerpávající výzkumný vzorek rozhlasových obsahů odvysílaných v zadavatelem stanoveném období a specifikovaných vysílacích časech³⁷ (294 zkoumaných příspěvků zveřejnil ČRo Radiožurnál, 611 příspěvků ČRo Plus). Úkolem analýzy je představit odpovědi na hlavní výzkumné otázky VO2 a VO3 a jim podřazené vedlejší výzkumné otázky (VO2.1 – 2.4, VO3.1).

2.1 AGENDA VYBRANÝCH POŘADŮ ČRO RADIOŽURNÁLU A ČRO PLUS V OBDOBÍ OD 12. 12. 2016 DO 27. 1. 2017 (s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016)

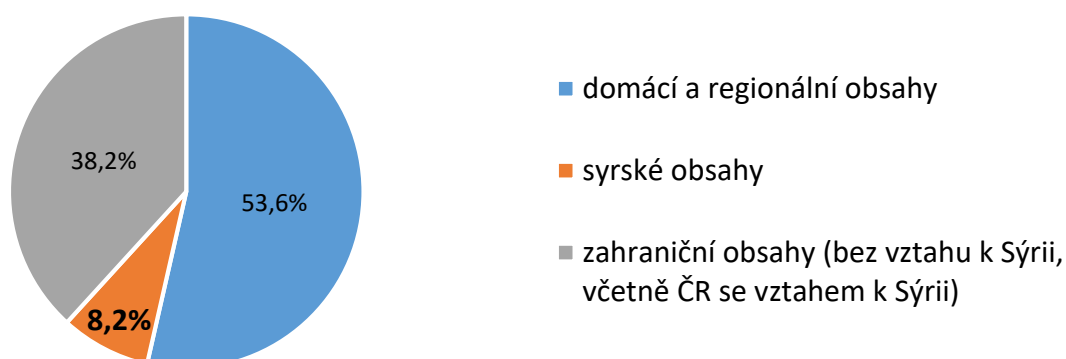
V návaznosti na formulaci výzkumné otázky VO1.1 nejprve představíme analytické výsledky týkající se lokalizací zveřejněných rozhlasových obsahů. Každému z 2035 zkoumaných příspěvků byla přiřazena vždy jedna z kategorií lokalizací, konkrétně a) *domácí a regionální obsahy o ČR* (bez zahraničního přesahu), b) *zahraniční obsahy bez vztahu k Sýrii* (včetně domácích obsahů se zahraničním přesahem) a c) *syrské obsahy* (informace se vztahem k Sýrii). Získaná analytická data ukazují, že nadpoloviční většina příspěvků zveřejněných ve zkoumaném období ve vybraných relacích informovala o tuzemském dění (konkrétně se jednalo o 1090 příspěvků z 2035 zveřejněných oběma stanicemi ČRo). Signifikantním zjištěním je přitom rozdílnost v orientaci ČRo Radiožurnálu (60 % domácích obsahů, 596 příspěvků) a ČRo Plus (48 % domácích obsahů, 494 příspěvků). Z logiky věci pak vyplývá, že informace ze zahraničí (máme na mysli ty se vztahem i bez vztahu k syrské problematice) tvořily v pořadech ČRo Plus nadpoloviční většinu obsahu, kdežto v relacích ČRo Radiožurnálu dvoupětinový podíl zveřejněných příspěvků.

³⁷ 1) Vysílání RŽ ve výše uvedených dnech v části vždy 6:30 – 16:00 hod a dále relace RŽ 20 minut Radiožurnálu od 17:05 a Hlavní zprávy v době 18:00 – 18:30 hod. (včetně publicistického bloku; sdíleno s ČRo Plus).

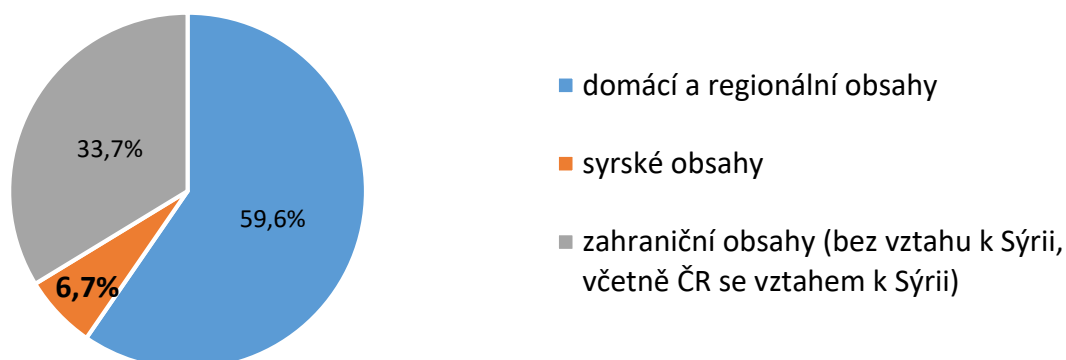
2) Vysílání ČRo Plus ve výše uvedených dnech v části vždy 6:00 – 13:00 hod. a navíc titulkové pořady ČRo Plus Den podle (17:10 – 18:00 hod.), Názory a argumenty (18:33 – 19:00 hod.), Svět ve 20 minutách (cca 19:10 – 19:30) a Den v 60 minutách (21:10 – 22:00 hod.).

Zahraniční nesyrské obsahy tvořily v převážně tuzemsky orientovaných pořadech ČRo Radiožurnálu třetinový podíl, v relacích ČRo Plus byla relativní hodnota o 9 procentních bodů vyšší, v součtu obou relací se tedy jednalo o 38% podíl.

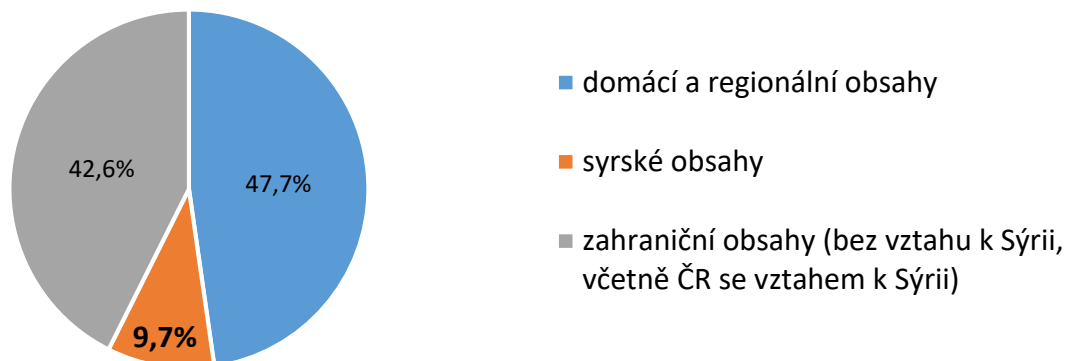
Graf č. 1: Podíl domácích, zahraničních (bez vztahu k Sýrii) a syrských obsahů ve vysílání vybraných pořadů ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; podíl z počtu příspěvků; báze 2035 příspěvků)

Graf č. 2: Podíl domácích, zahraničních (bez vztahu k Sýrii) a syrských obsahů ve vysílání vybraných pořadů ČRo Radiožurnálu (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; podíl z počtu příspěvků; báze 1000 příspěvků)

Graf č. 3: Podíl domácích, zahraničních (bez vztahu k Sýrii) a syrských obsahů ve vysílání vybraných pořadů ČRo Plus (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; podíl z počtu příspěvků; báze 1035 příspěvků)

Klíčovou informací vzhledem k předmětu předkládaného výzkumu je podíl syrských obsahů v relacích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus. První jmenovaná stanice věnovala syrské problematice 7 % zveřejněných příspěvků, druhá celou desetinu svého obsahu³⁸. Je tedy zřejmé, že posuzováno z pohledu intenzity medializace, přikládaly obě stanice Českého rozhlasu syrské problematice ve vymezeném období významnou relevanci. Při přepočtu na netuzemské obsahy, tedy příspěvky s identifikací *zahraniční obsahy* a *syrské obsahy*, tvořila syrská problematika v součtu obou rozhlasových stanic i v každé zvláště bezmála dvoupětinový podíl informací ze zahraničí (18 % v součtu i v ČRo Plus, 17 % v ČRo Radiožurnálu). Relevanci této hodnoty umocňuje i fakt, že nejčastějším námětem příspěvků bylo ve sledovaném období téma *prezident* spojené v první řadě s aktivitami nově nastupujícího prezidenta Spojených států amerických Donalda Trumpa.³⁹ Druhým zásadním tématem zahraničních obsahů

³⁸ Vyšší podíl syrských obsahů v relacích ČRo Plus ve vybraném vzorku koresponduje také se zjištěními níže představené analýzy kompletního obsahu ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus v určeném období. Z 905 analyzovaných příspěvků, tvořících vyčerpávající vzorek zveřejněných syrských obsahů, zveřejnil ČRo Radiožurnál 294 příspěvků, ČRo Plus více než dvojnásobných 611 příspěvků.

³⁹ Téma *prezident* bylo námětem 143 příspěvků, jak ukazuje graf č. 7, z toho 24 příspěvků bylo čistě tuzemských a jejich subjektem byl tudíž Miloš Zeman. V 17 příspěvcích byl identifikován vztah k syrské problematice, přičemž jejich subjektem byl ve 12 případech Donald Trump, vedle něj se téma dotýkalo Baracka Obamy a Vladimira Putina.

zkoumaných rozhlasových stanic byly *ozbrojené konflikty*, třetím pak *teroristické útoky*.⁴⁰ Právě *ozbrojené konflikty* byly v podstatě synonymem pro syrskou občanskou válku, protože námět byl ve vybraných relacích tematizován v 96 příspěvcích, z toho v 91 ve spojení se syrskou problematikou.⁴¹

Dříve, než se budeme detailně věnovat hlavním tématům zkoumaných příspěvků, srovnáme obsahovou agendu rozhlasových stanic na obecnější úrovni tematických kategorií (viz grafy č. 4, 5 a 6). Již zmíněná tři témata zastřešovaly kategorie *státní správa* (v případě tématu *prezident*), *mezinárodní události* (v případě *ozbrojených konfliktů*) a *kriminální činy* (v případě *teroristických útoků*). Každá ze jmenovaných tematických oblastí tvořila minimálně desetinu celkového zkoumaného obsahu, všechny tři přitom měly viditelný zahraniční přesah. Při bližším pohledu na statistiku dvaceti nejčastěji prezentovaných témat ve vybraném vzorku stanic ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus jmenujme další náměty náležející do nejintenzivněji medializované tematické kategorie *mezinárodní události* (13% podíl z počtu příspěvků v součtu stanic ČRo Radiožurnál a ČRo Plus, 10 % v relacích ČRo Radiožurnálu, 16 % v relacích ČRo Plus): *vztahy mezi zeměmi*, *mezinárodní boj s terorismem*, *americko-ruské vztahy*.

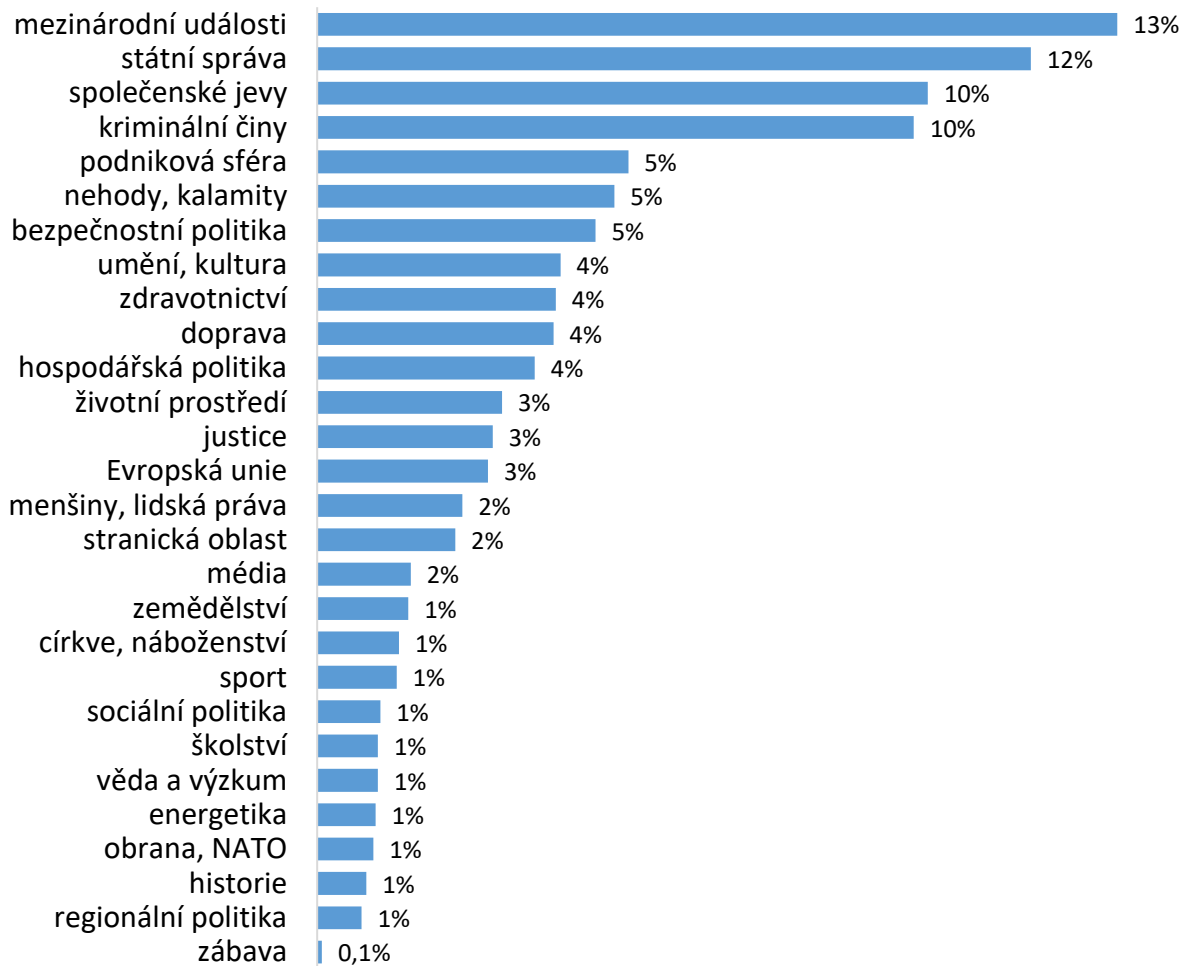
Podobný prostor jako trojici výše jmenovaných tematických kategorií se dostalo také *společenským jevům*. Tematická oblast byla naplněna jednak pro sledované období typickými informacemi o *svátcích a výročích*, jednak například příspěvky věnovanými *společenským hodnotám*, *významným lidem* nebo *úmrtí osobností* (například sociologa Zygmunta Baumana nebo bývalého německého prezidenta Romana Herzoga).⁴²

⁴⁰ Téma *teroristické útoky* bylo identifikováno v 91 příspěvcích, 15 z nich mělo vazbu na syrskou problematiku.

⁴¹ Zbývajících 5 příspěvků neslo tituly *Před šestadvaceti lety začala operace Pouštní bouře*, *Savčenkova chce dál bojovat za osvobození ukrajinských zajatců v Rusku*, *Irácké speciální jednotky postoupily v Mosulu až k řece Tigris*, *27. prosince 1979 započala invaze sovětské armády do Afghánistánu* a *U východoukrajinského města Debalceve v Donbasu znovu propukly silné boje*, z nichž je zjevné, že se jednalo o příspěvky tematizující ukrajinskou krizi, boje s Islámským státem v Iráku a historické výročí začátku sovětské invaze.

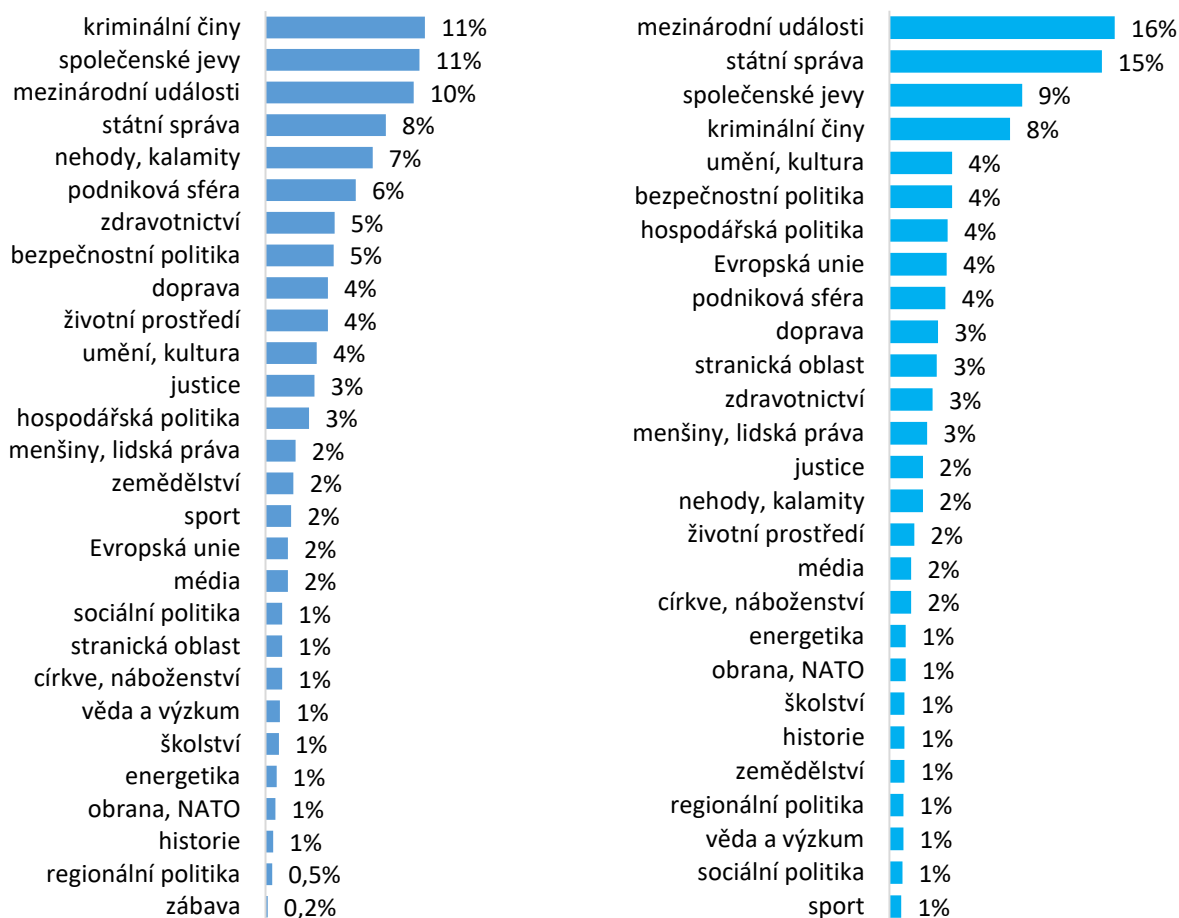
⁴² Viz grafy č. 8 a 9.

Graf č. 4: Tematická struktura vysílání vybraných pořadů ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus – tematické kategorie (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; podíl z počtu příspěvků; báze 2035 příspěvků)⁴³

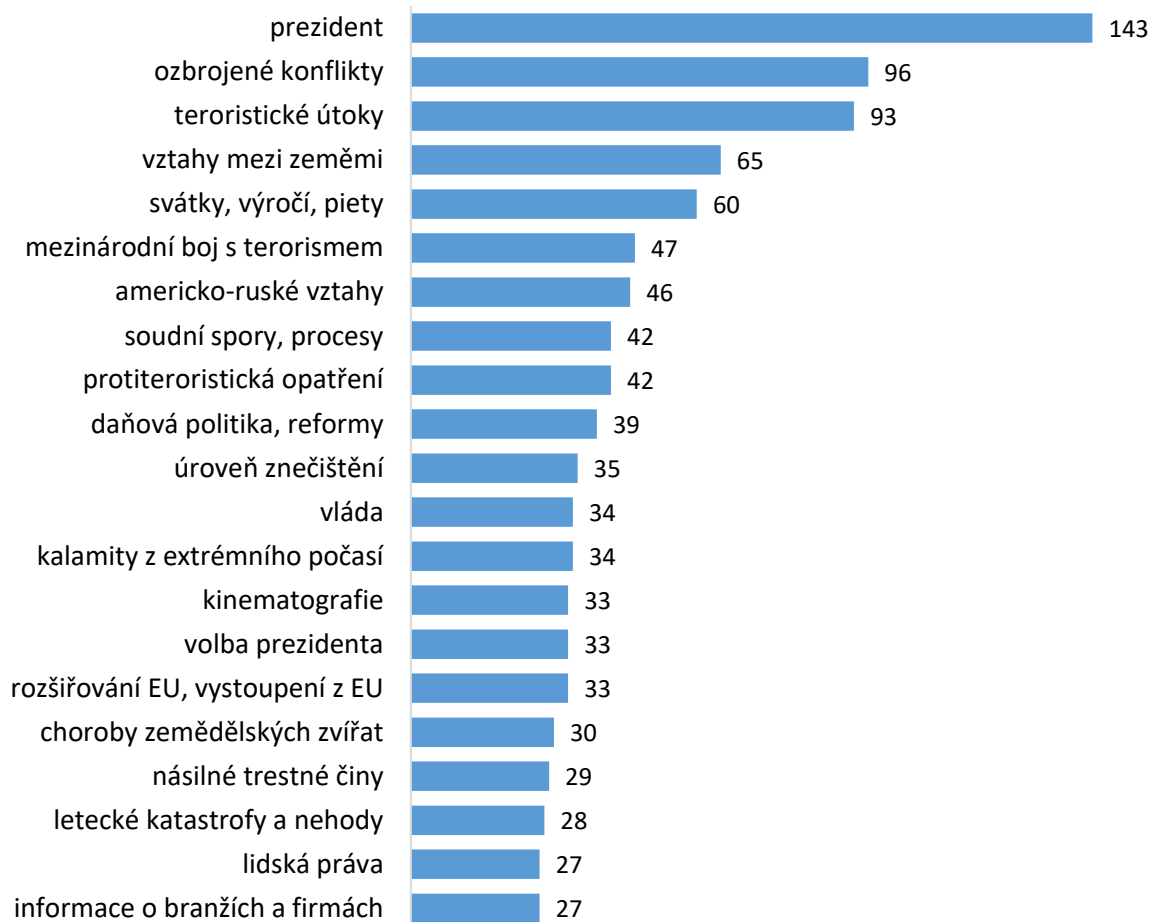
⁴³ Grafy č. 4, 5 a 6 zobrazují procentuální podíl prezentace jednotlivých tematických kategorií na celkovém počtu zveřejněných příspěvků. Celkový součet podílových hodnot může přesahovat 100 %. Kodifikovaná pravidla sběru dat totiž umožňují přiřadit multitematickému příspěvku více relevantních hlavních témat z různých kategorií.

Grafy č. 5 a 6: Tematická struktura vysílání vybraných pořadů ČRo Radiožurnálu (vlevo, báze 1000 příspěvků) **a ČRo Plus** (vpravo; báze 1035 příspěvků) – **tematické kategorie** (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; podíl z počtu příspěvků)

Rozdíly v tematické agendě ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus úzce souvisí s již popsanou vyšší orientací na domácí informace (60 %) v relacích ČRo Radiožurnálu (např. významně širší zastoupení kategorie *nehody, kalamity* a jí zastřešeného tématu *kalamity z extrémního počasí* – v souhrnu stanic ČRo bylo téma zveřejněno v 34 příspěvcích, z toho 31 publikovaly relace ČRo Radiožurnálu) a naopak převážně zahraniční orientací relací ČRo Plus (53 %).

Graf č. 7: Tematická struktura vysílání vybraných pořadů ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus – 20 nejčastějších hlavních témat příspěvků (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; počet příspěvků; báze 2035 příspěvků)

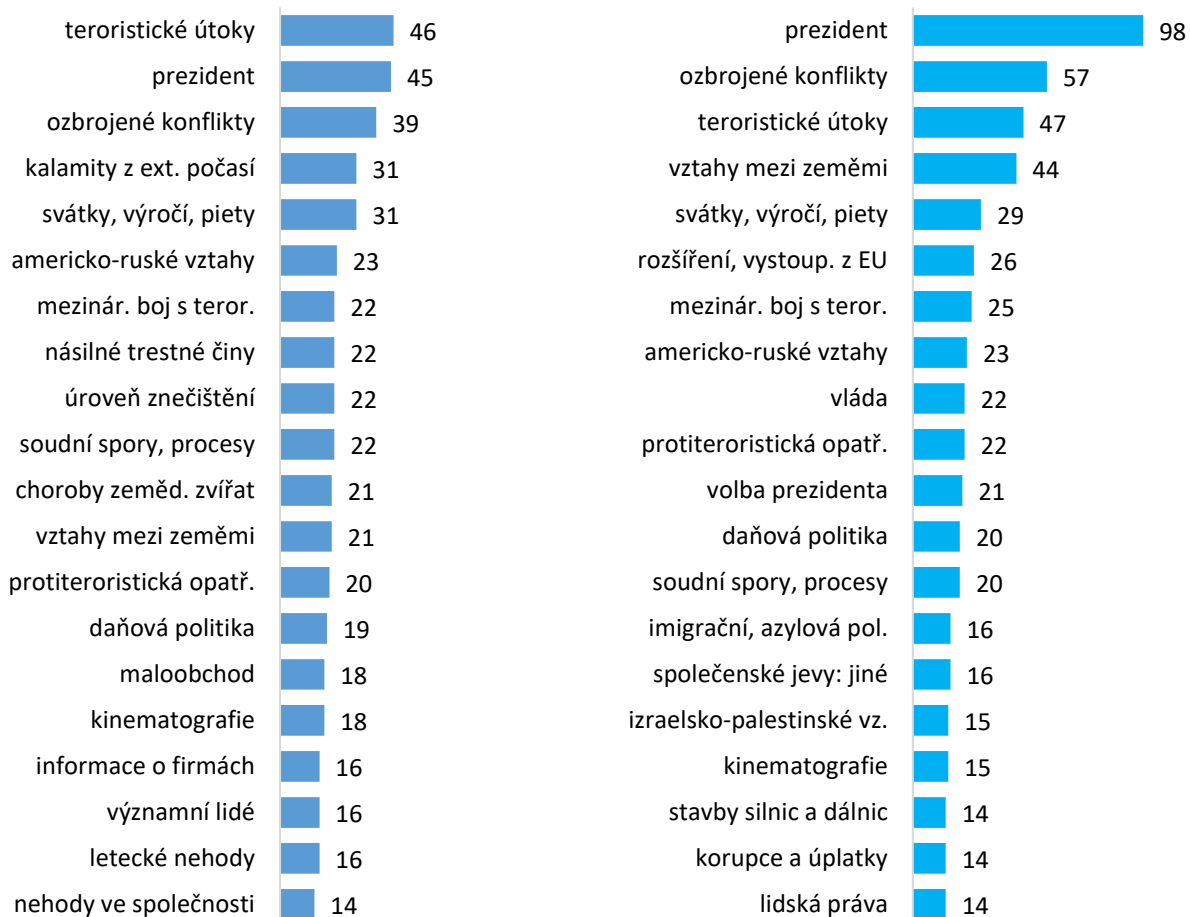

V obsazích vybraných relací ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus bylo ve sledovaném období tematizováno 298 různých aspektů z databáze 472 hlavních témat. Vztah k syrské problematice mělo 167 příspěvků z vybrané báze 2035 příspěvků, v nichž bylo tematizováno 35 různých námětů⁴⁴ (výrazně nejčastěji *ozbrojené konflikty* – 91 výskytů, méně často *vztahy mezi zeměmi* – 24 výskytů, *teroristické útoky*, *prezident* – po 17 výskytech, *mezinárodní boj*

⁴⁴ Jde o 35 hlavních témat z předem definované báze čítající zmíněných 472 položek řazených do 28 tematických kategorií. Pro následnou analýzu syrské problematiky v kompletních obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus v zadavatelem stanoveném období byla „na míru“ vytvořena struktura popsaná v metodologické části předkládaného textu (19 syrských témat).

proti terorismu – 16 výskytů, zbývající náměty, jako *americko-ruské vztahy, zasedání členských států EU, mezinárodní humanitární pomoc ad.*, byly tematizovány maximálně osmkrát).

Grafy č. 8 a 9: Tematická struktura vysílání vybraných pořadů ČRo Radiožurnálu (vlevo; báze 1000 příspěvků) a **ČRo Plus** (vpravo; báze 1035 příspěvků) – **20 nejčastějších hlavních témat příspěvků** (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; počet příspěvků)

V obsazích vybraných relací ČRo Radiožurnálu bylo ve sledovaném období tematizováno 245 různých aspektů, v obsazích vybraných relací ČRo Plus 254 různých aspektů. Co se tedy tematické variability týká, vykazovaly obě rozhlasové stanice srovnatelné různorodosti, přičemž jejich rozdílná tematická orientace byla již výše popsána.

Shrňme nyní výsledky „předvýzkumu“, respektive úvodní analytické rešerše, zařazené pro naplnění jednoho z požadavků zadavatele výzkumu a zároveň pro zodpovězení hlavní výzkumné otázky VO1 a dílčích výzkumných otázek VO1.1 a 1.2. Odpovědí na dílčí výzkumnou otázku VO1.1 (Jaký podíl ve vysílání ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus tvořilo informování o syrské problematice?) je konstatování, že ve vzorku 2035 příspěvků vybraných zpravodajských, publicistických a diskuzních relací ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus tvořila syrská problematika 8% podíl. V převážně tuzemsky orientovaných obsazích ČRo Radiožurnálu (1000 zkoumaných příspěvků) byl tento podíl 7 %, v častěji zahraničně orientovaných relacích ČRo Plus (1035 zkoumaných příspěvků) šlo o desetinový podíl.

Tematické agendě zkoumaných relací (VO1.2: Jaké tematické agendě se ČRo Radiožurnál a ČRo Plus v určeném zkoumaném období věnoval?) dominovaly *mezinárodní události* (šlo především o témata provázaná se syrskou problematikou *ozbrojené konflikty a vztahy mezi zeměmi*) a *státní správa* (se zahraničním přesahem v detailním námětu *prezident* personifikovaném do osoby nové hlavy USA Donalda Trumpa; téma *prezident* bylo se syrskou problematikou provázáno ve 12 % případů). Tyto skutečnosti platily pro souhrn sledovaných stanic i pro samostatný ČRo Plus. V ČRo Radiožurnálu byly nejčastěji zařazeny příspěvky tematizující *kriminální činy*, konkrétně *teroristické útoky* (téma bylo se syrskou problematikou provázáno v 16 % případů).

2.2 ANALÝZA MEDIÁLNÍ REPREZENTACE SYRSKÉ PROBLEMATIKY V OBSAZÍCH ČRO RADIOŽURNÁLU A ČRO PLUS V OBDOBÍ OD 12. 12. 2016 DO 27. 1. 2017 (s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016)

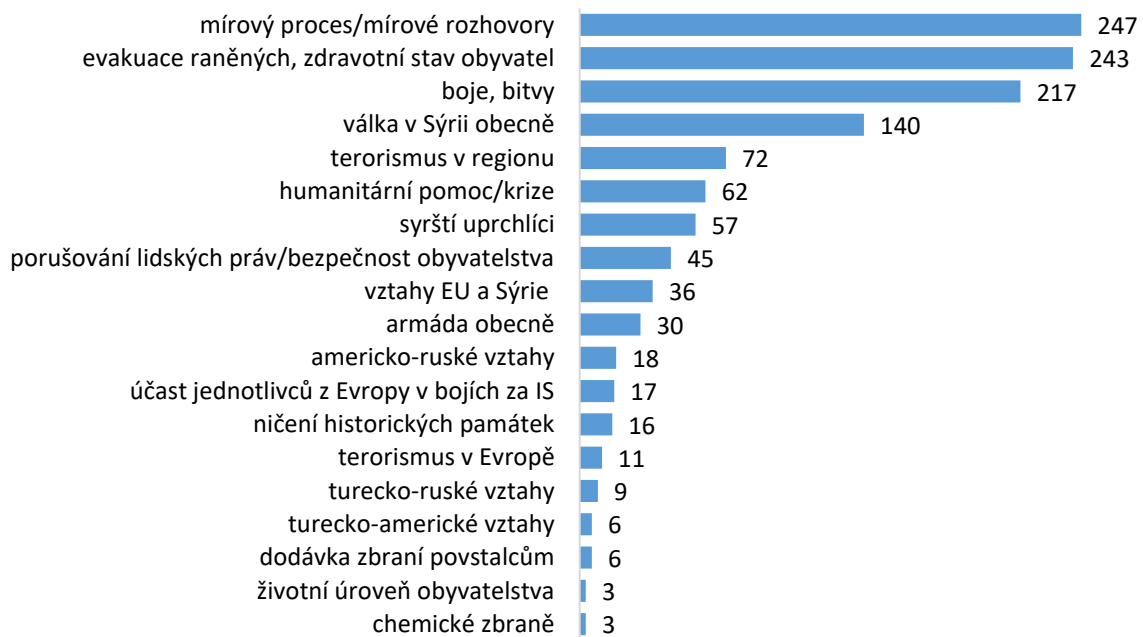
V návaznosti na obsah předchozí kapitoly se budeme v první části Analýzy mediální prezentace syrské problematiky v obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus v období od 12. 12. 2016 do 27. 1. 2017 (s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016) zabývat detailní tematizací příspěvků o syrské problematice a později i lokalitami spojovanými s předmětem výzkumu. Zodpovíme tak dílčí výzkumnou otázku VO1.3 (Jakým detailním tématům byla věnována pozornost v příspěvcích ČRo Radiožurnál a ČRo Plus o syrské problematice?). Pro tyto účely byla v průběhu zpracovávání výzkumného vzorku vytvořena tematická struktura čítající 19 položek, přičemž platilo, že v každém příspěvku bylo identifikováno jedno, případně i více témat zvýznamněných na relevantním prostoru příspěvku⁴⁵.

Ve viditelně nejvyšším množství příspěvků o syrské problematice byly tematizovány *mírové rozhovory* (konané během výzkumného období v kazašské Astaně) a *evakuace obyvatel a raněných* (v první řadě z Aleppa – 216 příspěvků z 243, v nichž bylo téma identifikováno).⁴⁶ Mezi jednotlivými stanicemi Českého rozhlasu pak panovaly rozdíly, když ČRo Radiožurnál informoval častěji o *evakuaci* ohrožených oblastí a o průběhu *bojů a bitev*, než o *mírových rozhovorech*. Naopak ČRo Plus posunul *boje a bitvy* na třetí příčku žebříčku nejčastěji prezentovaných detailních témat.

⁴⁵ Celkový součet identifikovaných témat se tak nemusí rovnat počtu zkoumaných příspěvků. Výzkumu bylo podrobeno 905 příspěvků ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus, součet identifikovaných témat byl 1238.

⁴⁶ V souvislosti s tímto zjištěním dodejme, že v roce 2002 Danny Schechter, který popisoval roli CNN v konfliktu v Afghánistánu po teroristických útocích na USA z 11. září 2001, konstatoval „Bohužel, televizní pokrytí válečných konfliktů je zaměřené spíše na násilí a akci než na politiku a mírová jednání,“ (Schechter, 2002:187). Zjištěná data ukazují, že v relacích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus byla ve zkoumaném období situace přesně opačná.

Graf č. 10: Tematická struktura pořadů ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus referujících o syrské problematice (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; počet příspěvků; báze 905 příspěvků)

Graf č. 11: Tematická struktura pořadů ČRo Radiožurnálu referujících o syrské problematice (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; počet příspěvků; báze 294 příspěvků)

Graf č. 12: Tematická struktura pořadů ČRo Plus referujících o syrské problematice (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; počet příspěvků; báze 611 příspěvků)

Na nejčastěji zmiňovaná témata *mírových rozhovorů* a *evakuace obyvatel* navazovaly další lidskoprávní a humanitární náměty. *Porušování lidských práv* bylo v obsazích ČRo tematizováno ve 45 příspěvcích (20 příspěvků v ČRo Radiožurnálu, 25 příspěvků v ČRo Plus), *humanitární pomoc a humanitární krizi* zvýznamnilo 62 příspěvků (18krát v ČRo Radiožurnálu a 44krát v ČRo Plus).

Spíše okrajová⁴⁷ pozornost byla v relacích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus věnována *turecko-ruským* a *turecko-americkým vztahům*, *dodávkám zbraní* opozičním povstaleckým skupinám, *životní úrovni* syrského civilního obyvatelstva a také použití *chemických zbraní* v konfliktu. Poslední jmenovaný námět se objevil pouze ve třech příspěvcích ČRo Plus, vždy v pořadu Interview Plus⁴⁸, ČRo Radiožurnál o tématu neinformoval.

⁴⁷ Témata přítomná méně než 10krát.

⁴⁸ *Rozhovor s prezidentem republiky Milošem Zemanem* (11. 1. 2017), *Rozhovor s Irenou Kalhousovou* (16. 1. 2017) a *Rozhovor s velvyslancem Spojených států amerických v České republice Andrew Schapiro* (18. 1. 2017).

Téma *syrských uprchlíků*, tedy námět spojený s uprchlickou krizí, jakožto dlouhodobě nejintenzivněji prezentovanou mediální událostí ve zpravodajství médií veřejné služby⁴⁹, bylo významně v 57 příspěvcích, přičemž vyšší počet z nich zveřejnily relace ČRo Plus (43 výskytů, oproti 14 výskytům v ČRo Radiožurnálu).

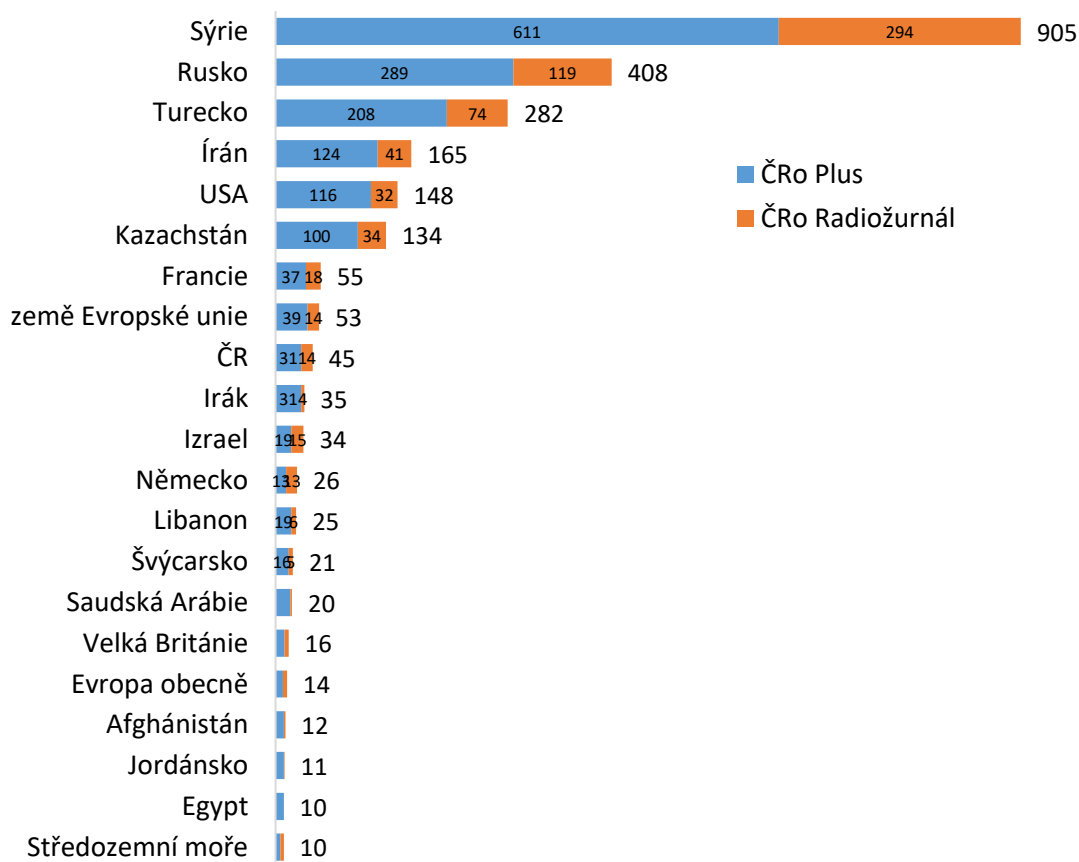
Mezi zmiňované státy ve zkoumaných příspěvcích logicky vždy patřila Sýrie, syrská problematika se ovšem v příspěvcích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus dotýkala i dalších 60 států⁵⁰, lokalit a území (graf č. 13). Nejčastěji Ruska a Turecka, ve více než stovce příspěvků také Íránu, Spojených států amerických a Kazachstánu⁵¹. Česká republika byla k syrské problematice vztahena ve 45 příspěvcích (31krát v ČRo Plus a 14krát v ČRo Radiožurnálu), tedy častěji než například Německo Irák nebo Izrael, naopak méně často než Francie a Evropská unie.

⁴⁹ Analýza zpravodajství českých televizí a ČRo (rok 2015), dostupná online zde: http://img.ceskatelevize.cz/press/3801.pdf?_ga=2.235044484.485741263.1503058130-651661542.1499412135 (citováno 18. 8. 2017), Analýza zpravodajství českých televizí a ČRo (rok 2016), dostupná online zde: http://img.ceskatelevize.cz/press/4355.pdf?_ga=2.209739664.485741263.1503058130-651661542.1499412135 (citováno 18. 8. 2017).

⁵⁰ V obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus věnovaných syrské problematice bylo zmiňováno 61 různých lokalit – 45 v obsazích ČRo Radiožurnálu, 49 v obsazích ČRo Plus.

⁵¹ Kazachstán je možné označit ve výčtu nejčastěji zainteresovaných lokalit jako nejméně očekávaný stát, nicméně jeho zapojení do mírového procesu v syrském konfliktu znamenalo vyšší zájem novinářů Českého rozhlasu o asijskou zemi. Jak jsme již ukázali, *mírové rozhovory* v Astaně byly nejčastěji tematizovaným námětem příspěvků o syrské problematice.

Graf č. 13: Nejčastěji zmiňované lokality v pořadech ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus referujících o syrské problematice (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; počet příspěvků; báze 905 příspěvků)⁵²

⁵² Zobrazeny jsou lokality zmiňované nejméně v deseti příspěvcích. Mezi lokalitami spojovanými se syrskou problematikou pouze v jediném příspěvku byly například Švédsko, Norsko, Španělsko, Itálie, Slovinsko, Súdán, Maďarsko, Makedonie, Dánsko, Alžírsko, Austrálie, Palestina, Maroko, Nigérie a další.

Cílem výzkumné otázky VO3, přesněji tří dílčích otázek, je zhodnotit počet a škálu zdrojů využívaných Českým rozhlasem při referování o syrské problematice. S odkazem na specifikaci zadání⁵³ jsou zdroje vymezeny jako zpravodajská média, zpravodajské agentury a sociální sítě, které byly explicitně využity ve vysílání ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus při referování o syrské problematice. Výzkumná otázka č. 3 byla rozpracována do tří podotázek:

Výzkumná otázka č. 3.1 (VO3.1): Které mediální zdroje byly uvedeny ve vysílání ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o syrské problematice?

Výzkumná otázka č. 3.2 (VO3.2): Které zpravodajské agentury byly využity ve vysílání ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o syrské problematice?

Výzkumná otázka č. 3.3 (VO3.3): Jaká je geografická příslušnost využitých mediálních zdrojů ve vysílání ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o syrské problematice?

V následujících odstavcích jsou nejprve prezentovány základní popisné údaje, poté je věnována pozornost nejčastěji používaným mediálním zdrojům (VO3.1), pozici zpravodajských agentur (VO3.2) a geografickému rozložení mediálních zdrojů využitých stanicemi ČRo Radiožurnál a ČRo Plus při referování o syrské problematice (VO3.3).

V obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus věnovaných syrské problematice bylo zaznamenáno 299 odkazů na celkem **67 různých médií**. V pořadech ČRo Radiožurnálu zaznělo 84 odkazů na 28 různých médií. V pořadech ČRo Plus bylo přítomno 215 odkazů na celkem 60 různých médií. Výrazný rozdíl v množství odkazů i rozmanitosti zdrojů mezi stanicemi ČRo Radiožurnál a ČRo Plus je důsledkem rozdílného množství obsahů, které byly zařazeny do analýzy.

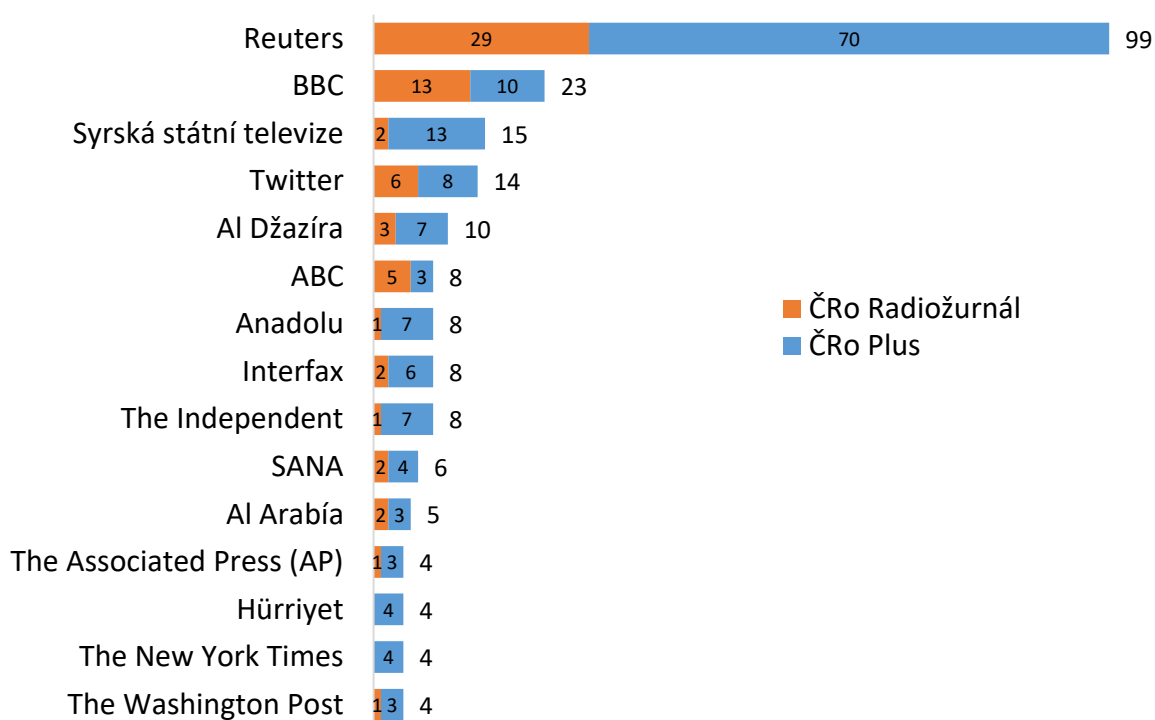
Jak je zřejmé z grafu č. 14, jednoznačně nejčastějším mediálním zdrojem pro zpravodajství ČRo o syrském konfliktu byla agentura Reuters. Reference k tomuto médiu tvoří třetinu (33,1 %) ze všech zaznamenaných odkazů. S výrazným odstupem následuje BBC (7,7 %), syrská státní televize⁵⁴ (5 %), Twitter (4,7 %) a Al-Džazíra (3,3 %). Rozdíly v pořadí použitých mediálních

⁵³ Vymezení reflektuje očekávání zadavatele, že: „(...) se analýza bude opírat mimo jiné o mediálněvědné poznatky týkající se globalizace zpravodajství a problematiky globálních zpravodajských agentur“. Problematika je představena v metodické části analýzy.

⁵⁴ Mediální situaci v Sýrii popisuje Ministerstvo zahraničních věcí ČR na svém webu. Z informací uváděných Ministerstvem zahraničních věcí ČR („Vzhledem k charakteru politické situace v zemi jsou soukromá média

zdrojů mezi ČRo Radiožurnálem a ČRo Plus jsou zanedbatelné, výrazným společným rysem vysílání obou stanic je dominantní pozice informací z Reuters a BBC.

Graf č. 14: Nejčastější mediální zdroje v obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o syrské problematice (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; počet externích odkazů; báze 905 příspěvků)⁵⁵

Z rozdělení zdrojů podle typu média (graf č. 15) vyplývá, že reference na 10 zpravodajských agentur⁵⁶ představují celkem 46 procent odkazů, přičemž většinu z tohoto podílu tvoří odkazy

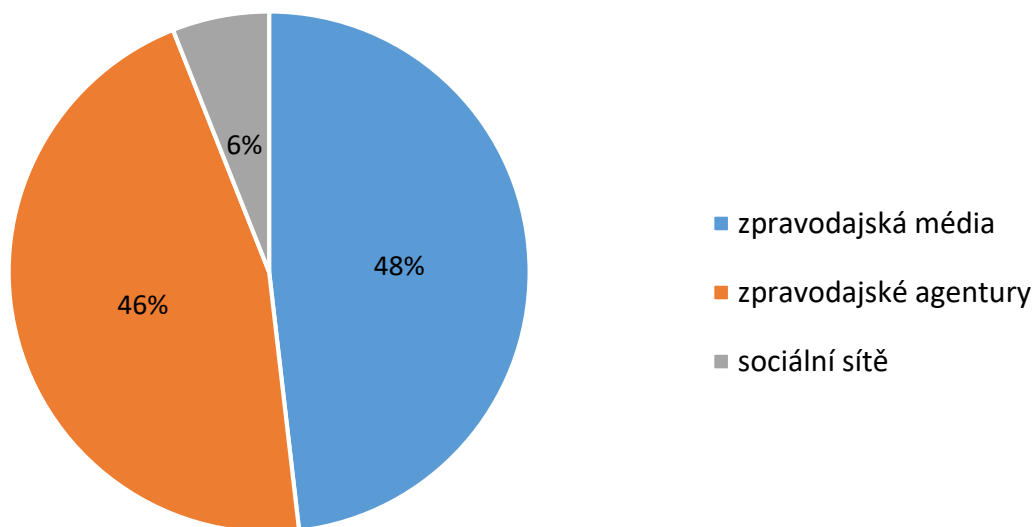
okrajovou záležitostí a podle tiskového zákona se nesmí jejich obsah zabývat politikou. Vláda a strana Baas kontrolují a vlastní většinu médií. Kritika prezidenta a jeho rodiny není povolena. Krátce po volbě Bašara al-Assada prezidentem v roce 2000 panovalo krátké období relativní volnosti, byla také vydána první licence na soukromou publikaci za posledních 40 let. Vznikly i další noviny.“) lze vysledovat konflikt a revoluci vyvolávající snahu syrského režimu brzdit proces přechodu k Tofflerovské civilizaci a informačně-mediální společnosti třetí vlny, kterou autoři definují mimo jiné na syrskou problematiku přílehlavou formulací „Jak se základní ekonomickým zdrojem stává poznání a jak se elektronické zdroje a média stávají klíčovou infrastrukturou, tak ti, kdo tomuto kognitivnímu procesu a komunikačním prostředkům velí, uchvacují větší politickou moc“ (Toffler a Tofflerová, 2002: 226).

⁵⁵ Do grafu je zahrnuto patnáct nejčastějších zdrojů, kompletní výsledky jsou uvedeny v příloze č. 1.

⁵⁶ Reuters, Anadolu, Interfax, SANA, The Associated Press (AP), Agence France-Presse (AFP), Polská tisková agentura (PAP), Ria Novosti, Rakouská zpravodajská agentura (APA), Tass.

na agenturu Reuters (99 z celkových 137 odkazů na zpravodajské agentury), reference na 54 zpravodajských médií představují 48 procent z celku a zbylých 6 procent odkazů patřilo třem sociálním sítím⁵⁷. Detailní přehled nabízí příloha č. 1 a příloha č. 2.

Graf č. 15: Typy mediálních zdrojů v obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o syrské problematice (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; podíl z počtu externích odkazů; báze 905 příspěvků)

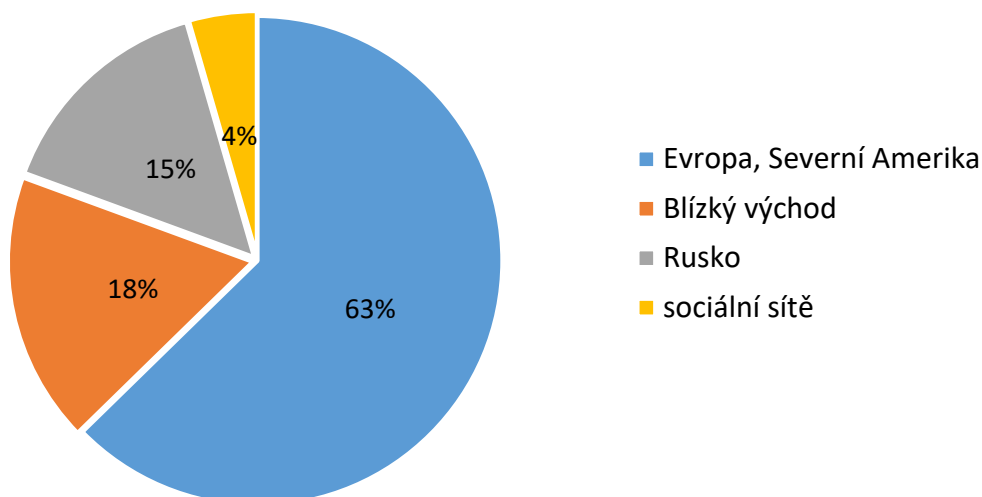

Následující graf č. 16 zobrazuje geografickou příslušnost mediálních zdrojů, které byly využity ve zpravodajství ČRo o syrské problematice. Samostatnou kategorií tvoří sociální sítě (Twitter, Facebook, Instagram) pro které je kategorie geografické příslušnosti irelevantní. Lokalizaci mediálních zdrojů vyhodnocujeme ze dvou hledisek: z hlediska **rozmanitosti** použitých zdrojů (počet médií, graf č. 16) a z hlediska **intenzity** jejich využití (počet odkazů, graf č. 17). Výsledky jsou v obou případech podobné. Do oblasti Evropy a Severní Ameriky spadají téměř dvě třetiny (63 %) mediálních zdrojů, které pokrývají 69 procent ze všech odkazů. Na druhém místě jsou média z oblasti Blízkého východu (18 % zdrojů), uvedená u 18 procent odkazů. Do oblasti Ruska spadá 15 procent přítomných zdrojů uvedených u 7 procent odkazů. Výsledky potvrzují

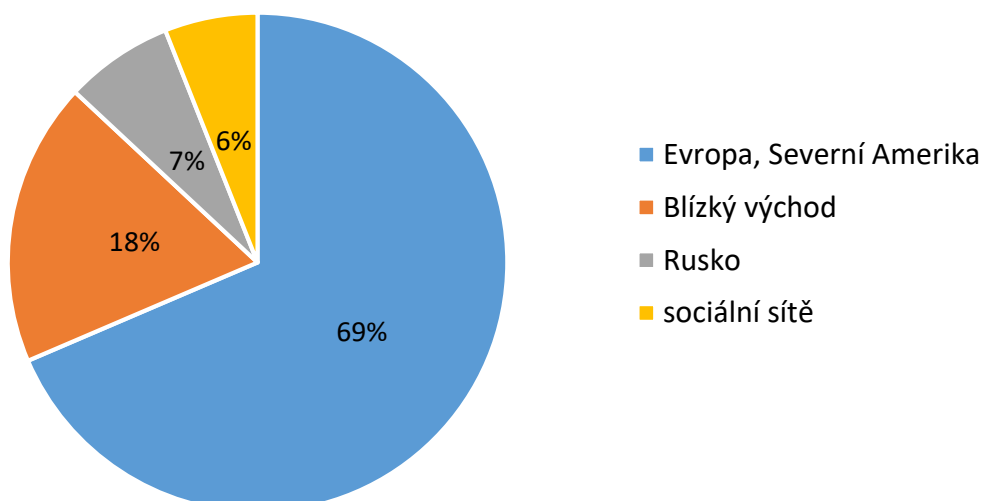
⁵⁷ Twitter, Facebook a Instagram.

dominantní pozici zpravodajských médií ze zemí západní Evropy a USA, a to z hlediska rozmanitosti (42 z celkem 67 zdrojů), i z hlediska intenzity využití ve vysílání ČRo (205 z celkem 299 odkazů) – blíže viz příloha č. 3.

Graf č. 16: Lokalizace mediálních zdrojů v obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o syrské problematice (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; podíl z počtu externích odkazů; báze 905 příspěvků)

Graf č. 17: Lokalizace odkazů na mediální zdroje v obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o syrské problematice (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; podíl z počtu externích odkazů; báze 905 příspěvků)

Požadované zhodnocení adekvátnosti zdrojů použitých ve vybraných relacích ČRo je z analytického hlediska problematické. Adekvátnost je relační pojem a nutným předpokladem takového zhodnocení je existence jasně definovaných požadavků, které má dané zpravodajství naplňovat – například kolik zahraničních zdrojů by mělo být využito, které zdroje jsou pro dané téma relevantní, případně jaký je žádoucí podíl informací z globálních zpravodajských agentur a lokálních zdrojů z místa události, o které je referováno. Vymezení adekvátnosti bohužel není součástí zadání této analýzy, odborná literatura potřebné vymezení neuvádí a požadavky přítomné v Zákoně o Českém rozhlasu a Kodexu ČRo obsahují pouze obecné pojmy, jejichž přesné vymezení a operacionalizace do podoby empiricky ověřitelných parametrů zpravodajství schází.

Závěrem pasáže věnované externím zdrojům je možné konstatovat, že uvedená zjištění korespondují se současnou situací a trendy pozorovanými v mnoha zemích nejen v Evropě, ale také v Severní Americe či v Asii. Projevy globalizace zpravodajství, tedy určující pozice velkých zpravodajských médií a preference kulturně a geograficky blízkých informačních zdrojů jsou patrné i ve zpravodajských obsazích, které jsou předmětem této analýzy.

Zásadním předmětem analýzy jsou vzhledem ke znění zadání výzkumu (re)prezentované subjekty mediálně zobrazované syrské problematiky. A to jak subjekty angažované v samotném občanském konfliktu, tak subjekty přímo nezúčastněné, přesněji řečeno nezapojené do bojů v syrské občanské válce (mezi tyto subjekty je tedy započítáváno i syrské civilní obyvatelstvo). Problematice zobrazovaných subjektů v obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus tedy věnujeme vyšší míru pozornosti a předkládaný výzkum reaguje z několika úhlů pohledu na sadu dílčích výzkumných otázek zastřešenou hlavní výzkumnou otázkou VO2 (Jaká byla skladba aktérů ve zpravodajství ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o syrské problematice?). Představíme nejprve statistiky intenzity a tonality medializace zmiňovaných subjektů,

následně se budeme věnovat přesnosti v označování subjektů i adjektivům a rozvíjejícím přívlastkům a příznakovým výrazům, kterými byly subjekty titulovány a zastupovány.

Pro přehlednost komplikované situace v syrském konfliktu a syrské problematice byly prezentované subjekty rozděleny do pěti skupin: Syrské vládní síly, Syrská opoziční koalice, Syrské demokratické síly, Islámský stát a nezúčastněné subjekty.⁵⁸

⁵⁸ Do skupiny **Syrské vládní síly** byly řazeny následující skupiny, podporující státy, politické strany, armádní jednotky, organizace a jejich představitelé: Básil Džibrán, Afghánistán, Rjabkov Serger, Gerasimov Valerij, Pákistán, Utkin Dmitrij, Vagnerova soukromá vojenská společnost, Riabkov Sergei, Šimšek Mehmet, Syrská sociálně národní strana, Džáfarí Bašár, Alavité, Čečenské speciální jednotky, Putin Vladimír, Kadyrov Ramzan, Šojgu Sergej, Rúhání Hasan, Írán, Lavrov Sergej, Zaríf Mohammad Džavád, Konačenko Igor, Čína, Ruští žoldnéři, Syrské ozbrojené síly, Revoluční gardy Íránu, Libanon, Aoun Michel, Ozbrojené síly Ruské federace, Qasem Sulejmani, Irák, Bašár al-Asad, Mualim Valíd, Egypt, Čurkin Vitalij, Hizballáh, Basídž.

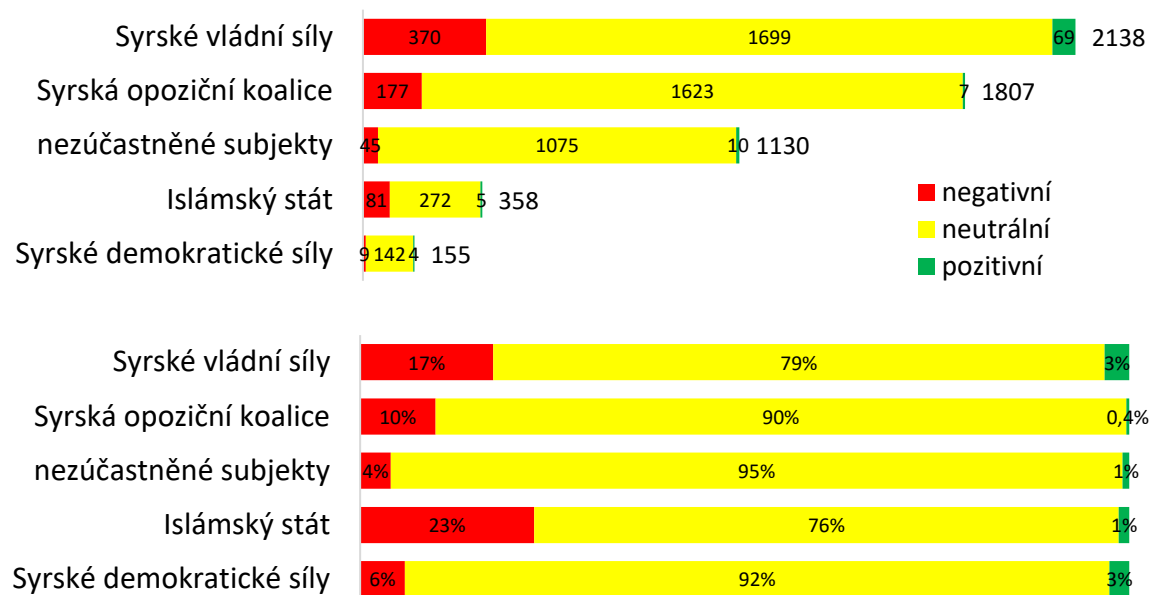
Do skupiny **Syrská opoziční koalice** byly řazeny následující skupiny, podporující státy, politické strany, armádní jednotky, organizace a jejich představitelé: Netanjahu Benjamin, Kerry John, Kurtulmus Numan, Carter Ash, Fallon Michael, Osborne George, Johnson Boris, May Theresa, Mattis James, Fronta národní spásy NSF, Armáda islámu, Obama Barack, Ayrault Jean-Marc, Tugrul Türkeş, Dellatre Francois, Ahrar aš-Šáh, Bílé přílby, Al-Jubeir Adel, Schapiro Andrew, Duncan Alan, Fahd al Masri, Džajš al-Nasr, Džabhat aš Šamia, Rahman Ramí Abdar, Syrská organizace pro lidská práva SOHR, Džajš al-Islám, Hidžáb Rijád, Tillerson Rex, Německo, Turecko, Trump Donald, Izrael, Francie, Fronta Dobytí Sýrie, USA, Jordánsko, Libye, Saudská Arábie, Hollande Francois, Liga arabských států, Velká Británie, Armáda mudžáhidů, Fronta an-Nusrá/Džabhat Fatah aš-Šám, Al-Káida, Syrská svobodná armáda, Syrská opozice, Lieberman Avigdor, Džibrán Básil, Rais Isám, Katar, Koalice syrských islámských radikálů, Cavusoglu Mevlut, Toner Mark, Erdogan Recep.

Do skupiny **Syrské demokratické síly** byly řazeny následující skupiny, podporující státy, politické strany, armádní jednotky, organizace a jejich představitelé: Sjednocená demokratická strana PYD, USA, Trump Donald, Svobodná syrská armáda, Salih Muslim Muhammad, Strana kurdských pracujících PKK, Rusko, Mezinárodní koalice proti IS, Sokolí osvobození Kurdistanu TAK, Lidové obranné jednotky YPG, Saudská Arábie, Syrské demokratické síly.

Skupině **Islámský stát** náležel vedle samotné skupiny také její čelní představitel Abú Bakr al-Bagdádí.

Mezi **nezúčastněné subjekty** byly řazeny následující skupiny, státy, politické strany, politici, odborníci, komentátoři, organizace neúčastníci se bojů v syrské občanské válce, ale zmiňovaní nebo komentující syrskou problematiku ve vysílání ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus: OSN, Novák Martin, Okamura Tomio (SPD), NATO, Bartošek Jan (KDU-ČSL), Maiziere de Thomas, Guterres António (OSN), nezávislí mezinárodní pozorovatelé, Al-Husein Zeid Ra'ad Zeid (OSN), EUROPOL, Kalhousová Irena, Atassi Assem, Jasarevic Tarik (WHO), Člověk v tísni, Sedláček Tomáš, Novotný Pavel, Lékaři bez hranic, Kmoníček Hynek, Kulidakis Thomas, Černý Alexander (KSČM), Telička Pavel (ANO), Pojar Tomáš, Merkelová Angela, Stoltenberg Jens (NATO), Kruliš Kryštof, Tureček Břetislav, Dušan Janovský, Fingerland Jan, Mezinárodní červený kříž, UNICEF, civilní obyvatelstvo, Bednář Jan, Zeman Miloš, Červený půlměsíc, Zaorálek Lubomír (ČSSD), Westmann Magdaléna, ADRA, Sládková Lucie, Česká republika, Muchin Alexej, Poc Pavel (ČSSD), Wojkowski Zbyněk (ADRA), uprchlíci, Kazachstán, Porošenko Petro, Mezinárodní trestní soud v Haagu, Slezák Milan, Bureš Oldřich, Pospíšil Jiří (TOP 09), Sobotka Bohuslav (ČSSD), Polčák Stanislav (STAN), Aslan Emil, Frouz Elva, Bokovova Irina, Poslanecká sněmovna ČR, KDU-ČSL, Mackovík Stanislav (KSČM), Polsko, Waszczykowski Witold, Magna, Kareem Bilal Abdul, Schulz Martin, Dvořák Libor, Van der Bellen Alexander, Tusk Donald, Jukl Marek, Napoleoni Lorreta, Care, Kejzlar Koubek Jan, Romancov Michael, Schindlerová Elodie (Mezinárodní výbor Červeného kříže), Kraus Josef, Povejšil Martin, Benešík Ondřej (KDU-ČSL), Syrsko-americká zdravotnická organizace (SAMS), Štětina Jaromír, Prouza Tomáš (ČSSD), Colville Rupert (OSN), Kofroň Jan, Hasan Britá Hádží, Gruber Pavel, Fisk Robert, Beneš Vít, papež František, Spencer Theresa, Tomášek Pavel, Anž Daniel, Lichtenštejnsko, Visinger Lukáš, Evropský parlament, Seehofer Horst, Vasilenko Roman, Pan

Grafy č. 18 a 19: Intenzita a tonalita medializace aktérů syrské problematiky v pořadech ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; počet výpovědí absolutně a relativně; báze 905 příspěvků)

Nejčastěji prezentovanou skupinou v syrské problematice byly v obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus (a to jak v součtu, tak i na jednotlivých stanicích) Syrské vládní síly. Jak ukazuje graf č. 24, tohoto výsledku bylo dosaženo především díky vysoké intenzitě medializace Ozbrojených sil Ruské federace, jinak řečeno ruské armády. Jmenovaná skupina byla prezentována s druhým nejvyšším přesahem v rozdílu mezi podílem pozitivních a negativních výpovědí do záporu (výsledný rozdíl byl -14 %). Její mediální obraz byl tedy druhý nejméně

Ki-Mun (OSN), Egeland Jan, Belgie, Svoboda Pavel (KDU-ČSL), de Mistura Staffan, Mogherini Federica (EU), Rakousko, Evropská unie, Balabán Miloš, Novotný Lukáš, Ezedín Hasan, Kolář Petr (Evropské hodnoty), Střítecký Vít, Kocian Pavel, OBSE, Maštalka Jiří, Steinmeier Frank-Walter, Rozumek Martin, Kurz Sebastian, UNESCO, Světová zdravotnická organizace (WHO), Gabal Ivan (KDU-ČSL), Kováčik Pavel (KSČM), Kocián Tomáš.

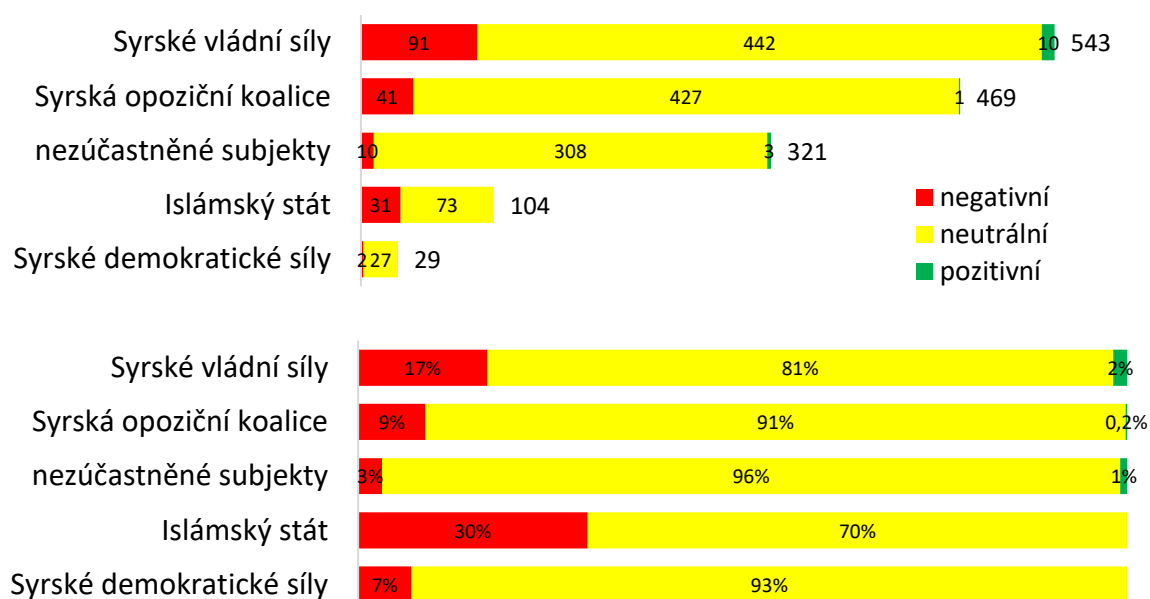
V případě politiků USA, Francie, Velké Británie, tedy států podporujících jak Syrskou opoziční koalici, tak Syrské demokratické síly bylo pro přiřazení ke konkrétní skupině v konkrétních příspěvcích rozhodující explicitní zmínění, nebo naopak nezmínění spojení s kurdskou stranou konfliktu nebo zapojení do mezinárodní koalice bojující proti Islámskému státu. Obdobná podmínka explicitního zmínění/nezmínění pak platila pro přiřazování Ruska a jeho představitelů ke skupinám Syrské vládní síly nebo Syrské demokratické síly.

Jako vodítko nám vedle explicitních zmínek ve vysílání ČRo k systematizaci jednotlivých skupin sloužil příspěvek *Občanská válka v Sýrii* zveřejněný na webu Wikipedie (dostupný online zde: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ob%C4%8Dansk%C3%A1_v%C3%A1lka_v_S%C3%BDrii, citováno 18. 8. 2017).

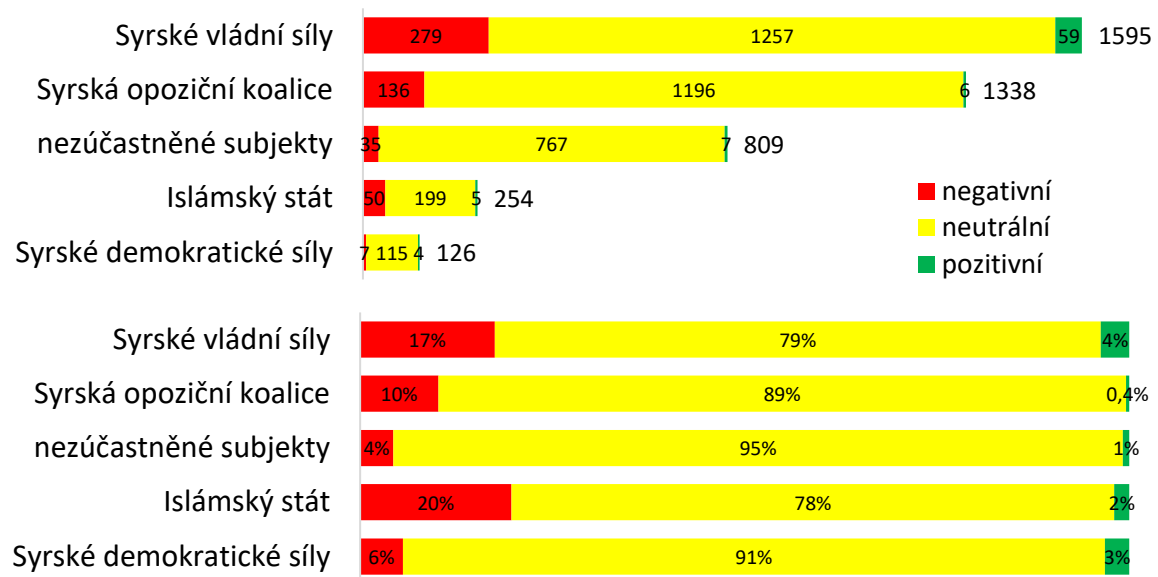
příznivý, po Islámském státu (výsledný rozdíl -21 %). Naopak s nejnižší převahou podílu negativity byly zobrazovány Syrské demokratické síly a nezúčastněné subjekty (obě skupiny s výsledným rozdílem -3 %). Pro úplnost dodejme, že v případě Syrské opoziční koalice, která byla druhou nejčastěji zmiňovanou skupinou, byl výsledný rozdíl -9 %, přičemž za zmínku stojí zjištění, že podíl příznivých, tedy pozitivních výpovědí o Syrské opoziční koalici netvořil ani půlprocentní hodnotu, což bylo méně než v případě teroristické organizace Islámský stát.

V jednotlivých stanicích Českého rozhlasu se pořadí jednotlivých skupin dané intenzitou medializace nelišilo, přesto se zjevné rozdíly v mediální reprezentaci stran syrské problematiky ukazovaly při zohlednění tonality medializace. V obsazích ČRo Radiožurnálu jednak v podstatě zcela absentovaly pozitivní informace (šlo o 14 výpovědí z 1466), jednak byl na stanici Islámský stát zobrazován výrazně kritičtěji než v obsazích ČRo Plus.

Grafy č. 20 a 21: Intenzita a tonalita medializace aktérů syrské problematiky v pořadech ČRo Radiožurnálu (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; počet výpovědí absolutně a relativně; báze 294 příspěvků)

Grafy č. 22 a 23: Intenzita a tonalita medializace aktérů syrské problematiky v pořadech ČRo Plus (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; počet výpovědí absolutně a relativně; báze 611 příspěvků)

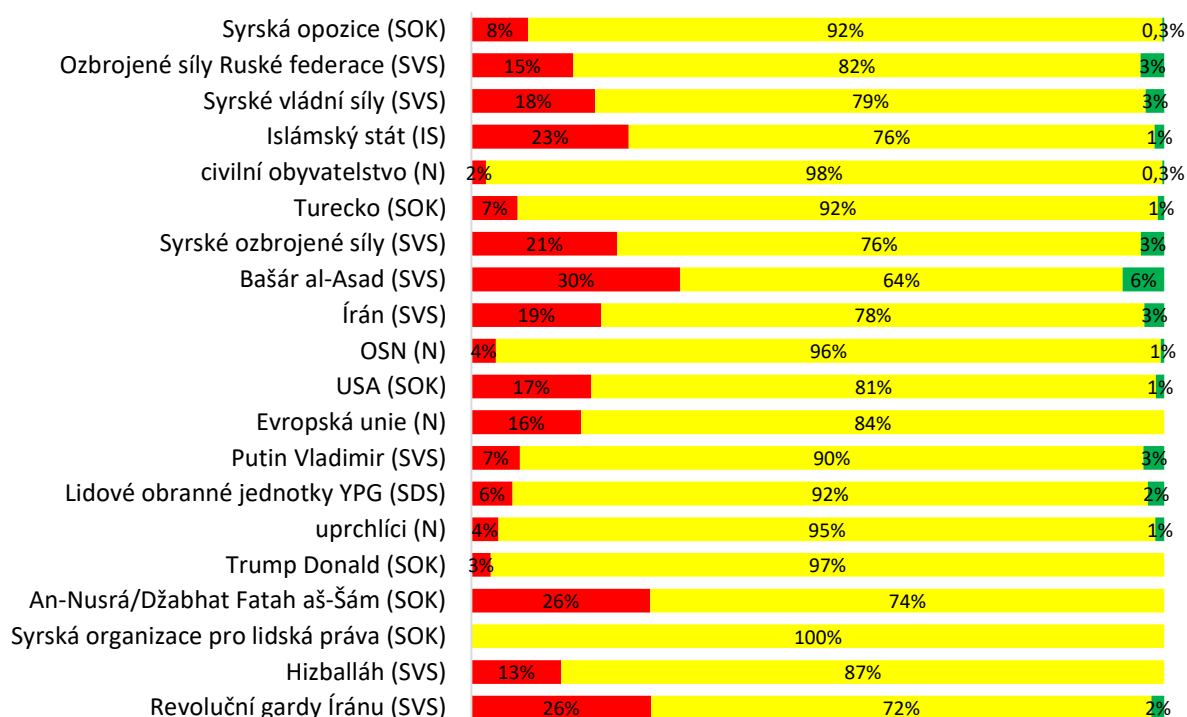
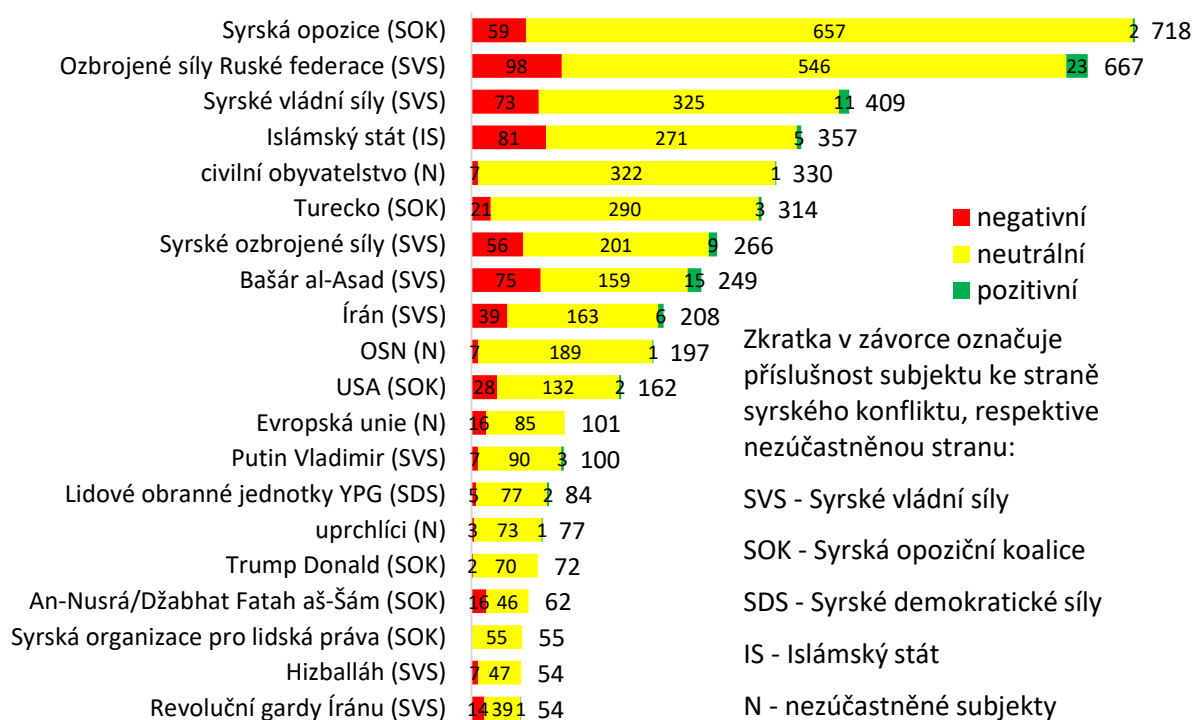
Islámský stát, byl jako teroristická organizace, jež se ve zkoumaném období přihlásila například k atentátu na ruského velvyslance Andreje Karlova v Turecku nebo k útokům v Berlíně a Istanbulu⁵⁹, logicky nejméně příznivě prezentovanou skupinou⁶⁰. Zatímco v relacích ČRo Plus byl ovšem rozdíl v podílu pozitivních a negativních výpovědí o skupině -18 %, v obsazích ČRo Radiožurnálu byl výsledný rozdíl -30 %. Doplňme, že obraz Syrských vládních sil se napříč relacemi nelišil, v ČRo Radiožurnálu byl výsledný rozdíl -15 %, v ČRo Plus -14 %.

Z vyšší intenzity prezentace jednotlivých skupin i variabilnější tonality jejich medializace lze usuzovat na plastičtější mediální obraz syrské problematiky v obsazích ČRo Plus. Hovoříme-li o zarámování skupin angažovaných v syrské problematice, můžeme konstatovat, že rám nezúčastněných subjektů a Syrské demokratické opozice byl ve svém celku neutrální, naopak rám Islámského státu byl negativní, přičemž v ČRo Radiožurnálu výrazně více než v obsazích ČRo Plus.

⁵⁹ Teroristické útoky byly klasifikovány tématy *terorismus v regionu a terorismus v Evropě*. Více grafy 10, 11 a 12 zařazené výše.

⁶⁰ Ve výzkumném vzorku byly zohledněny pouze takové příspěvky o teroristických útocích a bojích s Islámským státem, které, byť jen ve zmínce, explicitně tematizovaly syrskou problematiku. Nikoliv všechny příspěvky, které v určeném období zmínily teroristickou organizaci.

Grafy č. 24 a 25: 20 nejčastěji zmiňovaných subjektů a tonalita jejich medializace v pořadech ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus referujících o syrské problematice (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; počet výpovědí absolutně a relativně; báze 905 příspěvků)

Ze statistiky medializace konkrétních subjektů vyplývá (graf č. 24), že pro Český rozhlas byly hlavními stranami v syrském konfliktu Syrská opozice a Ozbrojené síly Ruské federace. S totožnou intenzitou byla prezentována také syrská armáda a její vrchní velitel, tedy Syrské vládní síly a prezident Bašár al-Asad (v součtu 658 výpovědí). S viditelným odstupem pak Islámský stát, civilní obyvatelstvo a Turecko (turecký prezident Recep Tayyip Erdogan byl s 38 výpověďmi 25. subjektem předkládaného žebříčku). Připomeňme, že ve zkoumaném období byly nejčastěji prezentovaným tematickým aspektem *mírové rozhovory* v kazašské Astaně. S jistou mírou zobecnění tedy lze konstatovat, že hlavní subjekty příspěvků, tedy Syrská opozice na straně jedné a Ozbrojené síly Ruské federace spolu se Syrskými vládními silami a prezidentem Bašárem al-Asadem na straně druhé, byly častěji tematicky zarámovány jako partneři mírových vyjednávání, spíše než jako bojující strany v ozbrojeném konfliktu. Civilní obyvatelstvo bylo hlavním subjektem především v příspěvcích tematicky orientovaných na *evakuaci* Aleppa (po *mírových rozhovorech* druhé nejčastěji prezentované detailní téma v obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus, v ČRo Radiožurnálu šlo o nejčastěji tematizovaný námět; více grafy č. 10, 11 a 12).

Již jmenovaný syrský prezident Bašár al-Asad byl nejméně příznivě zobrazovaným subjektem v obsazích ČRo Plus a ČRo Radiožurnálu (graf č. 25). Rozdíl v podílu pozitivních a negativních výpovědí byl v případě Asada -24 %⁶¹, což je vyšší záporná hodnota než například u Islámského státu (-21 %). Data přitom neukazovala na výrazný rozdíl v mediální prezentaci Bašára al-Asada napříč jednotlivými stanicemi Českého rozhlasu (v ČRo Radiožurnálu byl výsledný rozdíl -21 %, v ČRo Plus -25 %).

S převahou podílu pozitivity nad negativitou nebyly ve zkoumaných obsazích Českého rozhlasu prezentovány žádné z dvacítky nejčastěji zmiňovaných subjektů, čistě neutrálně byl rámován Mezinárodní Červený kříž a Syrská organizace pro lidská práva (SOHR)⁶². S mírnou

⁶¹ Totožné hodnoty (-24 %) jako Bašár al-Asad dosáhly Revoluční gardy Íránu zmiňované v 54 výpovědích.

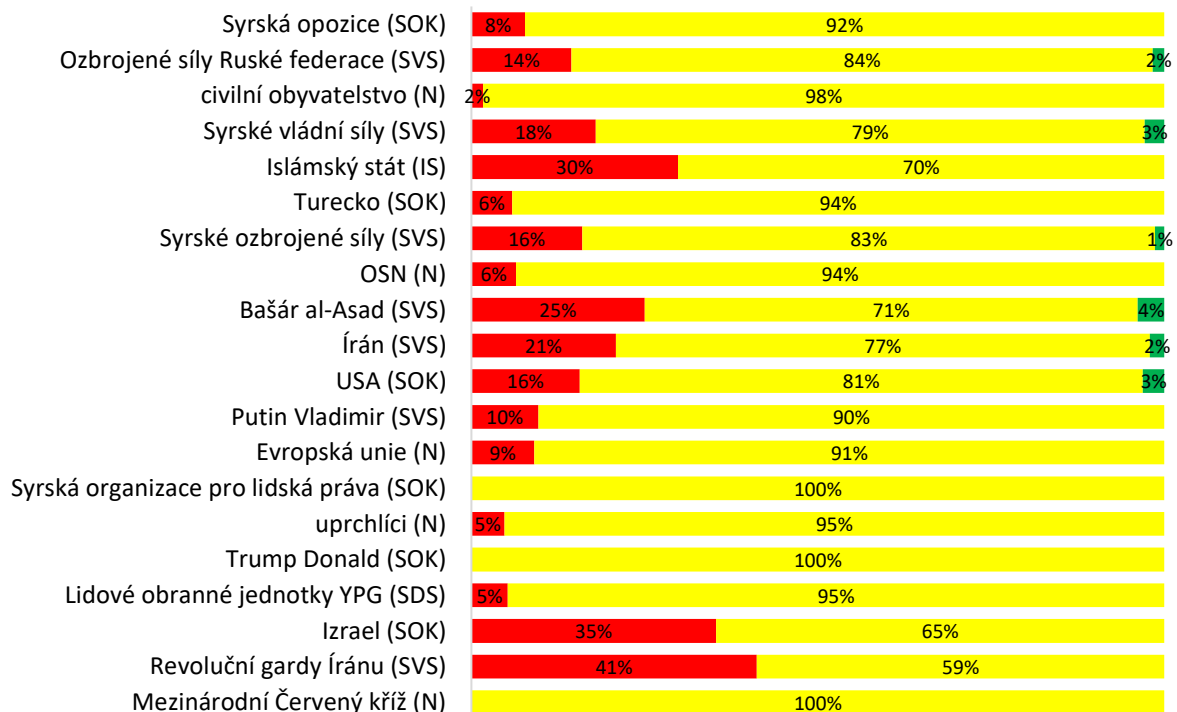
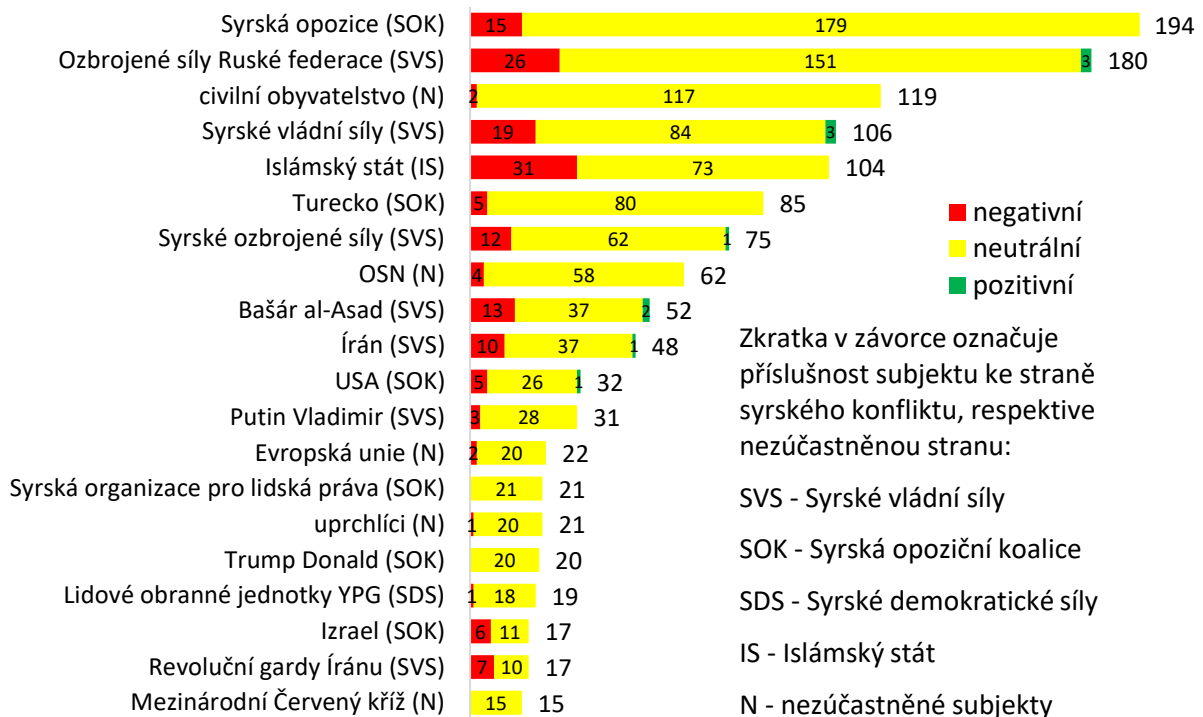
⁶² O skupině se v srpnu roku 2016 kriticky vyjadřovala analýza francouzského internetového deníku Le Figaro *L'OSDH, source contestée de la guerre en Syrie* (online dostupné zde: <http://www.lefigaro.fr/international/2016/08/09/01003-20160809ARTFIG00148-l-osdh-source-contestee-de-la-guerre-en-syrie.php>, citováno 18. 8. 2017), na kterou upozornily weby České televize (*Organizaci SOHR, která počítá v Sýrii mrtvé, přestali experti věřit*. Online dostupné zde: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1872890-organizaci-sohr-ktera-pocita-v-syrii-mrtve-prestali-experti-verit>, citováno 18. 8. 2017) a Týden.cz (*Organizace pro*

převahou podílu negativity nad pozitivitou byli zobrazováni civilní obyvatelé (-2 %), OSN (-3 %), uprchlíci (-3 %) a Donald Trump (-3 %). Klíčové subjekty Syrská opozice a Ozbrojené síly Ruské federace byly v obsazích ČRo prezentovány s podobným převisem negativity, Syrská opozice s výsledkem -8 % a Ozbrojené síly Ruské federace s výsledným rozdílem -11 %.

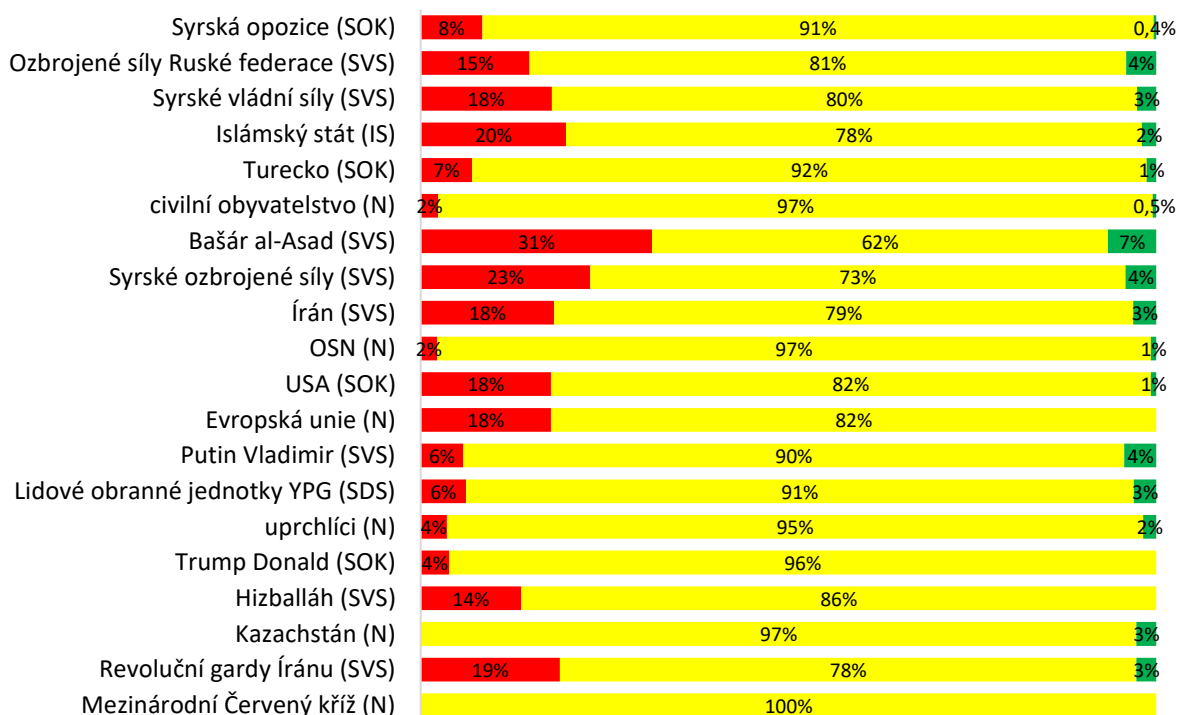
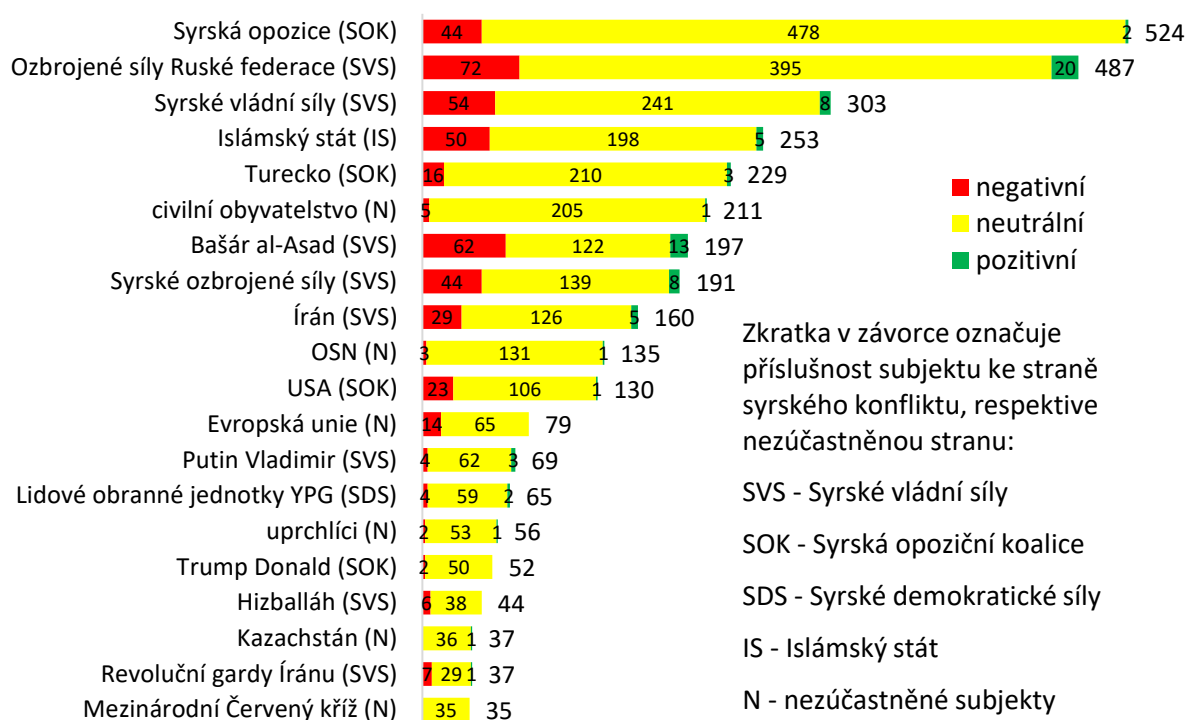
V relacích ČRo Radiožurnálu byl relevantní počet minimálně 50 výpovědí zveřejněn o devíti nejčastěji zmiňovaných subjektech (graf č. 26). Z nich nejméně příznivě byl prezentován Islámský stát (-30 %) a Bašár al-Asad (-21 %), naopak nejméně nepříznivě civilní obyvatelstvo (-2 %), Turecko (-6 %) a OSN (-6 %). Již výše jsme zmínili absenci pozitivní tonality v obsazích ČRo Radiožurnálu. Syrská opozice v nich byla prezentována s 8% převisem negativity nad pozitivitou (graf č. 27), totožná hodnota byla vypočítána také v obsazích ČRo Plus (graf č. 29). Napříč stanicemi se mírně odlišoval mediální obraz druhého klíčového subjektu syrské problematiky Ozbrojených sil Ruské federace podporujících režimní Syrskou vládní koalici. V ČRo Plus byl výsledný rozdíl podílu positivity a negativity v prezentaci ruské armády -11 %, v obsazích ČRo Radiožurnálu -13 %.

lidská práva v Sýrii? Expert: Nástroj propagandy. Online dostupné zde: http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/organizace-pro-lidska-prava-v-syrii-expert-nastroj-propagandy_393943.html, citováno 18. 8. 2017).

Grafy č. 26 a 27: 20 nejčastěji zmiňovaných subjektů a tonalita jejich medializace v pořadech ČRo Radiožurnálu referujících o syrské problematice (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; počet výpovědí absolutně a relativně; báze 294 příspěvků)

Grafy č. 28 a 29: 20 nejčastěji zmiňovaných subjektů a tonalita jejich medializace v pořadech ČRo Plus referujících o syrské problematice (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; počet výpovědí absolutně a relativně; báze 611 příspěvků)

Vysoký podíl negativního rámování Islámského státu v ČRo Radiožurnálu (-30 %) kontrastoval s méně kritickým mediálním obrazem teroristické organizace v relacích ČRo Plus (-18 %). Druhý ze jmenovaných programů Českého rozhlasu ve více než 50 výpovědích zmiňoval 16 subjektů (graf č. 28). Žádný z nich nebyl prezentován s převahou pozitivního podílu nad negativním, ovšem 7 z 16 nejčastěji zmiňovaných subjektů bylo prezentováno s minimálním převisem negativity (graf č. 29). Šlo o Vladimira Putina (-1 %), OSN (-1 %), uprchlíky (-2 %), civilní obyvatelstvo (-2 %), kurdské Lidové obranné jednotky YPG (-3 %), Donalda Trumpa (-4 %) a Turecko (-6). Již výše jsme zmínili, že nejméně příznivý mediální obraz v relacích ČRo Plus měl syrský prezident Bašár al-Asad (výsledný rozdíl -25 %). Podobně jako Islámský stát (-18 %) byly v obsazích rozhlasové stanice prezentovány Asadovy Syrské ozbrojené síly (-19 %), také Evropská unie (-18 %) a USA (-17 %).

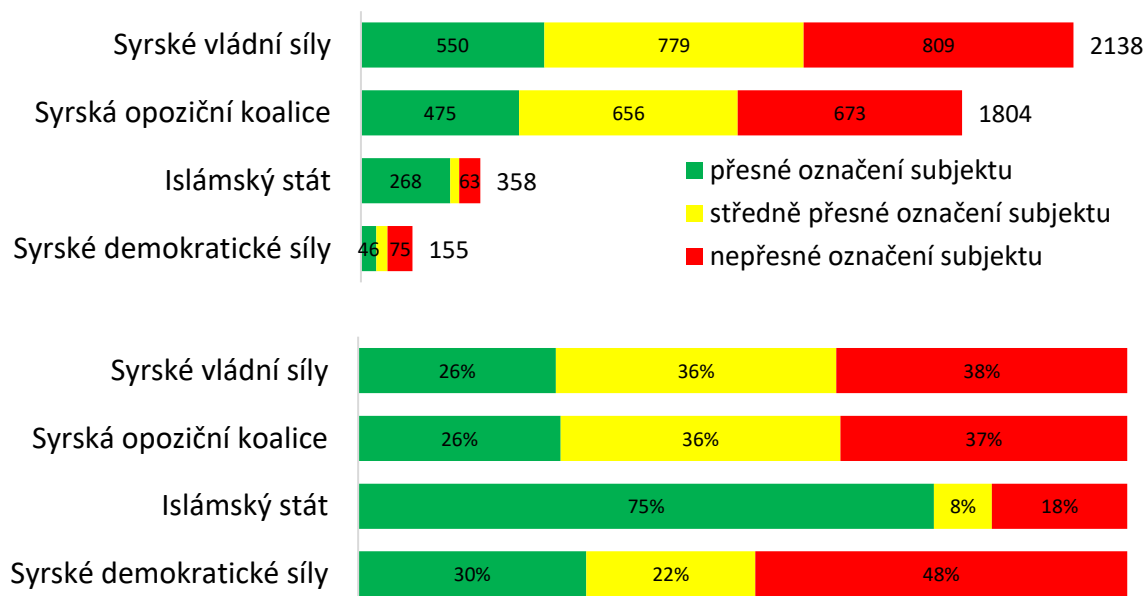
Ve výše prezentovaném textu byl popsán stav odpovídající na dílčí výzkumnou otázku VO2.2 (S jakou tonalitou byly aktéři syrské problematiky v obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus rámováni?) a v kvantitativním hledisku intenzity prezentace také na část hlavní výzkumné otázky VO2 (Jaká byla skladba aktérů ve zpravodajství ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o syrské problematice?). Následující pasáž věnujeme přesnosti v označování skupin subjektů i konkrétním subjektům syrské problematiky. Představíme tak výsledky výzkumu provázané s dílčí výzkumnou otázkou VO2.4 (Byly v obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus náležitě uváděny afiliace pozvaných respondentů a citovaných/parafrázovaných osob?). Jak jsme definovali ve výše zařazené metodické části práce, kritérium přesnosti (či transparentnosti) v označování subjektů posuzujeme na škále přesné – středně přesné – nepřesné označení subjektu.⁶³ Uvedli jsme také, že kritérium přesnosti bylo posuzováno pouze

⁶³ Pro přehlednost zopakujeme popsané modelové situace:

- a) Syrské ozbrojené síly – přesné označení, syrská armáda – středně přesné označení (potenciálně se může jednat o širší množinu bojovníků), vojáci – nepřesné označení (z principu věci může jít o jakoukoliv ozbrojenou jednotku);
- b) Lidové obranné jednotky YPG – přesné označení, kurdské bojové jednotky – středně přesné označení, Kurdové – nepřesné (obecné) označení.

u „zúčastněných“ subjektů, tedy u subjektů zařazených do skupin Syrské vládní síly, Syrská opoziční koalice, Islámský stát a Syrské demokratické síly, nikoliv u subjektů řazených do skupiny nezúčastněných.

Grafy č. 30 a 31: Přesnost explicitního označování a uvádění afiliací aktérů syrské problematiky v pořadech ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus – skupiny aktérů (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; počet výpovědí absolutně a relativně; báze 905 příspěvků)

Považujeme-li na základě výše popsané intenzity medializace za hlavní strany syrské problematiky Syrské vládní síly a Syrskou opoziční koalici, jako klíčová se jeví v podstatě dokonalá shoda v přesnosti označování subjektů náležejících do těchto skupin v souhrnu zkoumaných obsahů ČRo Plus a ČRo Radiožurnálu. Tedy totožné rozložení podílových hodnot přesných, středně přesných i nepřesných označení subjektů zastřešených jmenovanými skupinami a stranami syrské problematiky. Dodejme, že nejčastěji zmiňované subjekty jako hlavní zástupci těchto skupin, čili Syrská opozice (SOK) a Ozbrojené síly Ruské federace (SVS), byly zobrazovány s vysokou převahou nepřesných označení (více grafy č. 36 a 37). V případě Syrských vládních sil zvyšovali výslednou hodnotu přesnosti vždy přesně označovaný ruský

prezident Vladimir Putin, ze 77 % přesně označovaný prezident Sýrie Bašár al-Asad a z 94 % přesně jmenovaná libanonská šíitská politická militantní organizace Hizballáh. Na straně Syrské opoziční koalice navyšoval podíl přesnosti prezident USA Donald Trump (v 93 % případů označen přesně), Syrská organizace pro lidská práva SOHR (označovaná z 91 % přesně) nebo teroristická organizace Fronta an-Nusrá používající po odštěpení od organizace Al-Káida nový název Džabhat Fatah aš-Šám (v 89 % výpovědí označována přesně).

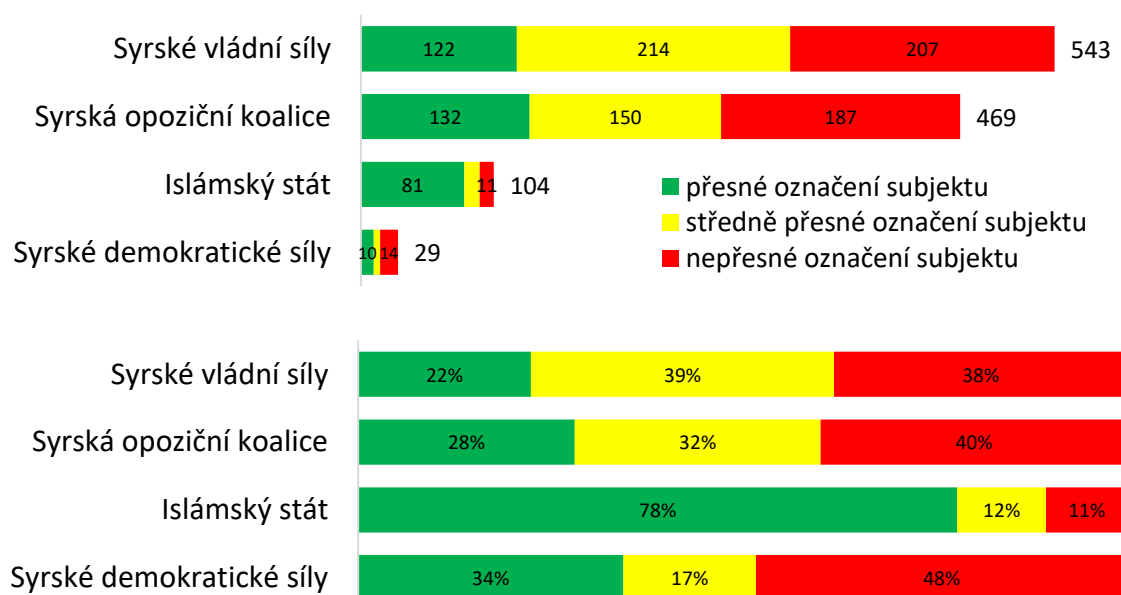
Relativně nejčastěji přesně označovanou skupinou byl Islámský stát, který byl ve třech čtvrtinách případů jmenován celým svým názvem. Jak ukážeme později (tabula č. 7), k Islámskému státu se v celkem 145 výpovědích vázal rozvíjející přívlastek, nejčastěji explicitní označení *džihádisté*, *radikálové*, *islamisté*, *teroristé* a další. Právě výpovědi, v nichž byl použit pouze některý z přívlastků a nebyl pojmenován Islámský stát, tvořily 18% podíl nepřesných označení skupiny. Zde upozorníme na viditelný rozdíl v přístupu ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus. Zatímco v relacích ČRo Radiožurnálu tvořil podíl nepřesných označení Islámského státu pouze 11 % (graf č. 33), v obsazích ČRo Plus šlo o celou pětinu případů. Je přitom nezbytné upozornit na skutečnost, že z prezentovaného kontextu konkrétních rozhlasových příspěvků lze vyvodit, že označení *teroristé* nebo *džihádisté* či *islamisté* bez explicitního upřesnění bylo použito jako synonymum pro Islámský stát, jde ovšem o označení nepřesné, protože stejná adjektiva bez bližší specifikace mohou zastupovat i další teroristické organizace angažované v syrském konfliktu, a sice Frontu an-Nusrá (nově Džabhat Fatah aš-Šám) a Al-Káida (bojující na straně Syrské opoziční koalice), Hizballáh (Syrská vládní koalice) nebo Stranu kurdských pracujících PKK (Syrské demokratické síly) považovanou za teroristickou organizaci oficiálním režimem Turecka. Můžeme tedy konstatovat, že v relacích ČRo Plus byl Islámský stát jako jedna ze stran syrského konfliktu častěji pojmenovávána obecně a orientace v syrské problematice tak byla pro posluchače ČRo Plus potenciálně komplikovanější než pro posluchače ČRo Radiožurnálu, respektive mohlo relativně i absolutně častěji docházet k nesprávné posluchačské interpretaci přijímaných rozhlasových obsahů a nepřesností v označování zapříčiněné záměně subjektů za některou z dalších jmenovaných teroristických skupin.

Na rozdíl od převážně přesně označovaného Islámského státu byly v polovině případů nepřesně označeny subjekty náležející do skupiny Syrských demokratických sil. Odlišnosti mezi

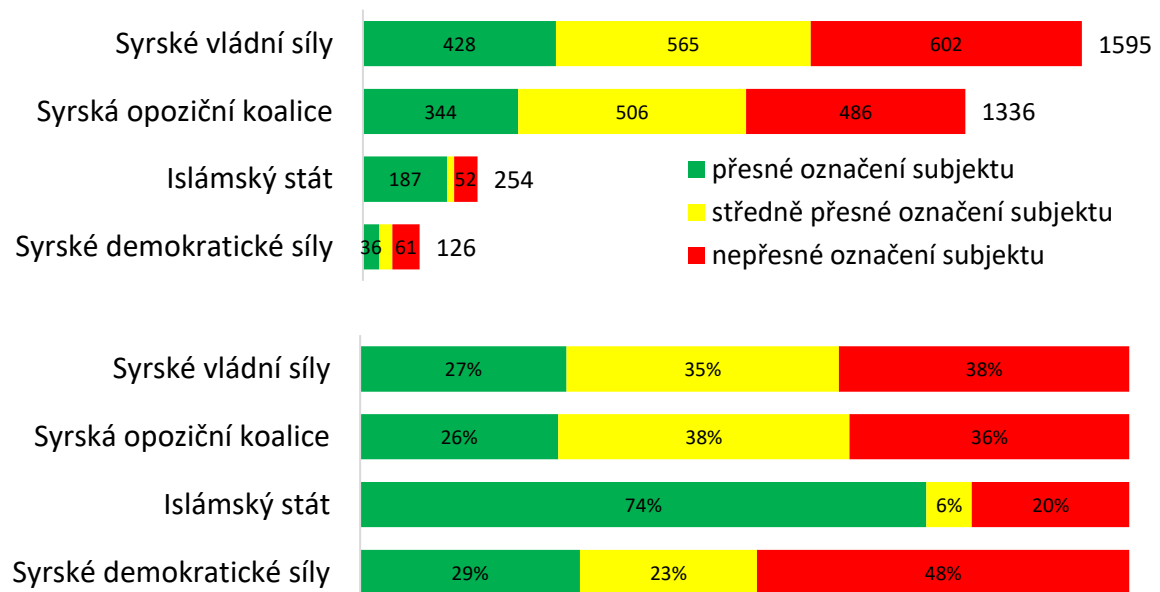
obsahy ČRo Radiožurnálu (graf č. 33) a ČRo Plus (graf č. 35) v relativním podílu nepřesnosti změřeny nebyly. Odlišovalo se ovšem podílové rozložení přesných a středně přesných označení. Podobně jako v popsaném případě Islámského státu zaznívalo relativně častěji přesné označení subjektů ze skupiny Syrských demokratických sil v relacích ČRo Radiožurnálu (34 % vs. 29 % přesných označení v ČRo Plus).

Je korektní dodat, že nižší relativní míra přesných označení Syrských demokratických sil a naopak vyšší podíl nepřesných označení Islámského státu v příspěvcích ČRo Plus, souvisely s nižším absolutním počtem výskytů subjektů náležejících do jmenovaných skupin a na celkové rozložení podílů přesných, středně přesných a nepřesných označení subjektů syrské problematiky měly minimální vliv. Přesněji řečeno, při celkovém pohledu na rozložení aspektu přesnosti v jednotlivých stanicích Českého rozhlasu nebyl pozorován rozdíl, výsledky byly totožné: ČRo Radiožurnál 30 % přesných označení, 33 % středně přesných označení a 37 % nepřesných označení, ČRo Plus 30 % přesných označení, 34 % středně přesných označení a 36 % nepřesných označení.

Grafy č. 32 a 33: Přesnost explicitního označování a uvádění afiliací aktérů syrské problematiky v pořadech ČRo Radiožurnálu – skupiny aktérů (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; počet výpovědí absolutně a relativně; báze 294 příspěvků)

Grafy č. 34 a 35: Přesnost explicitního označování a uvádění afiliací aktérů syrské problematiky v pořadech ČRo Plus – skupiny aktérů (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; počet výpovědí absolutně a relativně; báze 611 příspěvků)

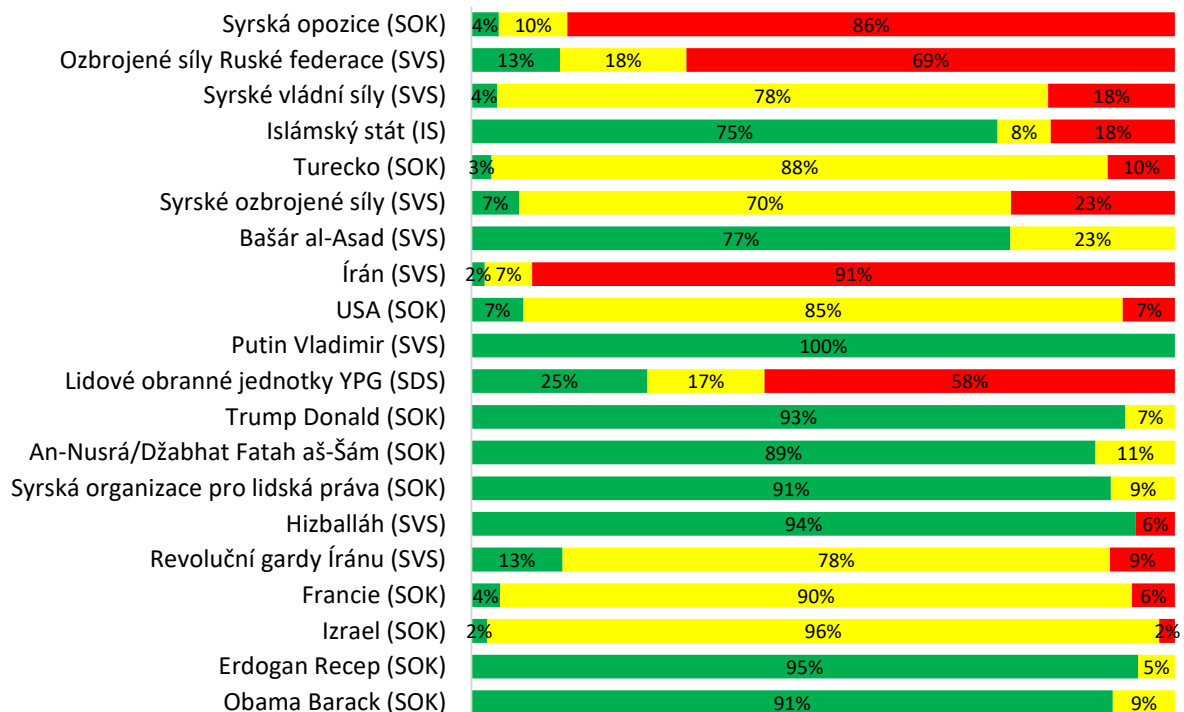
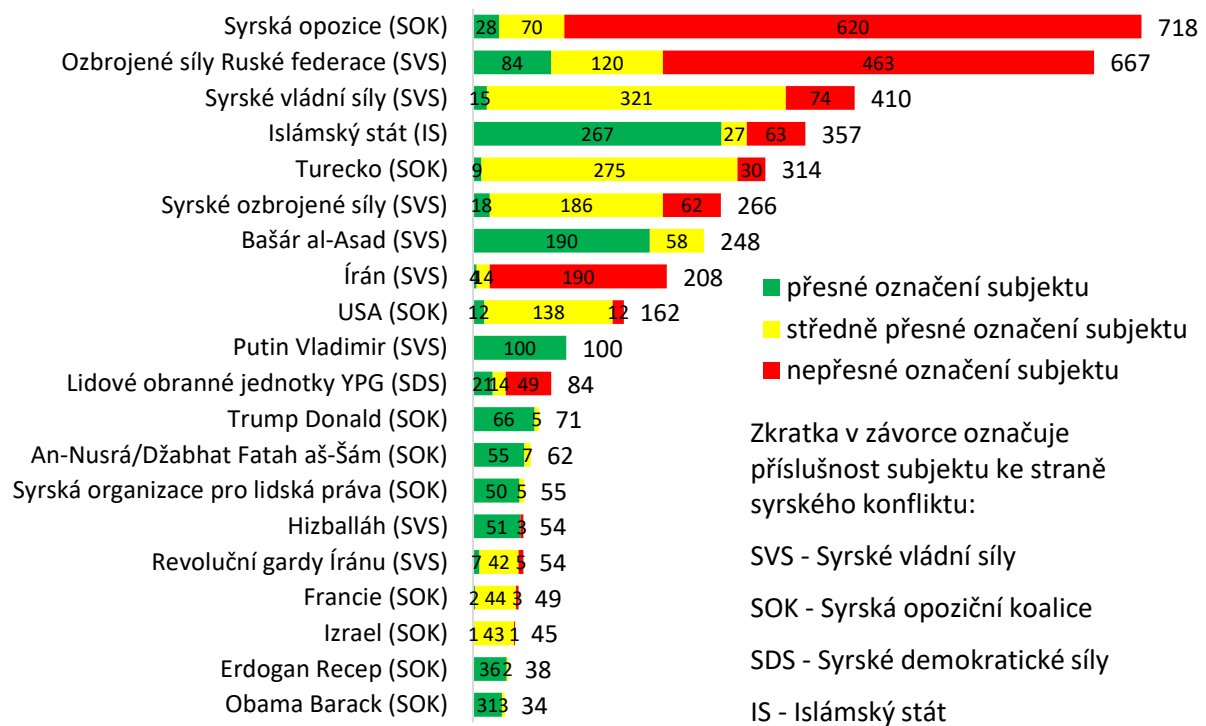
Již jsme zmínili, že nejčastěji zmiňované subjekty Syrská opozice a Ozbrojené síly Ruské federace byly ve většině případů označovány nepřesně. V případě Syrské opozice šlo v relacích ČRo Radiožurnálu o 90 % výpovědí o subjektu (graf č. 39), v obsazích ČRo Plus o 85 % výpovědí (graf č. 41), v celkovém pohledu o 86% podíl nepřesných výpovědí o Syrské opozici v obsazích Českého rozhlasu (graf č. 37). Subjekt byl ve většině případů označován obecným pojmenováním *opozice* nebo zástupnými příznakovými adjektivy, například *povstalci*, *rebelové*, *protivládní ozbrojenci*, *protivládní povstalci* a řadou dalších (uvádíme je v tabulce č. 5). V případě Ozbrojených sil Ruské federace byla užívána středně přesná označení *ruská armáda* nebo *ruští vojáci*, častěji pak zobecňující nepřesná označení *Rusko*, *Moskva* či *Rusové*. V souhrnu rozhlasových obsahů tvořila přesná označení subjektu 13 %, středně přesná 18 % a nepřesná označení 69 % výpovědí (graf č. 37). V relacích ČRo Radiožurnálu byly Ozbrojené síly Ruské federace v 11 % případů označovány přesně, v 23 % výpovědí středně přesně a ve zbývajících dvou třetinách případů nepřesně (graf č. 39). Rozložení jednotlivých „položek“ na škále přesnosti v relacích ČRo Plus bylo odlišné, složka přesná tvořila 13% podíl (o 2 procentní body více než v případě ČRo Radiožurnálu), středně přesných označení bylo publikováno 16 %,

nepřesně byla ruská armáda označena v každých sedmi případech z deseti (o 3 procentní body více než v ČRo Radiožurnálu, graf č. 41).

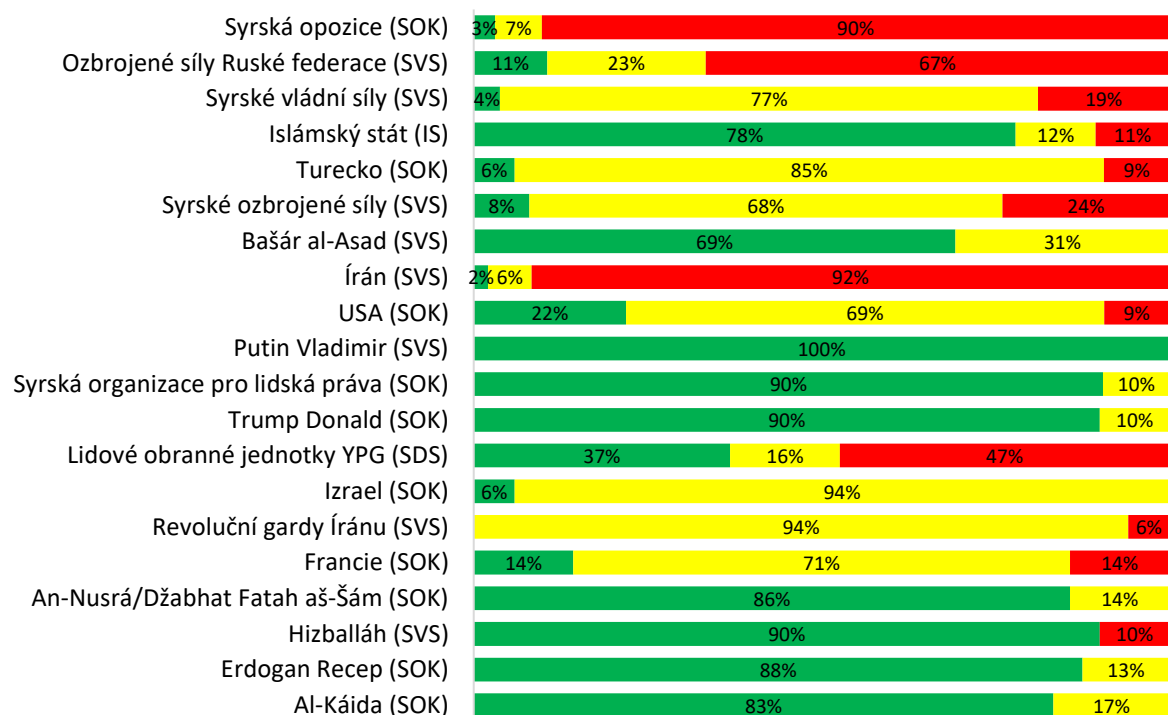
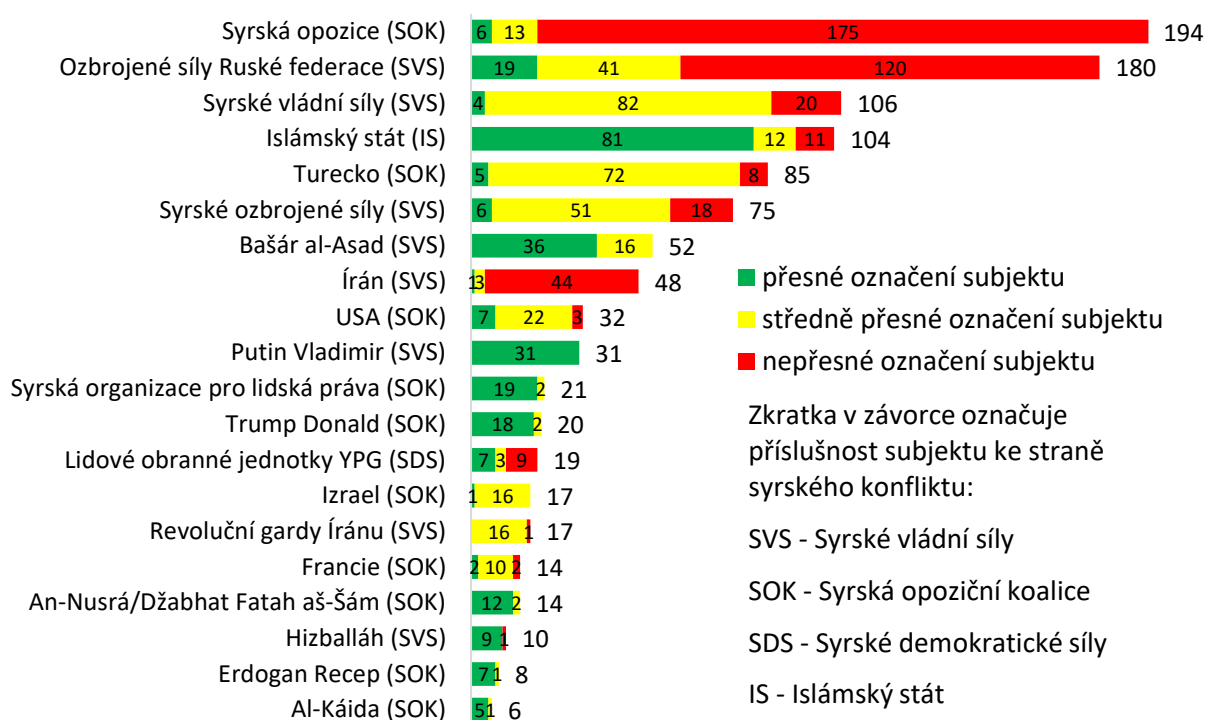
Jediným subjektem ze skupiny Syrských demokratických sil mezi dvaceti nejčastěji zmiňovanými zúčastněnými subjekty ve zkoumaných pořadech Českého rozhlasu byly kurdské Lidové obranné jednotky YPG. Ty byly v 21 případech z 84 označeny přesně (25 %), ve 14 výpovědích středně přesně (17 %) a ve zbývajících 49 zmínkách nepřesně (58 %, například jako *Kurdové* nebo *kurdští bojovníci*). Významné rozdíly v přesnosti označování Lidových obranných jednotek YPG byly viditelné v jednotlivých stanicích Českého rozhlasu. Relace ČRo Radiožurnálu byly v tomto směru významně přesnější než relace ČRo Plus (dodejme, že v relacích ČRo Radiožurnálu bylo o subjektu zveřejněno pouze 19 výpovědí, v ČRo Plus šlo o 65 výpovědí). Podíl přesných označení v relacích ČRo Radiožurnálu byl 37 % (graf č. 39), v ČRo Plus 22 % (graf č. 41). Nepřesná označení jednotek YPG tvořila v ČRo Radiožurnálu 47% podíl, v relacích ČRo Plus 62% podíl.⁶⁴

⁶⁴ Jak jsme již popsali, dílčí rozdíly v přesnosti označování vybraných subjektů (převážně méně intenzivně medializovaných) v jednotlivých stanicích, neměly dopad na celkové totožné hodnoty podílů přesných, středně přesných a nepřesných označení v relacích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus během určeného období.

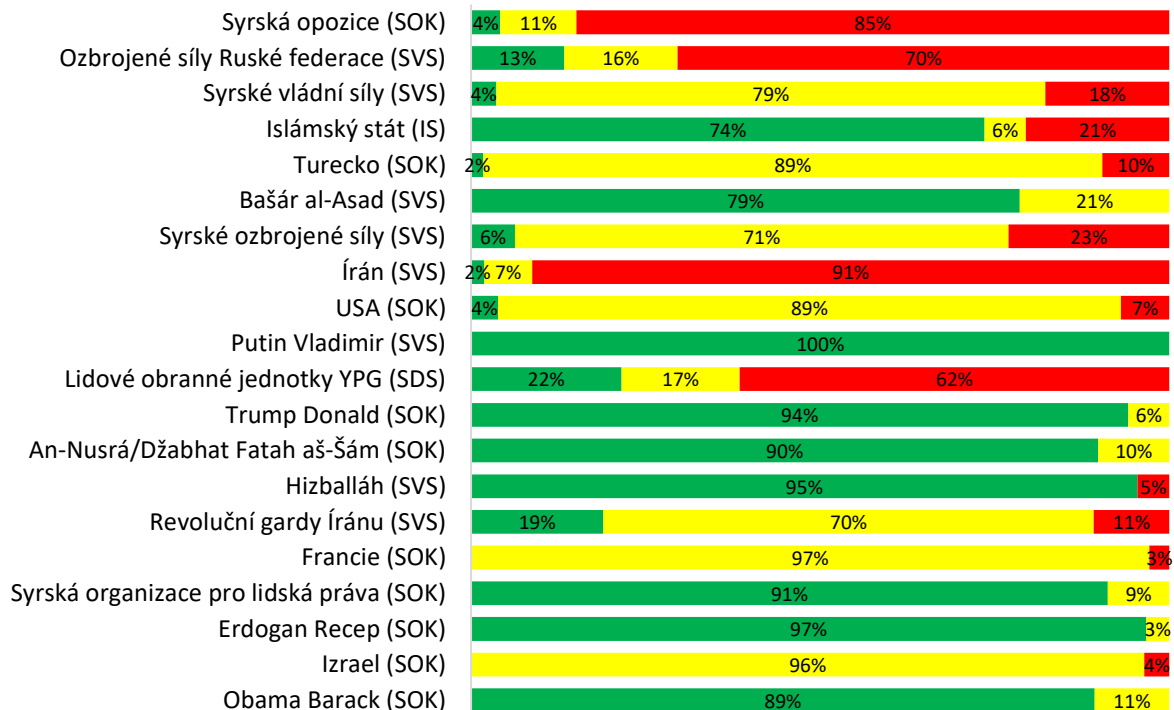
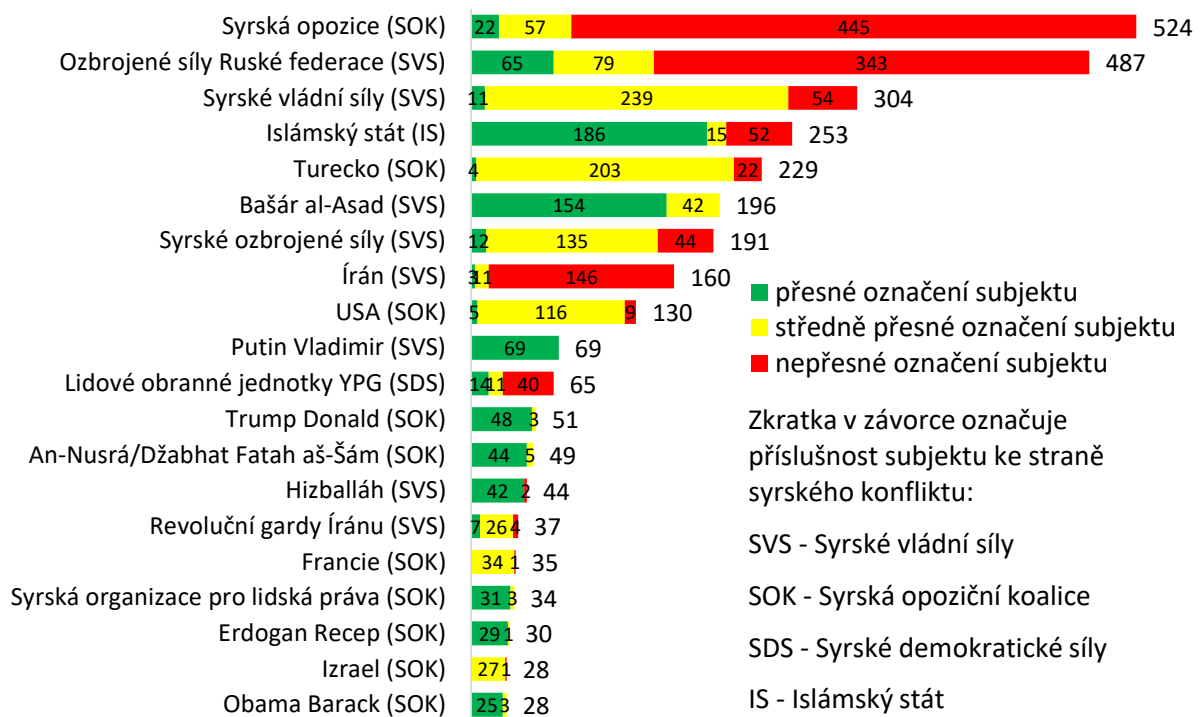
Grafy č. 36 a 37: Přesnost explicitního označování a uvádění afiliací aktérů syrské problematiky v pořadech ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; počet výpovědí absolutně a relativně; báze 905 příspěvků)

Grafy č. 38 a 39: 20 nejčastěji zmiňovaných subjektů a tonalita jejich medializace v pořadech ČRo Radiožurnálu referujících o syrské problematice (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; počet výpovědí absolutně a relativně; báze 294 příspěvků)

Grafy č. 40 a 41: 20 nejčastěji zmiňovaných subjektů a tonalita jejich medializace v pořadech ČRo Plus referujících o syrské problematice (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; počet výpovědí absolutně a relativně; báze 611 příspěvků)

S přesností označování jednotlivých subjektů syrského konfliktu je úzce provázána problematika explicitních rozvíjejících přívlastků a adjektiv. Tedy rámování (re)prezentovaných subjektů pomocí jazykově příznakových výrazů a specifikací vytvářejících ideologické významy a ideologické polarizace.⁶⁵ Již výše jsme ilustrovali, jaká adjektiva byla využívána jako zástupná označení pro klíčové subjekty syrské problematiky Syrskou opozici, Ozbrojené síly Ruské federace, Islámský stát nebo Lidové obranné jednotky YPG. Každý ze čtyř vyjmenovaných subjektů je zároveň nejintenzivněji medializovaným zástupcem jedné ze skupin konfliktu.

Přívlastkem nejčastěji rozvíjenými subjekty ze skupiny Syrských vládních sil (tabulka č. 4) byly ve zkoumaném období v obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus Syrské ozbrojené síly (označovány jako *provládní oddíly/provládní milice, ozbrojenci* nebo *režim/režimní* – bezmála pětkrát častěji explicitně vysloveno v pořadech ČRo Plus) a Revoluční gardy Íránu (označovány adjektivem *šíté/šíitské*). Silně negativní příznak měly přívlastky *diktátor*⁶⁶ a *zločinec*⁶⁷ pronesené o syrském prezidentovi Bašáru al-Asadovi, nebo *prchající krysy*⁶⁸ pronesený o Syrských ozbrojených silách.

⁶⁵ Ideologickým významům v jazyce médií a ideologickým polarizacím „My versus Oni“ se věnovali Teun A. van Dijk (1998, 2005), Paddy Scanell (2005), Štěpán Sedláček (2010) a Marcela Janatová (2009).

⁶⁶ Označení *diktátor* zaznělo v příspěvcích *Jednání českých zákonodárců v Sýrii* (Zprávy ČRo Plus v 6:00 a 8:00, 13. 12. 2016), *Vývoj po pádu syrského Aleppa* (Dvacítka Radiožurnálu, 16. 12. 2016), *Šest tisíc lidí už odjelo z východního Aleppa v konvojích s evakuovanými lidmi* (Radioforum, 16. 12. 2016), *Vývoj po pádu syrského Aleppa* (den v 60 minutách (17. 12. 2016) a *Jednotky syrského diktátora Asada obsadili s ruskou pomocí téměř celý zbytek syrského města Aleppa* (Zprávy ČRo Plus v 7:00 a 9:00, 17. 12. 2016).

⁶⁷ Označení *zločinec* zaznělo v příspěvcích *Kritická situace v Aleppu* (Zprávy ČRo Plus v 6:00, 16. 12. 2016), *Už v polovině tohoto měsíce by se v Kazašské Astaně mohly uskutečnit mírové rozhovory o Sýrii* (Zprávy ČRo Plus v 9:00, 4. 1. 2017), *Jednání o Sýrii, předehra bez pokračování?* (Názory a argumenty, 23. 1. 2017, Jan Fingerland pronesl větu „*Taková byla podmínka povstalců, pro které je Bašár Asad zločinec*“, v níž nepřesně označil příslušníky Syrské opoziční koalice) a *Mírová jednání v Astaně začala* (Zprávy ČRo Plus v 11:00, 23. 1. 2017).

⁶⁸ Označení *prchající krysy* zaznělo v příspěvku *Bitva o Aleppo se chýlí ke konci* (Den v 60 minutách, 12. 12. 2016) a jeho autorem byl moderátorkou Lucií Vopálenskou parafrázovaný Rijád Hidžáb, sám explicitně autorkou označený jako „*představitel povstalecké opozice*“.

Tabulka č. 4: Adjektiva a rozvíjející přívlastky v označování Syrských vládních sil v pořadech ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; počet výpovědí; báze 905 příspěvků)⁶⁹

Adjektivum	ČRo Radiožurnál	ČRo Plus	celkem
režim/režimní	29	138	167
šité/šítské	7	25	32
provládní oddíly	5	21	26
armáda/armádní	3	11	14
jednotky	4	7	11
diplomaté, velvyslanci	1	9	10
ozbrojenci	3	7	10
diktátor	1	7	8
teroristé		5	5
bojovníci		4	4
velení armády	2	2	4
zločinec		4	4
vládní delegace		3	3
elitní		2	2
provládní milice		2	2
ruská politika	1	1	2
bezpečnost	1		1
prchající krysy		1	1
radikálové		1	1
ruské angažmá	1		1

Nejvyšší počet různých rozvíjejících přívlastků a zároveň i jejich nejvyšší množství bylo svázáno se Syrskou opoziční koalicí (konkrétně se Syrskou opozicí; tabulka č. 5), pravděpodobně nejméně heterogenní stranou syrského konfliktu, složenou jak z politických organizací (Syrská opozice), tak z armádních jednotek (Syrská svobodná armáda), tak i z teroristických organizací (Al-Káida, Fronta an-Nusrá/Džabhat Fatah aš-Šám). Zásadní relevanci připsaly zkoumané relace ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus označením *povstalci* a *rebelové*. Z hlediska jazykové příznakovosti nejde o neutrální výrazy, ale o výrazy příznakové s negativní konotací, přičemž

⁶⁹ Jako jeden ze znaků výpovědi je konkrétní přívlastek vázán na konkrétní subjekt výpovědi, pro přehlednost ovšem uvádíme výčet jednotlivých adjektiv náležejících skupinám subjektů, tedy skupinám Syrské vládní síly, Syrská opoziční koalice, Syrské vládní síly a Islámský stát.

na pomyslné škále negativity byly silněji příznakové další výrazy *teroristé* a *radikálové*. Za zmínku stojí, že výraz *povstalci* zazníval v obsazích ČRo Plus více než dvakrát častěji než v relacích ČRo Radiožurnálu, výraz *rebelové* téměř čtyřikrát častěji a výraz *teroristé* dokonce více než jedenáctkrát častěji. Z uvedeného je zjevné, že rámování Syrských opozičních sil v relacích ČRo Plus bylo nejen intenzivnější (stanice zveřejnila třikrát více výpovědí – 1338, než ČRo Radiožurnál – 469), ale i negativně příznakové. V nižší míře byla pro označení skupiny využívána i jazykově neutrální (nehodnotící) označení *sunnité/sunnitské*, *diplomaté* a *opoziční skupiny*. Objevila se také „kombinovaná“ adjektiva *umírnění povstalci*, *umírnění islamisté* a *umírnění rebelové*⁷⁰. O posledním jmenovaném slovním spojení lze tvrdit, že jde o hyperkorektní a oxymóronní výraz.

Syrské demokratické síly byly nejméně přesně prezentovanou stranou syrského konfliktu, když bezmála v polovině výpovědí o skupině ve zkoumaném období a analyzovaných rozhlasových obsazích bylo klasifikováno nepřesné označení subjektu (graf č. 31). Lidové obranné jednotky YPG a Strana kurdských pracujících PKK (označovaná tureckou stranou jako *teroristická* organizace – 6 výskytů adjektiva) byly totiž v relacích ČRo Radiožurnálu a především v relacích ČRo Plus označovány zobecňujícím pojmenováním *Kurdové*, tedy nepříznačným výrazem. O Syrských demokratických silách bylo ve zkoumaném vzorku zveřejněno 155 výpovědí (graf č. 18), výraz *Kurdové/kurdské* rozvíjel polovinu z nich.

⁷⁰ Označení *umírnění rebelové* zaznělo v příspěvcích *Masivní ofenziva syrských vládních sil a jejich spojenců v Aleppu* (Svět ve 20 minutách, 15. 12. 2016), *Šest tisíc lidí už odjelo z východního Aleppu v konvojích s evakuovanými lidmi* (Radioforum, 16. 12. 2016), *Schůzka nepřátelených syrských stran v Astaně* (Zprávy ČRo Radiožurnálu v 7:00, 23. 1. 2017), *V kazašské Astaně začala jednání o Sýrii* (Zprávy ČRo Radiožurnálu ve 12:00, 23. 1. 2017) a *Zástupci nepřátelených syrských stran se mají dnes setkat v kazachstánské Astaně* (Zprávy ČRo Plus v 9:00, 23. 1. 2017).

Tabulka č. 5: Adjektiva a rozvíjející přívlastky v označování Syrské opoziční koalice v pořadech ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; počet výpovědí; báze 905 příspěvků)

Adjektivum	ČRo Radiožurnál	ČRo Plus	celkem
povstalci	99	218	317
rebelové	24	93	117
ozbrojenci	13	19	32
teroristé	2	23	25
radikálové	4	16	20
bojovníci	4	15	19
sunnité/sunnitské	3	12	15
exilová	4	8	12
džihádisté	1	9	10
armáda/armádní	1	5	6
protivládni ozbrojenci	3	2	5
protivládni povstalci	1	4	5
umírnění rebelové	2	3	5
diplomaté, velvyslanci		4	4
islamisté	1	3	4
odpůrci syrského režimu		4	4
opoziční aktivisté	4		4
protivládni vzbouřenci	1	3	4
opoziční skupiny	2	1	3
opoziční vojska		3	3
umírněná		3	3
umírnění povstalci		3	3
útočníci		3	3
velení armády		3	3
umírnění islamisté	1	1	2
vládní delegace	1	1	2
extremisté		1	1
jednotky		1	1
prostředníci	1		1
protivládni milice		1	1
protivládni síly	1		1

Tabulka č. 6: Adjektiva a rozvíjející přívlastky v označování Syrských demokratických sil v pořadech ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; počet výpovědí; báze 905 příspěvků)

Adjektivum	ČRo Radiožurnál	ČRo Plus	celkem
Kurdové/kurdské	12	63	75
teroristé	2	4	6
radikálové	1	1	2
bojovníci		1	1
diplomaté, velvyslanci		1	1
povstalci		1	1

Pestřejší škála přívlastků než o Syrských demokratických silách zaznívala o Islámském státu. Šlo přitom v podstatě o variace synonymních podstatných jmen s negativní konotací označujících takzvaný Islámský stát jako *džihádisty*, *radikály*, *islamisty*, *teroristy* či *islámské teroristy* nebo *extremisty*. Logickým důsledkem způsobu označování Islámského státu byla i tonalita v medializaci skupiny, jejíž mediální obraz byl téměř z jedné čtvrtiny negativní (graf č. 19). Nepříznivý tón medializace byl pochopitelně způsoben i námětem informací o Islámském státu, jehož členové spáchali atentáty v Turecku a Německu, jednou z obětí byl také velvyslanec Ruské federace v Turecku Andrej Karlov.

Jak jsme již popsali výše, zmiňované výrazy *džihádisté*, *radikálové*, *islamisté*, *teroristé* nebo *extremisté* byly užívány jako nepřesná zástupná pojmenování skupiny v desetině případů výskytu Islámského státu v relacích ČRo Radiožurnálu a v pětině případů v relacích ČRo Plus (graf č. 31).

Tabulka č. 7: Adjektiva a rozvíjející přívlastky v označování Islámského státu v pořadech ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; počet výpovědí; báze 905 příspěvků)

Adjektivum	ČRo Radiožurnál	ČRo Plus	celkem
džihádisté	16	45	61
radikálové	12	12	24
islamisté	2	13	15
teroristé	3	11	14
ozbrojenci	3	7	10
extremisté	2	7	9
bojovníci	2	6	8
islámští teroristé		2	2
sunnité/sunnitské		1	1
šíité/šíitské		1	1

Komentáře věnované problematice subjektů (intenzita, tonalita medializace, přesnost v označování a explicitní rozvíjející adjektiva) reagovaly na dílčí výzkumné otázky 2.1, 2.2 a 2.4. Pro kompletní zodpovězení hlavní výzkumné otázky VO2 (Jaká byla skladba aktérů ve zpravodajství ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o syrské problematice?) zbývá popsat analytické výsledky reagující na vedlejší výzkumnou otázku VO2.3, která byla formulována ve znění „Jací hosté se v diskuzních formátech programů ČRo Plus a ČRo Radiožurnálu k syrské problematice vyjadřovali?“. V metodické části práce jsme definovali kategorie osob, do nichž byli řazeny jednotlivé osoby vystupující jako komentující hosté v diskuzních pořadech ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus⁷¹ věnovaných syrské problematice.

Jako hosté diskuzních pořadů bylo identifikováno 44 různých osob/respondentů, z nichž 14 vystupovalo opakovaně (celkově šlo v určeném výzkumném období o 80 vystoupení hostů), 16 různých hostů komentovalo syrskou problematiku v relacích ČRo Radiožurnálu (3 z nich

⁷¹ Jako diskuzní pořady byly posuzovány tyto relace vysílané ČRo Radiožurnálem a ČRo Plus: Ranní interview (7:50 a 8:50), Host Radiožurnálu (9:05, 10:05), Host Lucie Výborné, Dvacítka Radiožurnálu, Interview Plus, Radioforum (za hosty pořadu byly považováni pouze hosté-odborníci přítomní ve studiu, nikoliv telefonující posluchači-panelisté), Den podle ... a Den v 60 minutách.

opakovaně), 37 osob v pořadech ČRo Plus (9 z nich opakovaně). Co se skupinové identifikace hostů týká (na mysli máme skupiny syrské problematiky), až na jedinou výjimku v osobě velvyslance USA v České republice Andrew Schapira šlo o nezúčastněné subjekty. Andrew Schapiro (kategorie *zahraničí*) byl jako nejvyšší oficiální představitel administrativy Spojených států amerických v ČR zařazen do skupiny Syrská opoziční koalice, jíž je USA vojenským podporovatelem.

Afiliace hostů byly uváděny přesně a na jejich základě byli respondenti zařazeni vždy do jediné z 22 kategorií osob (44 osob účastnících se ve zkoumaném období diskuzních pořadů bylo zařazeno do 11 kategorií). Jako klíčoví hosté se ukázali být zahraniční zpravodajové a komentátoři Českého rozhlasu (kategorie *novináři, komentátoři*), kteří tvořili bezmála polovinu z 80 diskuzních respondentů. Šlo o Štěpána Macháčka (10 účastí – po pěti v diskuzních pořadech ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus), Milana Slezáka (9 účastí), Jana Fingerlanda (5 účastí), Pavla Novotného a Martina Dorazína (po 3 účastech), Thomase Kulidakise, Víta Pohanku, Lenku Kabrhelovou, Filipa Nerada a Viktora Daňka (po 1 účasti).

Tabulka č. 8: Kategorie hostů diskuzních pořadů ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus referujících o syrské problematice (12. 12. 2016 – 27. 1. 2017 s výjimkou dnů 24. – 26. 12. 2016; počet osob; báze 98 příspěvků)

Kategorie hostů	ČRo Radiožurnál	ČRo Plus	celkem
novináři, komentátoři	14	25	39
vědci, experti	3	14	17
nadace, neziskový sektor	1	7	8
jiní politici	1	4	5
poslanci, senátoři	3	1	4
ekonomové, analytici	1	1	2
círky	1	1	2
zdravotnictví		1	1
zahraničí		1	1
úředníci státní správy		1	1

Druhou nejfrekventovanější kategorií *vědců a expertů* tvořili sociolog Daniel Prokop, politolog z Metropolitní univerzity v Praze Oldřich Bureš a jeho kolegové z téže vysoké školy Lukáš

Novotný a bývalý blízkovýchodní zpravodaj Českého rozhlasu Břetislav Tureček (3 účasti), bývalý velvyslanec v USA a Rusku Petr Kolář, analytik Asociace pro mezinárodní otázky Kryštof Kruliš a odbornice na izraelsko-palestinskou problematiku z téže Asociace Irena Kalhousová, politolog FSV UK Emil Aslan, výzkumný pracovník Ústavu mezinárodních vztahů Vít Beneš, vojenský a bezpečnostní analytik FSS UK Lukáš Visingr a bezpečnostní analytik CEVRO Institutu Tomáš Pojar.

Tuzemský a částečně i evropský politický pohled na syrskou problematiku zprostředkovalo 9 hostů zařazených do kategorií *poslanců a senátorů a jiných politiků*. Konkrétně šlo o prezidenta Miloše Zemana, poslance Evropského parlamentu Pavla Teličku (ANO), Jiřího Pospíšila (TOP 09), Stanislava Polčáka (STAN) a poslance Parlamentu ČR Jana Hamáčka (ČSSD), Pavla Poce (ČSSD), Jana Bartoška (KDU-ČSL), Alexandra Černého (KSČM) a Tomia Okamuru (SPD). Při zohlednění stranické příslušnosti politiků a poměrného rozložení politických hostů na ose koalice versus opozice byla zajištěna rovnováha v poměru 4 ku 4. Z takto omezeného vzorku přitom nelze vyvozovat žádné závěry vzhledem ke znění bodu 7.2 Kodexu ČRo⁷² ani vzhledem k teoretickému konceptu vyváženosti v politické agendě médií⁷³.

V kontextu zkoumané syrské problematiky byli relevantními aktéry diskuzních pořadů zástupci *nadací a neziskových organizací*, tedy humanitárních organizací Člověk v tísni (Tomáš Kocián – 2 účasti), Organizace pro pomoc uprchlíkům (Martin Rozumek – 3 účasti), Mezinárodní organizace pro migraci (Lucie Sládková), Unicef (Pavla Gomba) a ADRA (Zbyněk Wojkowski).

Z výše uvedených výčtů vyplývá, že co se různorodosti v názorech respondentů týká, je nutné konstatovat, že diskuzní pořady Českého rozhlasu nabízely sice nezúčastněný, přesto spíše jednostranný pohled na syrskou problematiku zajištěný vysokým podílem vlastních členů redakce (současných i bývalých), coby komentujících hostů. V tomto směru je nutné poukázat na viditelný nesoulad mediované skutečnosti s normativním zněním bodu 7.1 Kodexu Českého

⁷² „Český rozhlas dbá zásad vyváženosti zejména tak, aby nebyla v celku vysílaného programu jednostranně zvýhodňována žádná politická strana nebo hnutí, popřípadě jejich názory. Prostor jim přidělí s přihlédnutím k jejich reálnému postavení v politickém a společenském životě.“

⁷³ Viz například Hopmann, Van Aelst, Legnante: 2011.

rozhlasu⁷⁴, přičemž je nutné mít na paměti, že tento dílčí závěr analýzy lze vztahovat pouze ke konkrétní vybrané problematice v konkrétním určeném období a určených diskuzních pořadech ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus.

2.3 SHRUTÍ ANALYTICKÉ ČÁSTI

Analytická část předkládané práce byla rozdělena do dvou fází, a to na základě zadavatelem stanovených požadavků, přičemž v první „předvýzkumné“ fázi byl zkoumán vzorek 2035 příspěvků vybraných zpravodajských, publicistických i diskuzních relací ČRo Radiožurnálu (1000 příspěvků) a ČRo Plus (1035 příspěvků) zveřejněných v Radou ČRo zvoleném období. Zkoumaný vzorek byl tvořen kompletními zveřejněnými obsahy vybraných relací. Cílem první fáze analýzy bylo nalézt odpovědi na hlavní výzkumnou otázku VO1 (Jak byla syrská problematika v obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus tematicky zarámována?) a dílčí výzkumné otázky VO1.1 (Jaký podíl ve vysílání ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus tvořilo informování o syrské problematice?) a VO1.2 (Jaké tematické agendě se ČRo Radiožurnál a ČRo Plus v určeném zkoumaném období věnoval?).

Analytická data ukázala, že ve vysílání zkoumaných rozhlasových relací a pořadů tvořilo referování o syrské problematice 8% podíl (v ČRo Radiožurnálu šlo o 7 % zkoumaných příspěvků, v ČRo Plus o 10% podíl). Z uvedeného vyplývá, že informování o syrské problematice byla ve zvoleném období Českým rozhlasem a autory pořadů připsána vysoká relevance, vezmeme-li v úvahu, že téměř každý desátý zveřejněný příspěvek měl k problematice vztah.

⁷⁴ „Český rozhlas vytváří prostor pro pořady představující diskusní konfrontaci idejí, myšlenek a konceptů vztahujících se k důležitým otázkám veřejného zájmu. Dramaturgie diskuzních pořadů musí brát na zřetel zkušenost, že téměř na každý problém mohou lidé nahlížet z různých úhlů, a že vývoji společnosti je vlastní názorové střetání. Český rozhlas dbá, aby hlavní názorové proudy sporu dostaly rovnoměrný prostor k vyjádření. Pokud to není možné zajistit, musí roli kvalifikovaného oponenta sehrát moderátor nebo jím pozvaný host, především uváděním protikladných argumentů nezastoupených v diskusi. Hosty a témata si zásadně vybírá Český rozhlas, a to na základě nezávislé redakční úvahy.“

Také nejčastější tematické náměty zkoumaných příspěvků potvrzovaly míru relevance připisované syrské problematice, když 6 ze 7 nejčastějších hlavních témat příspěvků mělo přímou vazbu na předmět výzkumu. Jednalo se o témata *prezident* (personifikované primárně do osoby nově nastupující hlavy USA Donalda Trumpa, sekundárně do čelních představitelů Ruska a Sýrie, tedy Vladimira Putina a Bašára al-Asada), *ozbrojené konflikty*, *teroristické útoky*, *vztahy mezi zeměmi*, *mezinárodní boj s terorismem* a *americko-ruské vztahy*.

V přímé návaznosti na první fázi výzkumu byla jeho druhá fáze uvedena přehledem detailních témat příspěvků o syrské problematice, čímž byla zodpovězena dílčí výzkumná otázka VO1.3 (Jakým detailním tématům byla věnována pozornost v příspěvcích ČRo Radiožurnál a ČRo Plus o syrské problematice?). K tomuto účelu byla vytvořena báze 19 námětů vztahených právě k předmětu analýzy. Dodejme, že druhá fáze výzkumu byla provedena na vzorku 905 příspěvků, přičemž šlo o vyčerpávající vzorek příspěvků informujících o syrské problematice v zadavatelem určeném období a vysílacích časech.

Výsledky analýzy ukázaly, že 27 % zkoumaných obsahů ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus při informování o syrské problematice tematizovalo *mírové rozhovory* (ve zkoumaném období probíhala jednání především v kazašské Astaně), stejný relativní počet příspěvků informoval o *evakuaci* ohrožených oblastí (zvláště z Aleppa). Necelá čtvrtina příspěvků (24 %) informovala o průběhu *bojů*. Tato zjištění přímo navazují na znění bodu 23. 4 Kodexu ČRo („*Při informování o válečných a ozbrojených konfliktech neopomine Český rozhlas ve zpravodajství a publicistice věnovat pozornost humanitárním otázkám včetně způsobu zacházení s civilním obyvatelstvem, zajatci a uprchlíky, a to bez ohledu na strany konfliktu,*“), přičemž lze na základě zjištěných dat konstatovat, že jeho znění bylo ve zkoumaném období a vybraných obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus vyhověno.⁷⁵

Hlavní výzkumná otázka VO2 (Jaká byla skladba aktérů ve zpravodajství ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o syrské problematice?), orientovaná na složení medializovaných subjektů a skupin

⁷⁵ Zmiňovaná problematika uprchlíků byla tematizována v 6 % příspěvků, humanitární rozměr krize v 7 % zkoumaných obsahů ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus.

subjektů, byla konkretizována sérií čtyř dílčích výzkumných otázek VO2.1 (Jaká explicitní označení aktérů syrské problematiky ve vysílání ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus zaznívala?), VO2.2 (S jakou tonalitou byly aktéři syrské problematiky v obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus rámováni?), VO2.3 (Jací hosté se v diskuzních formátech programů ČRo Plus a ČRo Radiožurnálu k syrské problematice vyjadřovali?) a VO2.4 (Byly v obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus náležitě uváděny afiliace pozvaných respondentů a citovaných/parafrázovaných osob?).

Nejvyšší počet explicitně rozvíjejících adjektiv zazníval v relacích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o subjektech ze skupiny Syrské opoziční koalice (nejčastěji Lidové obranné jednotky YPG a Strana kurdských pracujících PKK), šlo především o označení s negativní konotací: *powstalci*, *rebelové*, *ozbrojenci*, *teroristé*, *radikálové* a další. Syrské vládní síly (nejčastěji Syrské ozbrojené síly a Bašár al-Asad) byly označovány přívlastky *režim/režimní*, *šíté/šítské* nebo *provládní*. Pro Syrské demokratické síly byl vyhrazen neutrální přívlastek *Kurdové/kurdské*. Negativní konotativní rámec měla explicitní označení Islámského státu: *džihádisté*, *radikálové*, *islamisté*, *teroristé*, *ozbrojenci* nebo *extrémisté*.

Co se intenzity a tonality medializace skupin subjektů týká, nejčastěji byly prezentovány Syrské vládní síly (zvláště Ozbrojené síly Ruské federace, Syrské ozbrojené síly a Bašár al-Asad), a to s rozdílem v podílu pozitivních a negativních výpovědí -14 % (jednotlivé stanice Českého rozhlasu se v hodnocení skupiny nelišily). Druhý nejvyšší absolutní počet výpovědí byl zveřejněn o subjektech ze skupiny Syrské opoziční koalice (konkrétně o Syrská opozice, která byla nejčastěji zmiňovaným subjektem). O skupině referovaly relace ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus s 9% převisem negativních výpovědí. Nezúčastněné subjekty (3. nejčastěji zmiňovaná skupina subjektů) a Syrské demokratické síly (zmiňovány v nejnižším počtu výpovědí, Syrské vládní síly byly prezentovány téměř 14krát častěji) byly nejméně nepříznivě zobrazovanými skupinami syrské problematiky. Naopak vysoký podíl negativních výpovědí zazníval o Islámském státu (v relacích ČRo Radiožurnálu šlo o 30 % zmínek, v ČRo Plus o 20 % výpovědí). Hosty diskuzních pořadů, o nichž hovoří VO2.3 byli ve 39 případech z 80 *novináři a komentátoři*, 35krát šlo o redaktory a korespondenty Českého rozhlasu. Nabízí se tedy

otázka různorodosti v pohledu hostů diskuzních pořadů ovlivněná příslušností k jediné mediální značce. *Vědci, experti a ekonomové* se diskuzních pořadů ve zkoumaném období účastnili 19krát.

Nejpřesněji označovanou skupinou subjektů byl Islámský stát (ve zkoumaných obsazích označován v 75 % případů přesně, v 18 % nepřesně), před Syrskou opoziční koalicí a Syrskými vládními silami (označovány téměř shodně, ve 26 % výskytů přesně, v 37 %, respektive 38 % případů nepřesně) a Syrskými demokratickými silami (v 30 % výpovědí označeny přesně, ovšem téměř v polovině případů – 48 % – nepřesně).

Třetí výzkumná otázka VO3 (Byl počet a škála zdrojů využívaných ČRo Radiožurnálem a ČRo Plus při referování o syrské problematice adekvátní?) byla konkretizována trojicí dílčích výzkumných otázek VO3.1 (Které mediální zdroje byly uvedeny ve vysílání ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o syrské problematice?), VO3.2 (Které zpravodajské agentury byly využity ve vysílání ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o syrské problematice?) a VO3.3 (Jaká je geografická příslušnost využitých mediálních zdrojů ve vysílání ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o syrské problematice?). Jednoznačnou odpovědí na tyto otázky je zjištěný fakt, že z 299 zveřejněných odkazů na externí zdroje jich třetina směřovala na zpravodajskou agenturu Reuters, dalších 23 odkazů zdrojovalo BBC. V globálním pohledu tvořily odkazy na agentury a média z oblasti Evropy a Severní Ameriky 63 % všech uváděných zdrojů, blízkovýchodní média a agentury (Syrská státní televize, Al Džazíra, Anadol) byly zdrojem v 18 % případů, na ruské zdroje novináři Českého rozhlasu odkazovali v 15 % případů.

3. ZÁVĚR

Na základě rozhodnutí zadavatele, tedy Českého rozhlasu, o výběru nejuhodnější nabídky a přidělení dílčí veřejné zakázky pro část 4 v šestém minutendru veřejné zakázky č. j. VZ013/2015, byla zpracována předkládaná **Analýza mediální reprezentace konfliktu v Sýrii** ve vysílání Českého rozhlasu Radiožurnálu a Plus v období od 12. prosince 2016 do 27. ledna 2017 (s výjimkou dnů 24., 25. a 26. prosince 2016). **Analýza vznikla z iniciativy a na zadání Rady Českého rozhlasu.**

Předmětem zadání byla analýza toho, jaký **mediální obraz konfliktu v Sýrii** (v daném období) **přinášely vybrané relace stanic ČRo Radiožurnál a ČRo Plus.** Zadavatel očekával, že se analýza bude opírat mimo jiné o mediálněvědné poznatky týkající se globalizace zpravodajství a problematiky globálních zpravodajských agentur. Dalšími z očekávání zadavatele bylo, že užití metody umožní analyzovat a explicitně zhodnotit mimo jiné i to, zda:

1. byl počet a škála zdrojů využívaných Českým rozhlasem při referování o daném tématu adekvátní,
2. byly náležitě uváděny zdroje a afiliece pozvaných respondentů a citovaných/parafrázovaných osob.

Zadavatel zároveň vyjádřil očekávání, že dodavatel zohlední i poznatky o tom, jakým dalším tématům se ČRo ve stanoveném období v daných relacích věnoval a v jaké míře.

K výše uvedeným očekáváním zadavatele zpracovatel sestavil sadu výzkumných otázek, přičemž další snahou realizátora práce bylo nalézt příslušné odpovědi. Zmíněné výzkumné otázky byly položeny takto:

Výzkumná otázka č. 1: Jak byla syrská problematika v obsazích ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus tematicky zarámována?

Výzkumná otázka č. 2: Jaká byla skladba aktérů ve zpravodajství ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o syrské problematice?

Výzkumná otázka č. 3: Byl počet a škála zdrojů využívaných ČRo Radiožurnálem a ČRo Plus při referování o syrské problematice adekvátní?

V rámci výzkumné **otázky č. 1** se zpracovatel zabýval mj. i tím, jaký podíl tvořilo informování o syrské problematice, jaké tematické agendě se obě sledované stanice věnovaly a jakým detailním tématům byla věnovaná pozornost v příspěvcích o syrské problematice.

Souhrnně lze říci, že sledované stanice ČRo věnovaly syrské problematice 8 % informačního obsahu. Tematické agendě v určeném období dominovaly *mezinárodní události* (šlo především o témata provázaná se syrskou problematikou *ozbrojené konflikty a vztahy mezi zeměmi*) a *státní správa*. Ve viditelně nejvyšším množství příspěvků o syrské problematice byly tematizovány *mírové rozhovory a evakuace ohrožených oblastí*. Teprve za těmito aspekty následovaly informace o průběhu *bojů a bitev*.

Zjištění analýzy v tomto ohledu ukazují na naplňování požadavků kladených na médium veřejné služby zákonem a vlastním kodexem média. Jakkoliv lze akademicky diskutovat, zda 8 % podílu na informačním obsahu je hodně nebo málo, tak množství a různorodost témat, kterých se ČRo při informování o konfliktu dotknul, byly obojí na vysoké úrovni. Lze tak usuzovat na vyhovění požadavkům dle § 2 ZČRo i dle Preambule a článku 6. Kodexu. Nesporně byl naplněn také článek 23.4 Kodexu: *Při informování o válečných a ozbrojených konfliktech neopomine Český rozhlas ve zpravodajství a publicistice věnovat pozornost humanitárním otázkám včetně způsobu zacházení s civilním obyvatelstvem, zajatci a uprchlíky, a to bez ohledu na strany konfliktu.*

V rámci výzkumné **otázky č. 2** se zhotovitel kromě samotné skladby aktérů v příspěvcích o syrské problematice vypořádával také s jejich explicitním označováním a tonalitou/rámováním. Předmětem této otázky byla také skladba diskusních hostů, a zda byly v obsazích ČRo náležitě uváděny afilace pozvaných respondentů.

Nejčastěji prezentovanou skupinou v syrské problematice byly v obsazích ČRo Syrské vládní síly (2 138 výpovědí), následovány Syrskou opoziční koalicí (1 807 výpovědí), neúčastněnými subjekty, Islámským státem a Syrskými demokratickými silami. Syrské vládní síly byly prezentovány s druhým nejvyšším přesahem v rozdílu mezi podílem pozitivních a negativních

výpovědí do záporu (po IS). V případě medializace dvou nejvýznamnějších stran konfliktu⁷⁶, tj. u Syrských vládních sil a Syrské opoziční koalice se projevila shoda v přesnosti označování subjektů náležejících do těchto skupin, tj. totožné rozložení podílových hodnot přesných, středně přesných i nepřesných označení subjektů zastřešených jmenovanými skupinami a stranami syrské problematiky.

Nejvyšší počet různých rozvíjejících přívlastků a zároveň i jejich nejvyšší množství bylo svázáno se Syřskou opoziční koalicí. Zásadní relevanci připsaly zkoumané relace ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus označením *povstalci a rebelové*. O Syrských vládních silách se ve zkoumaném období nejčastěji hovořilo jako o *režimních, šíitských* či *provládních*.

Pro skladbu hostů diskusních pořadů se jako klíčoví ukázali být zahraniční zpravodajové a komentátoři Českého rozhlasu, kteří **tvořili bezmála polovinu z 80 diskusních respondentů**. Diskusní pořady tak nabízely sice nezáúčastněný, přesto spíše jednostranný pohled na syrskou problematiku zajištěný vysokým podílem vlastních členů redakce, coby komentujících hostů. **V tomto ohledu nastává pravděpodobný rozpor se zněním bodu 7.1 Kodexu ČRo**. Afiliace hostů byly uváděny přesně.

Výzkumná **otázka č. 3** byla rozpracována na zkoumání uváděných zdrojů ve vysílání o syrské problematice, a jaká byla jejich geografická příslušnost. Jednoznačně nejčastějším mediálním zdrojem pro zpravodajství ČRo o syrském konfliktu byla agentura Reuters (třetina odkazů). Do oblasti Evropy a Severní Ameriky spadaly téměř dvě třetiny mediálních zdrojů. **Uvedená zjištění korespondují se současnou situací a současnými trendy v mezinárodním zpravodajství**.

Souhrnně lze na základě analyzovaného vzorku stanic a relací konstatovat, že zjištěná data ukazují ve stanoveném období na soulad zveřejněného obsahu Českým rozhlasem ve stanoveném období s povinnostmi média veřejné služby uvedenými v Zákoně 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu a v Kodexu Českého rozhlasu, s výjimkou diskusních pořadů, ve kterých interní osoby tvořily bezmála polovinu hostů. Na druhou stranu diskusní pořady ve sledovaném vzorku nehrály hlavní roli.

⁷⁶ Úsudek dle intenzity medializace jednotlivých stran konfliktu

4. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A CITOVANÝCH ZDROJŮ

- Aday, Sean; Livingston, Steven; Hebert, Maeve. *Embedding the Truth: A Cross-Cultural Analysis of Objectivity and Television Coverage of the Iraq War*. The Harvard International Journal of Press/Politics 2005; 10; 3.
- Balabanova, Ekaterina. *Media, Wars and Politics: Comparing the Incomparable in Western and Eastern Europe*. University of Liverpool. 2007
- Bartyzalová, Michaela. *Občanská válka v Sýrii ve zpravodajství The New York Times a Mladé fronty Dnes. Komparativní studie*. Praha, 2014. 82 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Vlastimil Nečas, Ph.D.
- Bastié, Eugénie. *L'OSDH, source contestée de la guerre en Syrie*. Le Figaro.fr, 9. 8. 2016. Dostupný online zde: <http://www.lefigaro.fr/international/2016/08/09/01003-20160809ARTFIG00148-l-osdh-source-contestee-de-la-guerre-en-syrie.php> (citováno 18. 8. 2017).
- Belobrad, Michal (ed.). *Kvalitativna a kvantitativna analýza spravodajských relácií slovenských mienkotvorných televízií: zborník z odborných seminárov Katedry žurnalistiky FF KU: k riešeniu projektovej úlohy VEGA 1/3692/06/*. Ružomberok: Katolícka univerzita v Ružomberku, Filozofická fakulta, 2008.
- Bielsa, E. The pivotal role of news agencies in the context of globalization: a historical approach. *Global Networks* 8, 3 (2008) s. 1-20.
- Boyd-Barrett, O. 'Global news wholesalers as agents of globalization', in A. SrebernyMohammadi, D. Winseck, J. McKenna and O. Boyd-Barrett (eds) *Media in global context: a reader*, London: Arnold, 1997, s 131–144.
- Boyd-Barrett, O., Rantanen, T. *The Globalization of News*. SAGE, 1998.
- Breed, W. Newspaper 'Opinion Leaders' and Processes of Standardization. *Journalism Quarterly*. 1955, Vol. 32.
- Dearing, James, Rogers, Everett. *Agenda-setting*. SAGE, 1996

- Dijk, Teun A. van. 1998. *Ideology: A Multidisciplinary Approach*. London: Sage. x + 374 pages. ISBN 0761956557.
- Dijk, Teun A. van. 2005. „Opinions and Ideologies in the Press.“ Pp. 21-63 in *Approaches to Media Discourse*. Ed. Bell, Allan – Garrett, Peter. Oxford: Blackwell Publishing.
- Donsbach, Wolfgang; Klett, Bettina. *Subjective objectivity. How journalists in four countries define a key term of their profession*. International Communication Gazette 1993 51: 53.
- Farnsworth, Stephen J.; Lichter, S. Robert; Schatz, Roland. *The Global President: International Media and the US Government*. Rowman & Littlefield, 2013.
- Flourney, D. M. & Stewart, R. K. *CNN. Making News in the Global Market*, Luton: University of Luton Press, 1997
- Godefroidt, Amélie, Anna Berbers, and Leen d’Haenens. “What’s in a frame? A comparative content analysis of American, British, French, and Russian news articles”. *International Communication Gazette* 78.8 (2016): 777-801.
- Hopmann, David Nicolas; Van Aelst, Peter; Legnante, Guido. *Political balance in the news: A review of concepts, operationalizations and key findings*. Sage Publications, 2011.
- Hurtíková, Hana. *Framing televizního zpravodajství a jeho účinek na formování politických postojů veřejnosti. Případová studie pádu vlády Mirka Topolánka v roce 2009*. Vydání 1. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2016. 195 s. ISBN 978-80-7325-400-1.
- Chleboun, Petr. *Projekt kontinuální analýzy diskuzních pořadů českých televizí*. 2003.
- Jiráček, Jan; Nečas, Vlastimil; Rábová, Tereza; Trampota, Tomáš; Wolák, Radim. *Analýza předvolebního vysílání Českého rozhlasu v období před krajskými a senátními volbami konanými v říjnu 2012*. CEMES, 2013.

- Kodex Českého rozhlasu. Dostupný online zde: <http://www.rozhlas.cz/rada/legislativa/zprava/kodex-ceskeho-rozhlasu--789056> (citováno 19. 8. 2017).
- Krippendorff, Klaus. *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. 2. dopl. vyd. Thousand Oaks: Sage, 2004. ISBN 0-7619-1544-3.
- Manning, Paul. *News and News Sources: A Critical Introduction*. SAGE Publications, 2001.
- McCombs, Maxwell E. *Agenda setting: nastolování agendy - masová média a veřejné mínění*. Praha: Portál, 2009. Print.
- Media Tenor. *Analýza zpravodajství českých televizí a ČRo (rok 2015)*. Dostupná online zde: http://img.ceskatelevize.cz/press/3801.pdf?_ga=2.235044484.485741263.1503058130-651661542.1499412135 (citováno 18. 8. 2017).
- Media Tenor. *Analýza zpravodajství českých televizí a ČRo (rok 2016)*. Dostupná online zde: http://img.ceskatelevize.cz/press/4355.pdf?_ga=2.209739664.485741263.1503058130-651661542.1499412135 (citováno 18. 8. 2017).
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *Syrská média*. Dostupné online zde: http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/media_ve_sвете/blizky_vychod_a_sev_erni_afrika/syrska_media.html (citováno 10. 8. 2017).
- Morris, Jonathan S. *Slanted Objectivity? Perceived Media Bias, Cable News Exposure, and Political Attitudes*. *Social Science Quarterly*, Volume 88, Number 3, September 2007.
- Nečas, Vlastimil. *Research of Bias in Selected Journals: A Meta-Analysis*. *Bodhi: An Interdisciplinary Journal*, Vol.2(1) 2008 p. 117-135.
- Organizace pro lidská práva v Sýrii? Expert: Nástroj propagandy (12. 8. 2016). Dostupný online zde: http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/organizace-pro-lidska-prava-v-syrii-expert-nastroj-propagandy_393943.html (citováno 18. 8. 2017).

- Organizaci SOHR, která počítá v Sýrii mrtvé, přestali experti věřit (11. 8. 2016). Dostupný online zde: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1872890-organizaci-sohr-ktera-pocita-v-syrii-mrtve-prestali-experti-verit> (citováno 18. 8. 2017).
- Paterson, Ch. "News Agency Mediation of the Globalised Public Sphere", in Hjarvard, S. (ed.) *News in a Globalized Society*, Gothenburg: Nordicom, 2000.
- Rampal K. R. The collection and flow of world news. In: Merrill J. C. (ed.) *Global Journalism: Survey of International Communication*, 3rd edn. White Plains, NY: Longman, 1995, pp.35–52.
- Robinson, Piers. *The CNN Effect: The Myth of News, Foreign Policy and Intervention*. Routledge, 2005.
- Scanell, Paddy. 2005. „Media – Language – World.“ Pp. 251 – 267 in *Approaches to Media Discourse*. Ed. Bell, Allan – Garrett, Peter. Oxford: Blackwell Publishing.
- Sedláček Štěpán; Janatová Marcela. Konstrukce mediálního diskursu o radaru. Pp. 295 - 338 in FORET M. – LAPČÍK M. – ORSÁG P. (eds.). *Revue K-M-K 2/2009. Myšlení komunikace a médií. Diskurs(ivní analýza) zpravodajství*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2009. ISSN 1804-0365.
- Sedláček Štěpán. *Analýza mýtu a ideologie olympijských her. Ideologicko-mytologická analýza dokumentárních filmů zobrazujících Hry XXII. a XXIII. olympiády*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010.
- Sedláková, Renáta. *Výzkum médií. Nejužívanější metody a techniky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-3568-9.
- Sedláková, Renáta; Lapčík, Marek; Burešová, Zdenka. *Analýza mediální reprezentace tématu emigrační vlny z islámských zemí do Evropy a reakcí české politiky a společnosti na tuto emigrační vlnu*. 2015. Dostupná online zde: <http://media.rozhlas.cz/binary/03588580.pdf> (citováno 19. 8. 2017).
- Semetko, Holli, and Patti Valkenburg. "Framing European politics: a content analysis of press and television news". *Journal of Communication* 50.2 (2000): 93-109.

- Shoemaker, Pamela (ed.) *Communication Campaigns about Drugs*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, 1989.
- Shoemaker, Pamela, and Tim Vos. *Gatekeeping Theory*. Routledge, 2009. Print.
- Schechter, Danny; Dichter, Aliza. The Role of CNN, In. *Media Wars. News at a Time of Terror. Dissecting Media Coverage 9/11*. InnoVatio Books, 2002. ISBN 3-906301-11-7.
- Scherer, Helmut: Úvod do metody obsahové analýzy. In: Schulz, Winfried. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1998. 134 s. ISBN 80-7184-548-5.
- Schudson, Michael. *The objectivity norm in American journalism*. Journalism 2001 2: 149-170.
- Toffler, Alvin; Tofflerová, Heidi. *Válka a antiválka*. Vydání 1. Praha: Dokořán a Argo, 2002. 303 s. ISBN 80-86569-16-0 a 80-7203-445-6.
- Trampota, Tomáš a Vojtěchovská, Martina. *Metody výzkumu médií*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. 293 s. ISBN 978-80-7367-683-4.
- Trampota, Tomáš. Mediální agenda. In: Škodová, Markéta, ed. *Agenda setting: teoretické přístupy*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2008, 978-80-7330-151-4.
- Trampota, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006. 191 s. ISBN 80-7367-096-8.
- Van Aelst, Peter, and Stefaan Walgrave. "Minimal or Massive? The Political Agenda-Setting Power of the Mass Media According to Different Methods". *The International Journal of Press/Politics* 16.3 (2011): 295-313.
- Vreese, Claes H. "News framing: Theory and typology." *Information Design Journal* 13.1 (2005): 51-62.
- White, D. M. The 'Gate Keeper': A Case Study in the Selection of News. *Journalism Quarterly*. 1950, Vol. 17.
- Whitney C., Becker L. 'Keeping the gates' for the gatekeepers: The effects of wire news. *Journalism Quarterly*. 1982, (59) 60–65.

- Wikipedie. *Občanská válka v Sýrii*. Dostupný online zde: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ob%C4%8Dansk%C3%A1_v%C3%A1lka_v_S%C3%BDrii (citováno 18. 8. 2017).

5. PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Počty odkazů na mediální zdroje ve zpravodajství ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o syrské problematice (n=299)

Název zdroje	ČRo Plus		ČRo Radiožurnál		Celkem	
	počet odkazů	%	počet odkazů	%	počet odkazů	%
Reuters	70	32,6	29	34,5	99	33,1
BBC	10	4,7	13	15,5	23	7,7
Syrská státní televize	13	6,0	2	2,4	15	5,0
Twitter	8	3,7	6	7,1	14	4,7
Al-Džazíra	7	3,3	3	3,6	10	3,3
ABC	3	1,4	5	6,0	8	2,7
Anadolu	7	3,3	1	1,2	8	2,7
Interfax	6	2,8	2	2,4	8	2,7
The Independent	7	3,3	1	1,2	8	2,7
SANA	4	1,9	2	2,4	6	2,0
Al-Arabíja	3	1,4	2	2,4	5	1,7
The Associated Press (AP)	3	1,4	1	1,2	4	1,3
Hürriyet	4	1,9			4	1,3
The New York Times	4	1,9			4	1,3
The Washington Post	3	1,4	1	1,2	4	1,3
Agence France-Presse (AFP)	2	0,9	1	1,2	3	1,0
CNN	3	1,4			3	1,0
Facebook	2	0,9	1	1,2	3	1,0
PAP	1	0,5	2	2,4	3	1,0
Ria Novosti	3	1,4			3	1,0
USA Today	3	1,4			3	1,0
Die Süddeutsche Zeitung	3	1,4			3	1,0
APA	1	0,5	1	1,2	2	0,7
The Daily Telegraph	2	0,9			2	0,7
El País	2	0,9			2	0,7
Le Parisien	2	0,9			2	0,7
The Moscow times	2	0,9			2	0,7
Newsweek	2	0,9			2	0,7
Novaja Gazeta	1	0,5	1	1,2	2	0,7
Politico	2	0,9			2	0,7
Právo	1	0,5	1	1,2	2	0,7
SME	2	0,9			2	0,7
The Economist	1	0,5	1	1,2	2	0,7
The Guardian	1	0,5	1	1,2	2	0,7
The Jerusalem Post	2	0,9			2	0,7

Aktuálně.cz	1	0,5			1	0,3
Al-Manar	1	0,5			1	0,3
Berliner Zeitung	1	0,5			1	0,3
CNN Türk	1	0,5			1	0,3
Debkafile	1	0,5			1	0,3
Der Standard	1	0,5			1	0,3
Deutschlandfunk			1	1,2	1	0,3
Die Presse			1	1,2	1	0,3
Dnievnik	1	0,5			1	0,3
DVTV	1	0,5			1	0,3
The Epoch Times	1	0,5			1	0,3
The Financial Times	1	0,5			1	0,3
gazeta.ru		0,0	1	1,2	1	0,3
Handelsblatt	1	0,5			1	0,3
Hlas Ameriky	1	0,5			1	0,3
Channel 10			1	1,2	1	0,3
Instagram	1	0,5			1	0,3
Kurdistan 24	1	0,5			1	0,3
Le Figaro	1	0,5			1	0,3
Le Monde			1	1,2	1	0,3
lenta.ru			1	1,2	1	0,3
Media Line	1	0,5			1	0,3
Quantum Communications	1	0,5			1	0,3
Russia Today	1	0,5			1	0,3
Der Spiegel	1	0,5			1	0,3
Svobodná Evropa	1	0,5			1	0,3
Tass	1	0,5			1	0,3
Turun Sanomat	1	0,5			1	0,3
TV One France			1	1,2	1	0,3
Vedomosti	1	0,5			1	0,3
ZDF	1	0,5			1	0,3
Stratfor	1	0,5			1	0,3
Celkem	215		84		299	

Příloha č. 2: Rozdělení zdrojů podle typu média (n=299)

typ média	počet médií	% z médií	počet odkazů	% z odkazů
zpravodajská média	54	80,6	144	48,2
zpravodajské agentury	10	14,9	137	45,8
sociální sítě	3	4,5	18	6,0
celkem	67	100	299	100

Příloha č. 3: Lokalizace mediálních zdrojů ve zpravodajství ČRo Radiožurnálu a ČRo Plus o syrské problematice

oblast	médiá		odkazy	
	počet	%	počet	%
Evropa, Severní Amerika	42	62,7	205	68,6
Blízký východ	12	17,9	55	18,4
Rusko	10	14,9	21	7,0
sociální sítě	3	4,5	18	6,0
celkem	67	100	299	100

Media Tenor

Media Tenor: „Kde jiní pracují s pocity, my dodáváme čísla.“

- Unikátní řešení v media intelligence: monitoring a analýza médií připravované týmem zkušených analytiků a expertů
- Odborný partner řady korporátních, veřejných, neziskových a mediálních organizací
- Více než 20 let zkušeností s mezinárodním přesahem
- Leader v oblasti vývoje metodologií výzkumu obsahu
- Úcta k demokratickým hodnotám, systematická podpora akademikům
- Aktuální studie jsou dostupné na [webových stránkách Media Tenoru](#)
- Průběžné aktuality zveřejňujeme na [Facebooku](#).

Naše vybraná partnerství

Uklidme svět

Uklidme Česko

ÚSTAV MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ PRAHA

IEC INTERNATIONAL ENERGY CLUB

Střípky z monitoringu

Náhled aplikace monitoringu médií s přístupem k originální podobě příspěvků všech mediatypů

První vicemiss se stala nehoda. Při vyhlášení rozbila korunku

Analýza: "Lewicka nie była zbyt konfrontacyjna, prof. Gliński był niezdecydowany"

Podporujeme studenty

INTERNSHIP PROGRAMME

Pořádáme oborové akce

MEDIATENOR NIGHTLAB

TSKOVÍ MLUVÍ A ODBORNÍ V PUBLIC RELATIONS